

(Σημείωση: Ο παρακάτω πίνακας περιεχομένων δεν αποτελεί το τελικό κείμενο, διότι εκκρεμούν ορθογραφικές και συντακτικές διορθώσεις)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Δ΄

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΛΑ΄

Πέμπτη 6 Ιουνίου 2019

ΘΕΜΑΤΑ

A. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Επικύρωση Πρακτικών, σελ.

2. Ανακοινώνεται ότι τη συνεδρίαση παρακολουθούν μέλη της Επιτροπής του Σχεδίου του Ποινικού Κώδικα, τα μέλη της Επιτροπής Σχεδίου του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, μαθητές από το 4ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης, το 2ο Δημοτικό Σχολείο Χαλανδρίου, το 9ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας «ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ», το 1ο Δημοτικό Σχολείο Χίου, το 13ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων και το 6ο Δημοτικό Σχολείο Καρδίτσας, σελ.

3. Αποχώρηση των Βουλευτών της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, του Λαϊκού Συνδέσμου - Χρυσή Αυγή και του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, σελ.

4. Επί διαδικαστικού θέματος, σελ.

B. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

α) Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, σελ.

β) Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σελ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ

ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ. , σελ.

ΚΟΥΡΑΚΗΣ Α. , σελ.

ΜΑΥΡΩΤΑΣ Γ. , σελ.

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Α. Επί διαδικαστικού θέματος:

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Ε. , σελ.

ΒΟΥΤΣΗΣ Ν. , σελ.

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Μ. , σελ.

ΚΑΜΜΕΝΟΣ Δ. , σελ.

ΚΟΝΤΟΝΗΣ Χ. , σελ.

ΚΟΥΡΑΚΗΣ Α. , σελ.

ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α. , σελ.

ΜΑΥΡΩΤΑΣ Γ. , σελ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ Η. , σελ.

ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ Ε. , σελ.

ΤΣΙΡΚΑΣ Β. , σελ.

Β. Επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

ΔΟΥΖΙΝΑΣ Κ. , σελ.

ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Μ. , σελ.

ΚΑΤΣΙΚΗΣ Κ. , σελ.

ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ Π. , σελ.

ΚΟΝΤΟΝΗΣ Χ. , σελ.

ΛΑΠΠΑΣ Σ. , σελ.

ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ Α. , σελ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ Ν. , σελ.

ΤΣΙΡΩΝΗΣ Ι. , σελ.

ΨΥΧΟΓΙΟΣ Γ. , σελ.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ:

ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ. , σελ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ

ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Δ΄

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΛΑ΄

Πέμπτη 6 Ιουνίου 2019

Αθήνα, σήμερα στις 6 Ιουνίου 2019, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.23΄, συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Α΄ Αντιπροέδρου αυτής κ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΟΥΡΑΚΗ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

(ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ: Σύμφωνα με την από 5-6-2019 εξουσιοδότηση του Σώματος επικυρώθηκαν με ευθύνη του Προεδρείου τα Πρακτικά της ΡΛ΄ συνεδριάσεώς του, της Τετάρτης 5 Ιουνίου 2019, σε ό,τι αφορά:

1) την λήψη απόφασης επί της από 4 Ιουνίου 2019 ομόφωνης πρότασης της Διάσκεψης των Προέδρων

2) την ψήφιση στο σύνολο των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας:

α) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Αζερμπαϊτζάν για την προστασία του περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις».

β) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια σχετικά με την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών

που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα και άλλες διατάξεις»).

Εισερχόμαστε στη συμπληρωματική ημερήσια διάταξη της

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μόνη συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: 1) «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» και 2) «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας».

Η Διάσκεψη των Προέδρων αποφάσισε στη συνεδρίασή της στις 4 Ιουνίου 2019 τη συζήτηση και ψήφιση των νομοσχεδίων σε μία συνεδρίαση ενιαία επί της αρχής και επί του συνόλου.

Πριν δώσω το λόγο στον κύριο Υπουργό Δικαιοσύνης, να ενημερώσω ότι παραβρίσκονται εξ αριστερών μου τα μέλη της Επιτροπής του νέου σχεδίου Ποινικού Κώδικα, τα οποία είναι τα εξής: Πρόεδρος ο κ. Χριστόφορος Αργυρόπουλος, δικηγόρος, πρώην επίτιμος Πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων. Η κ. Έλλη Συμεωνίδου-Καστανίδου, Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κ. Στέφανος Παύλου, καθηγητής Νομικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου. Ο κ. Γεώργιος Δημήτραινας, καθηγητής της Νομικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης. Ο κ. Ηλίας Αναγνωστόπουλος, καθηγητής Νομικής Αθηνών. Ο κ. Δημοσθένης Στίγγας, Πρόεδρος Πρωτοδικών, Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες. Ο κ. Σ. Μανταγκιοζίδης, Εισαγγελέας Αρείου Πάγου. Ο Π. Καζής, δικηγόρος. Ο Η. Τζανακάκης, δικαστικός λειτουργός του Αρείου Πάγου.

Ομοίως, στην Επιτροπή Σχεδίου και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας τα μέλη της Επιτροπής -παρίστανται φαντάζομαι- είναι: Ο Πρόεδρος, κ. Θεοχάρης Δαλακούρας. Ο κ. Παναγιώτης Μπρακουμάτσος, Αντιεισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Ο κ. Αθανάσιος Ζαχαριάδης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κ. Ιωάννης Γενίδης, Καθηγητής Νομικής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ελληνική Εταιρεία Ποινικού Δικαίου. Ο κ. Ευάγγελος Χασαλιάς, Εισαγγελέας Εφετών. Ο κ. Χαράλαμπος Σεβαστίδης, Πρόεδρος Πρωτοδικών. Ο κ. Αριστομένης Ζανετής, Επίκουρος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων. Ο κ. Βασίλειος Δημακόπουλος, Δικηγόρος, εκπρόσωπος Δικηγορικού Συλλόγου Αθήνας. Ο κ. Νικόλαος Νικολάου, Αντιεισαγγελέας Εφετών και ο κ. Δημήτριος Συμεωνίδης, Επίκουρος Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τους ευχαριστούμε για την παρουσία τους εδώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Μισό λεπτό. Θα σας δώσω τον λόγο, κύριε Λοβέρδο.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Κι εγώ θα ήθελα τον λόγο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κι σε σας, βεβαίως.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Καλογήρου, ζήτησε να προηγηθεί.

Σας ακούμε, κύριε Καλογήρου.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αντιλαμβάνομαι και τα διαδικαστικά...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Επί της διαδικασίας θέλω.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Επί της διαδικασίας θέλετε.

Κύριε Πρόεδρε, είναι στην κρίση σας, εάν θα προηγηθούν επί των διαδικαστικών ζητημάτων. Αυτό που ήθελα να θέσω στην έναρξη της συζήτησης είναι ένα ζήτημα, το οποίο απασχολεί αυτή τη στιγμή έντονα και την κοινή γνώμη και τα πολιτικά κόμματα. Συνεπώς, θεωρώ ότι, εφόσον πρόκειται να τεθούν διαδικαστικά ζητήματα, πριν διευκρινίσω ζήτημα ουσίας, νομίζω ότι έπεται πράγματι, επειδή είναι θέμα ουσίας. Οπότε, θα επανέλθουμε μετά το

διαδικαστικό ζήτημα, πράγματι. Απλά, θα μου επιτρέψετε και εμένα να σχολιάσω επί του διαδικαστικού ζητήματος, που φαντάζομαι ότι θα τεθεί, γιατί έχει ήδη τεθεί από χθες στη συζήτηση στις επιτροπές.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κύριε Λοβέρδο, έχετε τον λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστώ ιδιαίτερως, που μου δίνετε τον λόγο στο θεμελιώδες θέμα της διαδικασίας, που μας απασχολεί. Σας ευχαριστώ και για τη στάση σας χθες στην αντίστοιχη συζήτηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μπροστά σε αυτή την επιτροπή, που με τόση επιμέλεια και επί τόσο πολύ καιρό βασάνισαν πραγματικά δύο πολύ σημαντικά για τη ζωή των ανθρώπων κείμενα, το κείμενο που οργανώνει την προστασία των εννόμων αγαθών, τον βαθμό της προστασίας της, και το κείμενο που οργανώνει την ποινική δικαιοσύνη, τα θεμελιωδέστερα, δηλαδή, κείμενα για τη ζωή των ανθρώπων στις οργανωμένες σύγχρονες κοινωνίες, λυπάμαι πάρα πολύ που είναι σχεδόν περισσότεροι από εμάς τους Βουλευτές, γιατί η Κυβέρνηση διάλεξε αυτή την απαράδεκτη αντισυνταγματική διαδικασία να είμαστε σήμερα εδώ.

Κύριε Πρόεδρε, παραβιάζεται το άρθρο 1, παράγραφος 2 περί λαϊκής κυριαρχίας του Συντάγματος, και το άρθρο 1, παράγραφος 3, που ορίζει ότι όλες οι εξουσίες πηγάζουν από τον ελληνικό λαό, καθώς και όσα άρθρα ακόμα συναρμολογούνται σε αυτές τις κεφαλαιώδεις δύο πρώτες διατάξεις. Το παραβιάζει αυτό και η Κυβέρνηση, με την άδεια του Προέδρου της Βουλής και της πλειοψηφίας, διότι από τη στιγμή που οδεύουμε προς εκλογές, είναι πραγματικά λυπηρό να έρχεται εδώ μια τόσο σημαντική προσπάθεια με αντισυνταγματική διαδικασία. Ό, τι και να έχει ειπωθεί στη Διάσκεψη των Προέδρων κατά πλειοψηφία, δεν μπορεί να στηρίξει αντίθετη άποψη.

Περαιτέρω, κύριε Πρόεδρε, τα πράγματα γίνονται λίγο χειρότερα, όσο πηγαίνουμε παρακάτω. Προ δύο μηνών, μετά από μια τυχαία συζήτηση που είχα με ανώτατο δικαστικό εισαγγελικό λειτουργό, από αυτούς που τίμησε προσφάτως η Διάσκεψη των Προέδρων με την άποψή της, κέρδισα την πρόταση για κάποιες θεμελιώδεις και σημαντικές αλλαγές που γίνονται, να μην αργήσουν. Λόγου χάριν, εγώ δεν ντρέπομαι να πω -όπως ντρέπεται η πλειοψηφία- ότι ο νόμος 1608 έπρεπε εδώ και δεκαετίες να αλλάξει. Και σας έστειλα διά του παρόντος εκείνη την ημέρα Υπουργού, του κ. Τζανακόπουλου, συγχαρητήρια και σε εσάς, στον κ. Κοντονή και στον κ. Παρασκευόπουλο, ίσως.

Κρίσιμες, όμως, αλλαγές, απαραίτητες, έπρεπε να φύγουν από αυτή τη συλλογική προσπάθεια και να έρθουν εδώ με ένα μικρό σχέδιο νόμου να τις ψηφίσουμε όλοι μαζί και θα το κάνουμε. Υπάρχουν διατάξεις που λύνουν θέματα δεκαετιών και είμαστε υπέρ, χωρίς να ντρεπόμαστε, κύριε Πρόεδρε, τι θα μας πει ο άλφα και ο βήτα.

Αλλά η Κυβέρνηση ντρέπεται! Ντρέπεται η Κυβέρνηση να πει τι εμπεριέχει αυτό το κείμενο. Δεν έχει το θάρρος των διατάξεων, των οποίων φέρει την ευθύνη να κατατεθούν εδώ, μετά από αυτή την υπέροχη δουλειά που έγινε, για να επιψηφιστούν, όπως το Σύνταγμα ορίζει.

Έρχονται εκατοντάδες διατάξεις, μέσα στις οποίες -η φράση είναι πολύ αιχμηρή, την υιοθετώ όπως θα την πω- εμπεριέχονται «σκορπιοί και φίδια». Υπάρχουν διατάξεις, που αν τις ακούσει ο ελληνικός λαός, θα πάρει θέση ενάντια σε αυτούς, που πήραν την πρωτοβουλία να ψηφίσουν. Εμείς, δεν θα ανήκουμε σε αυτούς ούτε καν θα νομιμοποιήσουμε την αντισυνταγματική διαδικασία με την παρουσία μας. Τι θα σας πείραζε να έχει συζητηθεί αυτή η προσπάθεια, που εδώ όταν καταλήγει σε μία συνεδρίαση, όπως σωστά είπε ο Πρόεδρος, ψηφίζουμε επί της αρχής και στο σύνολο; Δεν έχουμε κατ' άρθρον συζήτηση εδώ, στην Ολομέλεια, εφαρμόζουμε Σύνταγμα και Κανονισμό της Βουλής, άρθρο 76 παράγραφος 6 και άρθρο 111 παράγραφος 3 του Κανονισμού. Προφανώς. Αλλά δεν έπρεπε η Εθνική Αντιπροσωπεία να

γνωρίζει τι ψηφίζει; Στη βάσανο της κριτικής μετά, για διατάξεις που η πλειοψηφία δεν έχει πάρει χαμπάρι ότι υπάρχουν μέσα, τι θα λέτε εσείς; Τι θα λέτε στον αιφνιδιασμένο, που ακούει ότι γίνεται διαδήλωση στην Αθήνα για διάταξη περί βιασμού; εσείς, είστε η Κυβέρνηση, που πριν από δύο μήνες οδηγήσατε τον πρόεδρο της Επιτροπής για την Προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κ. Σταυρόπουλο σε παραίτηση, που συνοδεύτηκε και από την επίπληξη της προέδρου του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προς τον Πρωθυπουργό τον ίδιο, στον οποίον υπάγεται η συγκεκριμένη αρχή. Εσείς είστε οι άνθρωποι που λειτουργείτε υπέρ των δικαιωμάτων στα λόγια. Αλλά δεν είμαστε τα λόγια μας, είμαστε οι πράξεις μας.

Γι' αυτό, κύριε Πρόεδρε, επειδή η Εθνική Αντιπροσωπεία δεν ξέρει τι θα ψηφίσει, η επιψήφιση, που προϋποθέτει μία συζήτηση επί της αρχής και στο σύνολο, δεν σημαίνει ότι η Εθνική Αντιπροσωπεία θα έχει άγνοια διατάξεων, που θεμελιώνουν προστασία εννόμων αγαθών και τον βαθμό της προστασίας τους. Δεν μπορεί οι δικηγόροι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας, να μην ξέρουν τι έχουν ψηφίσει. Γιατί δεν ξέρουν!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ: Μη μας προσβάλλετε, κύριε!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Προσβάλλετε εσείς τον ελληνικό λαό και την Εθνική Αντιπροσωπεία! Είστε ..... με αυτήν την προσπάθεια που κάνετε σήμερα!

(Θόρυβος - διαμαρτυρίες)

Τα λόγια είναι αιχμηρά, αλλά τα αξίζουν αυτοί, στους οποίους απευθύνονται.

Κύριε Πρόεδρε, κλείνω. Εμείς ζητήσαμε να σεβαστεί η Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Βουλής, το Σύνταγμα. Δεν έγινε. Τι ζητάμε τώρα; Επειδή στην προσπάθεια που έγινε επί τόσα χρόνια είμαστε αρωγοί, αλλά δεν ντρεπόμαστε για τις επιλογές μας, τις λέμε δημόσια...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ: Πώς σας προκύπτει ότι ντρεπόμαστε;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Γιατί δεν κάνατε συζήτηση, συνάδελφε! Γιατί στη Διαρκή Επιτροπή περάσαν όλα με αέρα. Γι' αυτό ντρέπεστε!

Θα πρέπει, κύριε Πρόεδρε, να συνειδητοποιηθεί και ο ελληνικός λαός να καταλάβει ότι με αυτές τις διαδικασίες προστασία εννόμων αγαθών, δικονομική οργάνωση αυτής της προστασίας δεν χωρεί. Είμαστε ενάντια, καταγγέλλουμε, καταδικάζουμε και αποχωρούμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Φαντάζομαι, κύριε Λοβέρδο, ότι τα περί «.....» δεν έχουν θέση σε αυτήν την Αίθουσα. Έχουμε

άλλες εκφράσεις να αντιπαρατεθούμε και θα παρακαλούσα να συναινέσετε, για να διαγραφούν από τα Πρακτικά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ναι.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστώ.

Ο κ. Παναγιώταρος έχει τον λόγο.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αν δεν είχαν μεσολαβήσει οι Ευρωεκλογές, που έγιναν πριν από δώδεκα ημέρες, όπου η λαϊκή ετυμηγορία καταβάρθρωσε τον ΣΥΡΙΖΑ και την πλειοψηφική «τσόντα» του, τότε θα είχατε μια δικαιολογία να φέρετε το εν λόγω νομοσχέδιο, αφού ακόμα θα λειτουργούσε το ελληνικό Κοινοβούλιο και η Βουλή.

Με τα αποτελέσματα, όμως, τα οποία ήταν πολύ άσχημα για την Κυβέρνησή σας και με το γεγονός ότι μόλις σε τρεις εβδομάδες περίπου θα γίνουν εθνικές εκλογές, θεωρούμε ότι όλες αυτές οι ενέργειες, που γίνονται από μέρους σας, δεν έχουν απολύτως κανένα νόημα, στερούνται σοβαρότητας και δικαιολογούν όλους αυτούς, οι οποίοι λένε ότι εξυπηρετείτε απολύτως συγκεκριμένα συμφέροντα, στόχους ή οτιδήποτε άλλο.

Κι εμείς με τη σειρά μας, καταγγέλλουμε την εν λόγω διαδικασία.
Αποχωρούμε και σας αφήνουμε μόνους σας να κάνετε ό,τι θέλετε.

Ευχαριστούμε πολύ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα
του Λαϊκού Συνδέσμου - Χρυσή Αυγή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Τον λόγο έχει ο κ.
Εμμανουήλ Συντυχάκης από το Κομμουνιστικό Κόμμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν θα κάνω κάποια
ιδιαίτερη αγόρευση. Τοποθετηθήκαμε και χθες επί της διαδικασίας στην
επιτροπή και θεωρούμε σκόπιμο και στην Ολομέλεια να πάρουμε θέση γι' αυτό
το ζήτημα, θεωρώντας ότι ο χρόνος που επελέγη, για να έρθουν για συζήτηση
και ψήφιση στη Βουλή -εν μέσω προεκλογικής περιόδου- τα σχέδια του νέου
Ποινικού Κώδικα και του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο τρόπος που το
εισάγει η Κυβέρνηση, όπως-όπως δηλαδή με διαδικασίες κατεπείγοντος, σε
συνδυασμό με το γεγονός ότι αφορούν, όπως είναι προφανές, πολύ σοβαρά
νομοθετήματα, που αλλάζουν, κατά την άποψή μας, εκ βάθρων και το σύστημα
των ποινών και αυτό της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα μας,
δεν μας βρίσκει σύμφωνους.

Η Κυβέρνηση είχε όλη την ευχέρεια να το φέρει νωρίτερα στη Βουλή. Δεν το έπραξε και αυτό εγείρει σοβαρά ερωτηματικά για εμάς. Κατά την άποψή μας, αποτελεί μια μεθόδευση από την πλευρά της Κυβέρνησης να περάσουν όπως-όπως τόσο σοβαρά νομοθετήματα, για να μην πάρει χαμπάρι ο λαός για τις σοβαρές και επικίνδυνες αλλαγές σε αυτούς τους δύο νέους Κώδικες.

Ως εκ τούτου, το ΚΚΕ οδηγείται στην απόφαση να αποχωρήσει από τη συζήτηση και ψήφιση των νέων κωδίκων. Δεν πρόκειται να συμπράξουμε σε τέτοιου είδους σκοπιμότητες ούτε να νομιμοποιήσουμε τέτοιες διαδικασίες ούτε φυσικά και την ουσία των κωδίκων, που ενισχύουν το ποινικό οπλοστάσιο της αστικής τάξης της χώρας μας και της εκάστοτε κυβέρνησης, συρρικνώνοντας ακόμα περισσότερο δημοκρατικά δικαιώματα και λαϊκές ελευθερίες.

Η Κυβέρνηση ας ψάξει αλλού για τακτικισμούς και αφηγήματα, όπως είπε χθες ο κύριος Υπουργός, που επιδιώκουν να μπλοκάρουν τη συζήτηση και ψήφιση του νομοσχεδίου. Πρώτα από όλα, στην ίδια, έτσι όπως το μεθόδευσε και στα κόμματα της Νέας Δημοκρατίας και του ΚΙΝΑΛ, που, όπως φαίνεται, τους βόλεψε μια χαρά έτσι όπως εξελίχθηκε η διαδικασία, για να μετατρέψουν τη χρονική αυτή στιγμή το ζήτημα αυτό σε αρένα μιας φλύαρης και ανούσιας αντιπαράθεσης για να αποπροσανατολιστεί ο λαός. Και αυτό γιατί, επί της ουσίας, δεν εκφράζουν ουσιαστικές διαφωνίες με το περιεχόμενο των νέων

Κωδίκων, κάτι που συνομολογήθηκε άλλωστε και από στελέχη και της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής.

Ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΚΚΕ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα μπούμε μετά στη λίστα των Κοινοβουλευτικών Εκπροσώπων. Νομίζω ότι πρέπει να προηγηθούν ο κύριος Υπουργός και ο κύριος Πρόεδρος της Βουλής και μετά να μπούμε κανονικά στη διαδικασία.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Δεν με εκπλήσσει η συμπεριφορά και οι δηλώσεις του κ. Λοβέρδου. Αυτά που λέει οΟ καθένας από εμάς και κυρίως αυτά που οι Βουλευτές σε αυτή την Αίθουσα λένε, οι τοποθετήσεις τους, χαρακτηρίζουν τους ίδιους, χαρακτηρίζουν το δημοκρατικό τους ήθος, την ποιότητά τους, την εντιμότητά τους, την αξιοπρέπειά τους.

Όλα όσα είπε, επικαλούμενος μάλιστα, τη σοβαρότητα και την επιστημοσύνη των μελών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, αποτελούν

μια ευθεία προσβολή στα πρόσωπα και των μελών των δύο νομοπαρασκευαστικών, οι οποίοι με κόπο εργάστηκαν εδώ και τέσσερα χρόνια τουλάχιστον, προκειμένου να ολοκληρωθούν τα δύο αυτά σχέδια, αλλά και μια ολόκληρη προσπάθεια σε βάθος δεκαετίας προκειμένου να αναμορφωθεί και να τροποποιηθεί η ποινική δίκη στη χώρα.

Απέναντι σε μια έντιμη πράξη πολιτικής δεοντολογίας του Πρωθυπουργού της Κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, δηλαδή αμέσως μετά το αποτέλεσμα των ευρωπαϊκών εκλογών να προαναγγελθεί μια πολιτική δέσμευση, σε σχέση με την προκήρυξη των εθνικών εκλογών, τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και το ΚΙΝΑΛ με την παρακολουθηματική συμπεριφορά του, ενδεικτική για τη σχέση και την ταύτιση των δύο αυτών κομμάτων, αποφάσισαν να επινοήσουν ένα δήθεν συνταγματικό επιχείρημα απονομιμοποίησης, τόσο της Κυβέρνησης που σύμφωνα και με το Σύνταγμα ασκεί κανονικά τα καθήκοντά της, όσο και της Βουλής, η οποία δεν έχει διαλυθεί. Εμφανίζουν διαλυμένη τη Βουλή, απονομιμοποιημένη την Κυβέρνηση. Αυτή είναι η στόχευσή τους. Χρησιμοποιούν, όπως μπορούν, κάθε μέσο, προκειμένου να πείσουν σε σχέση με αυτό.

Το Κίνημα Αλλαγής, αμέσως μετά το ζήτημα το οποίο προκλήθηκε από την επίσης σύμφωνα με το νόμο και το Σύνταγμα τήρηση της διαδικασίας

προεπιλογής στην ηγεσία των ανωτάτων δικαστηρίων -εκπρόσωπος του Κινήματος Αλλαγής, ο κ. Βενιζέλος- κάλεσε την Κυβέρνηση τουλάχιστον να επιδείξει συμπεριφορά συναίνεσης και να νομοθετηθούν οι κώδικες.

Ο κ. Λοβέρδος στο παρελθόν, όπως και σήμερα, τι μας κάλεσε να κάνουμε; Να καταργήσουμε τον νόμο περί καταχραστών του δημοσίου. Τι να κάνουμε δηλαδή; Να κάνουμε αυτό που αυτές οι πολιτικές δυνάμεις είχαν κάνει όλα αυτά τα χρόνια στους Ποινικούς Κώδικες: αποσπασματικές τροποποιήσεις, προκειμένου να πετύχουν συγκεκριμένα πολιτικά ή δήθεν ποινικά επιχειρήματα, αποσπασματικές νομοθετήσεις, που οδήγησαν στην κατάσταση, την οποία βιώνει σήμερα ο νομικός κόσμος, ο δικαστής, ο δικηγόρος και κυρίως οι πολίτες με αυτήν την ποινική φούσκα, η οποία δημιουργήθηκε όλα αυτά τα χρόνια με αυτές τις αποσπασματικές τροποποιήσεις των Ποινικών Κωδικών.

Ντρέπομαι ειλικρινά, γιατί επιβεβαιώνεται αυτό που λέγαμε και χθες στις επιτροπές. Τόσο το Κίνημα Αλλαγής όσο και η Νέα Δημοκρατία επιχειρούν να δημιουργήσουν και ένα άλλο επιχείρημα, να μην πάρουν θέση απέναντι σε αυτά τα κορυφαία δύο νομοθετήματα, προκειμένου την επόμενη μέρα να μπορούν να δημιουργήσουν οποιοδήποτε έωλο επιχείρημα, οποιαδήποτε διαστρέβλωση ποινικών διατάξεων, γιατί έτσι έχουν μάθει και αυτοί είναι.

Η διαδικασία αυτή έρχεται και ήρθε σήμερα. Γιατί ένας από τους λόγους σε σχέση με τον χρόνο νομοθέτησης, είναι η δημόσια διαβούλευση, η οποία

προηγήθηκε και η οποία παρατάθηκε με αίτημα τίνος; Του Κινήματος Αλλαγής. Κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης επισκέφθηκαν εκπρόσωποι όλων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων το Υπουργείο, παρόντων των μελών των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, προκειμένου να γίνουν παρατηρήσεις.

Οι παρατηρήσεις έγιναν. Πολλές από τις παρατηρήσεις και τις τροποποιήσεις ενσωματώθηκαν, προκειμένου να επιτευχθεί αυτό που μέχρι προχθές υπήρχε, δηλαδή μία ευρεία συναίνεση, σε σχέση με τους δύο αυτούς κώδικες, οι οποίοι τεχνηέντως, την επόμενη μέρα και για μικροπολιτικούς λόγους και με απόλυτη υποκρισία, εμφανίζονται σήμερα, δήθεν να παραπονιούνται για μία fast track διαδικασία, η οποία κρύβει «σκορπιούς και φίδια».

Είναι αποκαλυπτική των προθέσεών τους η δήλωση από πλευράς του κ. Λοβέρδου και Κινήματος Αλλαγής, γιατί εμείς σεβαστήκαμε πράγματι, παρατείναμε τη δημόσια διαβούλευση. Ήταν όμως κρίμα -και είναι κρίμα- δύο τέτοια σπουδαία νομοθετήματα μετά από όλη αυτή την πορεία, όλη αυτή την διάρκεια να καταλήξουν εκεί που κατέληξαν και όλα τα προηγούμενα σχέδια ποινικών κωδικών στο συρτάρι του Υπουργού, γιατί κανένας δεν είχε την πολιτική δύναμη και ευθύνη, όπως είχε αυτή η Κυβέρνηση και αυτή η Κοινοβουλευτική Ομάδα να προβαίνει σε μεταρρυθμίσεις, τις οποίες κανένας άλλος δεν τόλμησε όλα αυτά τα χρόνια για λόγους ενοχής, πολιτικής ενοχής.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Έχει δημιουργηθεί ένα ζήτημα, το οποίο έχουμε αντιληφθεί και έχουν αντιληφθεί και τα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Οδήγησε μάλιστα, αν έχω ενημερωθεί σωστά, και την Πρόεδρο του Κινήματος Αλλαγής σε δηλώσεις σήμερα. Θα ξεκινήσει αυτό, εμείς θα νομοθετούμε στη Βουλή και τα πολιτικά στελέχη των δύο κομμάτων θα τοποθετούνται εκτός Βουλής. Αυτό είναι το μέτρο της δικής τους πολιτικής ευθύνης, οι τοποθετήσεις τους να γίνονται έξω από εδώ, όχι εδώ.

Υπάρχει, λοιπόν, μια συζήτηση που αφορά το θέμα του ορισμού του βιασμού, του άρθρου 336. Υπήρξε μία, νομίζω ορθή, σε σωστή κατεύθυνση, νομοθετική πρωτοβουλία και διόρθωση μετά τη δημόσια διαβούλευση από πλευράς της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Θα είμαι σύντομος. Σήμερα διαβάζουμε ότι ο βιασμός γίνεται πλημμέλημα. Δεν ισχύουν. Είναι αδιανόητα αυτά τα πράγματα να γράφονται με τέτοια ευκολία.

Διατηρείται κακούργημα που τιμωρείται με κάθειρξη ως δεκαπέντε έτη. Είναι ψέμα ότι είναι πλημμέλημα. Τιμωρείται ως κακούργημα, όταν τελείται με βία ή με απειλή σοβαρού και σπουδαίου κινδύνου που συνδέεται με τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του θύματος. Μάλιστα, πια δεν τιμωρείται μόνο η τέλεση συνουσίας ή άλλης ασελγούς πράξης, αλλά κάθε γενετήσια πράξη και οι ίσης βαρύτητας με αυτές συμπεριφορές.

Επίσης, κακούργημα είναι ο θανατηφόρος βιασμός. Επίσης, κακούργημα είναι όταν τελείται από περισσότερους δράστες. Επίσης, -και το επισημίναμε και χθες στη συζήτηση στην επιτροπή- στο άρθρο 338 προβλέπεται ως κακούργημα η τέλεση γενετήσιας πράξης απέναντι σε θύμα που δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο –επαναλαμβάνω, για οποιονδήποτε λόγο- να αντισταθεί. Δηλαδή, αυτό που συζητούσαμε με την κ. Καββαδία, το θύμα που «παγώνει».

Επίσης, υπήρξε μια πρόβλεψη, η παράγραφος 5 του άρθρου 336, η οποία προκάλεσε και τη συγκεκριμένη συζήτηση, όπου προσπάθησε να κλιμακώσει ποινολογικά την οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά με ένα πλημμέλημα, με την προβλεπόμενη ποινή τρία ως πέντε έτη, η οποία σύμφωνα με το νέο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα θα είναι εκτιπέα. Αυτό το άρθρο, επαναλαμβάνω, προστέθηκε μετά από την δημόσια διαβούλευση. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, βιασμός θεωρείται οποιαδήποτε απειλή παράνομης πράξης.

Τώρα, το τελευταίο ζήτημα απαιτεί μια συνειδητοποίηση αυτής της αλλαγής, της ποινολογικής δηλαδή κλιμάκωσης. Το γεγονός ότι στην παράγραφο 5, λοιπόν, προβλέφθηκε αυτό το πλαίσιο ποινής τρία έως πέντε έτη φυλάκισης, το οποίο θα εκτίεται, φαίνεται ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό από τους πολίτες, από την κοινή γνώμη, από τα κινήματα. Εμφανίζεται ξαφνικά άλλο σημερινό παράδοξο για μια Κυβέρνηση και μια Κοινοβουλευτική Ομάδα,

η οποία τόσα έχει νομοθετήσει στο πεδίο των δικαιωμάτων. Τόσες πρωτοβουλίες έχουν παρθεί. Δεν μπορεί να εμφανιζόμαστε εμείς ως η Κοινοβουλευτική Ομάδα, η Κυβέρνηση και το Υπουργείο Δικαιοσύνης που ξαφνικά αποφάσισε να προστατεύσει τους βιαστές και το βιασμό.

Σε συνεννόηση –και αυτό είναι το θέμα που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν, πριν μπούμε στην ουσιαστική συζήτηση των Κωδίκων- με τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και επειδή είναι παρόντες και επειδή μπορούμε να το κάνουμε, με μία νομοτεχνική βελτίωση θα διορθωθεί η παράγραφος 5 στην κατεύθυνση προκειμένου να υπάρξει μια σωστή εξισορρόπηση ποινολογική και για οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά σε σχέση με τις προβλέψεις του άρθρου 336. Θα επανέλθουμε με αυτήν και με άλλες νομοτεχνικές βελτιώσεις που έχουμε συζητήσει ήδη χθες από τις επιτροπές, προκειμένου να σταματήσει αυτή η συζήτηση.

Και το Ποτάμι επίσης στην κοινοβουλευτική του πορεία τα τελευταία χρόνια στο επίπεδο της προάσπισης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών και σε όλα τα νομοσχέδια τα οποία αφορούσαν αυτόν τον ευαίσθητο τομέα έχει σταθεί με συγκεκριμένη συμπεριφορά. Γι' αυτό ήθελα να είναι γνωστό και στους κοινοβουλευτικούς του Ποταμιού ότι αυτό που προβληματίζει αυτή τη στιγμή και αυτό θα λυθεί.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Τον λόγο έχει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Νίκος Βούτσης.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ (Πρόεδρος της Βουλής): Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν θα υπεισέλθω στην ουσία της σημερινής συζήτησης ούτε στην πολιτική αντιπαράθεση η οποία έχει εξελιχθεί. Προφανώς, αποκρούω το ότι η Βουλή λειτουργεί εδώ και δύο εβδομάδες αντισυνταγματικά κ.λπ..

Γνωρίζουμε όλοι ότι, εφόσον ο Πρωθυπουργός κατά δήλωσή του τη Δευτέρα θα πάει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και θα εισηγηθεί να κλείσει αυτή η περίοδος της Βουλής, σήμερα και αύριο είναι οι τελευταίες συνεδριάσεις εν ολομελεία.

Και δράττομαι της ευκαιρίας που είναι οι εκλεκτοί λειτουργοί της δικαιοσύνης παρόντες, να πω μερικά πράγματα και στο τέλος να αναφέρω και ένα άλλο ζήτημα. Επί τη λήξει, λοιπόν, αυτής της τετράχρονης περίπου περιόδου και μέσα σε δύσκολες συνθήκες θέλω αποτιμώντας να σας πω από την πλευρά μου ότι προσπαθήσαμε να κινηθούμε με πλήρη θεσμική προσήλωση σε ό,τι αφορά τα λεπτά σημεία όπου οι ανεξάρτητες κατά το Σύνταγμα εξουσίες έρχονται σε επαφή με ζητήματα τα οποία περιγράφονται και στο Σύνταγμα. Και ήταν πολλές αυτές οι στιγμές μέσα σε αυτά τα χρόνια.

Ήταν πολλές αυτές οι στιγμές που και λόγω του άρθρου 86 -το οποίο είναι σαφές ότι θα αλλάξει στην επόμενη Βουλή πλέον την αναθεωρητική- κάναμε ό,τι δουλειά μπορούσαμε να κάνουμε ως προτείνουσα Βουλή. Επανελημμένα ασχοληθήκαμε και υπήρχε μια αλληλογραφία –επιτρέψτε μου την έκφραση- με τους εισαγγελείς, με το Υπουργείο, με τους ανακριτές, για μια σειρά πάρα πολύ σοβαρών ζητημάτων. Λειτουργήσαν εξεταστικές επιτροπές, προέκυψαν νομολογίες μέσα απ’ αυτήν την εμπειρία και υπήρξε απόλυτη προσήλωση και ενθάρρυνση και βοήθεια προς το δικαστικό σώμα όποτε και όπου ζητήθηκε, για να είναι σαφές ότι το πολιτικό σύστημα είναι αποφασισμένο πλέον πάνω στα πολύ κρίσιμα ζητήματα -που και στη συνείδηση του λαού μας υπάρχουν πολύ σοβαρά ερωτηματικά- του κατά πόσον έχει κάνει για τον εαυτό του ένα πέπλο ασυλίας, να φύγουμε εντελώς απ’ αυτήν την εποχή.

Σεβόμαστε απολύτως τη δικαιοσύνη, τους λειτουργούς της και τις αποφάσεις της. Και είχαμε την ευκαιρία επί τέσσερα χρόνια σε αλληπάλληλες ακροάσεις, τις οποίες κατά το Σύνταγμα η Διάσκεψη των Προέδρων είχε με το σύνολο των ανώτερων και ανώτατων δικαστικών, να ακροαστούμε και με ελεύθερη βούληση να κάνουμε τις προτάσεις μας, τις αξιολογήσεις μας, τις μικρές λίστες με βάση τις οποίες από εκεί και πέρα κατά το σημερινό σύστημα όπου γίνεται ο διορισμός των μελών των ανωτάτων δικαστηρίων, να τις δίνουμε προς την Κυβέρνηση.

Και επίσης, υπήρξαν σε αυτή την Βουλή όποτε χρειάστηκε και με πλειοψηφία 4/5 εγκρίσεις συνθέσεων όλων των ανεξαρτήτων αρχών οι οποίες κατά το Σύνταγμα προβλέπονται, ακροάσεις και μια πολύ σημαντική δουλειά σε αυτόν τον τομέα, όπως και οι διαδοχικοί Υπουργοί της παρούσας Κυβέρνησης έφεραν νομοθετήματα τα οποία ψηφίστηκαν και τα οποία κατά κοινή ομολογία -εξ όσων και εγώ άκουσα στις ακροάσεις με τους ανώτατους δικαστές- βοήθησαν σε κρίσιμα ζητήματα, όπως παραδείγματος χάριν στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης όπως και σε άλλα ζητήματα.

Αυτά όλα νομίζω πως είναι σημαντικά. Ακόμα και σε αποφάσεις-νομοθετήματα οι οποίες εκρίθησαν –λίγες ήταν οι περιπτώσεις, αλλά θέλω απολογιστικά να αναφερθώ σε αυτές, δεν θέλω να το ξεχάσω- ότι βρίσκονταν στα όρια ή είχαν κάποιες αντισυνταγματικές διατάξεις, η Βουλή προσέτρεξε, προσαρμόστηκε. Οι Υπουργοί έφεραν καινούριες διατυπώσεις, έφεραν καινούρια άρθρα και υπήρξε στο τέλος μια εναρμόνιση και με τις αποφάσεις των αρμόδιων δικαστηρίων πάνω σε αυτά τα θέματα.

Αισθάνθηκα την υποχρέωση να τα πω αυτά ενώπιόν σας και ενώπιον της Εθνικής Αντιπροσωπείας, διότι πιστεύω πραγματικά ότι η καλή λειτουργία, η καλή συνεργασία και κυρίως, όμως, ο απόλυτος σεβασμός ανάμεσα στην ανεξαρτησία της νομοθετικής εξουσίας και της δικαστικής εξουσίας θωρακίζει

με αυτό που πιστεύω ότι υπηρετήσαμε, δηλαδή μια θεσμική προσήλωση στη λειτουργία της δημοκρατίας.

Κύριε Πρόεδρε, κλείνοντας και πιστεύοντας ότι διερμηνεύω το σύνολο των Βουλευτών και των δυνάμεων, τουλάχιστον του δημοκρατικού τόξου, αισθάνομαι την υποχρέωση να πω ότι, με αφορμή την χθεσινή επίσημη απάντηση από πλευράς του γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών για το πολύ κρίσιμο ζήτημα που η παρούσα Βουλή άνοιξε και η Κυβέρνηση κατ' εντολή της Βουλής με ρηματική διακοίνωση ξεκίνησε το θέμα της διεκδίκησης των αποζημιώσεων, θέλω να είμαι ευθύς από πλευράς της ελληνικής Βουλής ότι το σύνολο των αξιώσεων οι οποίες περιγράφονται στη συγκεκριμένη ρηματική διακοίνωση παραμένουν ενεργές και απαράγραπτες και ότι θα πρέπει με πολύ πιο μεγάλη ευαισθησία όλοι μας, όλα τα κράτη, όλες οι χώρες, κυρίως οι χώρες που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτά τα ζητήματα, εν προκειμένω η Γερμανία, καθώς χθες υπήρξε από όλους τους ηγέτες των χωρών η απόδοση τιμής για τη λήξη του Παγκοσμίου Πολέμου και καθώς όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι στον 21^ο αιώνα δεν πρέπει να αφήσουμε να σπάσει το επωαζόμενο αυγό του φιδιού για μια ακόμη φορά, θα πρέπει με πολύ μεγάλη ευαισθησία, ενάργεια, με ιστορική αντίληψη για τη διατήρηση της μνήμης και όχι με τυπικές και απαξιωτικές, επιτρέψτε μου να πω, εκφράσεις να αποσυρόμαστε από έναν

διάλογο, ο οποίος θα πρέπει να προηγηθεί για να ξεκινήσει και να βρει τέλος αυτή η απαράγραπτη και απολύτως νόμιμη διεκδίκηση του ελληνικού λαού.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ζητήσει για λίγο για ορισμένες ερωτήσεις ο κ. Κοντονής, τέως Υπουργός Δικαιοσύνης.

Κύριε Κοντονή, έχετε τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι συνάδελφοι, πριν μπούμε στη συζήτηση, δύο σοβαρά κατά τη γνώμη μου -το ένα είναι κατά κύριο λόγο διαδικαστικό και το άλλο μπορεί να φαίνεται το ίδιο, αλλά, κατά τη γνώμη μου, είναι πιο ουσιαστικό- προς τον Υπουργό ερωτήματα.

Άκουσα προηγουμένως τον κύριο Υπουργό να λέει ότι ενσωματώθηκαν στο σχέδιο το οποίο έχουμε μπροστά μας οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στη διαβούλευση. Δηλαδή, έχουμε ένα διαφορετικό σχέδιο νόμου από αυτό που παρέδωσε η νομοπαρασκευαστική επιτροπή; Και αν συνέβη αυτό, επανασυστάθηκε με νόμο η με άλλη διαδικασία η νομοπαρασκευαστική

επιτροπή; Δεν θέλω να επεκτείνω το σκεπτικό μου, κύριε Υπουργέ.

Αντιλαμβάνεστε τι ερωτώ.

Το δεύτερο που θέλω, κύριε Υπουργέ και κύριοι Βουλευτές: Κάνω έκκληση και προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης και προς όλους τους Βουλευτές που είναι παρόντες σήμερα στην Αίθουσα, όχι για αυτούς που επέλεξαν να λείπουν, για το ζήτημα του χρόνου έναρξης ισχύος του Ποινικού Κώδικα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κύριε Υπουργέ, θεωρώ ότι είναι αδιανόητο, μεσούσης της δικαστικής περιόδου, σε είκοσι μέρες από την ψήφιση να ισχύσει ο νέος κώδικας. Ή θα πρέπει να ισχύσει από την αρχή του δικαστικού έτους ή από την 1η Ιανουαρίου, όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές.

Δεν θέλω και εδώ να επεκτείνω το σκεπτικό το οποίο διαπερνά την ερώτησή μου, αλλά σας παρακαλώ, κύριε Υπουργέ και κύριοι Βουλευτές, κάνω έκκληση να μην ισχύσει από την 1^η Ιουλίου, όπως αναφέρεται στο νομοσχέδιο, ο νέος Ποινικός Κώδικας. Και αντιλαμβάνεστε γιατί το λέω αυτό το πράγμα και γιατί κάνω αυτή την έκκληση προς όλους.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε, κύριε Κοντονή.

Ο κύριος Υπουργός έχει τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ως προς το πρώτο ζήτημα, σας ενημερώνω ότι και οι δυο νομοπαρασκευαστικές επιτροπές με υπουργικές αποφάσεις οι οποίες δημοσιεύτηκαν βάσει συγκεκριμένης εξουσιοδοτικής είναι εν ενεργεία, μέχρι 15 Ιουνίου μάλιστα για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Συνεπώς κατά τη διάρκεια της περιόδου της δημόσιας διαβούλευσης λειτούργησαν κανονικά και ήταν σε ισχύ. Δεν ήρθε μια καταργημένη νομοπαρασκευαστική επιτροπή να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης.

Μετά τη δημόσια διαβούλευση, λοιπόν, συνέχισαν οι νομοπαρασκευαστικές να συνεδριάζουν, επεξεργάστηκαν τις παρατηρήσεις οι οποίες προέκυψαν από τους αρμόδιους φορείς, από τις δικαστικές ενώσεις, από τα πολιτικά κόμματα και από τους πολίτες και το σχέδιο το οποίο κατατέθηκε την προηγούμενη Δευτέρα συνοδεύτηκε από ένα δελτίο Τύπου του Υπουργείου, στο οποίο κατατέθηκαν, προκειμένου να είναι εύκολο σε όλους μας και σε όλους σας και αναφέρθηκαν και οι αλλαγές οι οποίες έχουν γίνει πια στα κατατεθειμένα δύο σχέδια, σε σχέση με αυτά που είχαν τεθεί στη δημόσια διαβούλευση και τα οποία και χθες συζητήσαμε. Επισημίναμε ιδιαίτερα, δηλαδή, τις αλλαγές που υπήρξαν μεταξύ των κειμένων που υπήρχαν προ της δημόσιας διαβούλευσης και μετά και το ίδιο θα κάνουμε και σήμερα.

Το θέμα χρόνου έναρξης ισχύος, επειδή και εμένα με έχει απασχολήσει –γενικώς έχει απασχολήσει και υπάρχει επιχειρηματολογία γενικότερη- θα τα συζητήσουμε στην πορεία της συζήτησης αυτής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Για το δεύτερο, κύριε Υπουργέ;

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Θα το δούμε στην πορεία. Αυτήν τη στιγμή είναι 1^η Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Στην πορεία, πολύ ωραία.

Ο κ. Κοντονής έχει τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι χαίρομαι που είπε ο κύριος Υπουργός ότι θα εξετασθεί μέχρι πέρατος της συζητήσεως το θέμα της έναρξης ισχύος του κώδικα. Αυτό κατάλαβα, κύριε Υπουργέ, έτσι;

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ναι, με ρητή την επισήμανση ότι έχουμε 1^η Ιουλίου και ότι υπάρχει ακριβώς αντίθετη επιχειρηματολογία απ' αυτήν που επικαλείστε, σε περίπτωση που ο χρόνος έναρξης μετατεθεί είτε τον Σεπτέμβριο είτε 1^η Ιανουαρίου. Αυτά, λοιπόν, θα τα συζητήσουμε σήμερα, θα τα συζητήσουμε και με τους Βουλευτές και θα καταλήξουμε. Η πρόθεση του

Υπουργείου είναι η ημερομηνία χρόνος έναρξης αυτή που υπάρχει αυτή τη στιγμή στο κατατεθειμένο νομοσχέδιο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Και ελπίζω μέχρι πέρας της συζήτησης να έχουμε μια μεταστροφή της άποψης του Υπουργείου όσον αφορά τον χρόνο έναρξης ισχύος.

Όσον αφορά όμως το πρώτο ζήτημα που έθεσα, κύριε Υπουργέ, έχω την εντύπωση ότι οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές –μάλιστα στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν βλέπω ούτε καν τον Πρόεδρο της νομοπαρασκευαστικής, η οποία είχε συσταθεί με νόμο, τον κ. Παντελή- μετά την παράδοση του σχεδίου είχαν ολοκληρώσει το έργο τους και εφόσον χρόνο δεν είχε δοθεί παράταση κατά τον χρόνο των εργασιών τους, δεν θα μπορούσε να δοθεί μετά.

Αυτή η είναι η προσωπική μου προσέγγιση και ελπίζω στο σημείο αυτό κάτι να έχει γίνει, ούτως ώστε να τηρηθεί η νομιμότητα. Και το λέω αυτό, κύριε Υπουργέ, διότι εάν είχε επανασυσταθεί η νομοπαρασκευαστική ή οι νομοπαρασκευαστικές με νόμο, δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα. Κανένα απολύτως! Αλλά με υπουργική απόφαση να δοθεί παράταση σε μια νομοπαρασκευαστική που είχε τελειώσει ο χρόνος ζωής της και μάλιστα, αν θυμάμαι καλά, από τον Σεπτέμβριο του 2017, αυτό νομίζω ότι μας δημιουργεί ένα διαδικαστικό, αλλά σοβαρό πρόβλημα στην όλη υπόθεση. Επαναλαμβάνω

ότι το σοβαρό όμως δεν είναι αυτό, αλλά ο χρόνος έναρξης ισχύος του Ποινικού Κώδικα.

Και σας παρακαλώ για άλλη μια φορά, κύριε Υπουργέ. Κάνω έκκληση να μη βιαστεί το Υπουργείο και να μη βιαστούμε και ως Βουλή να ψηφίσουμε μεσούσης της δικαστικής περιόδου την αλλαγή του κώδικα, διότι αντιλαμβάνεστε αυτά που είπε η Ένωση Εισαγγελέων, η οποία είναι μια μετριοπαθής Ένωση, δεν αρέσκεται σε πυροτεχνήματα και σε αντιπολιτευτικό λόγο κατά της Κυβέρνησης, όπως η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, η οποία μας είχε πει ότι τείνουμε να γίνουμε Τουρκία και Πολωνία εδώ και δύο χρόνια.

Για όλα αυτά τα θέματα, σας παρακαλώ πάρα πολύ, κάνω δραματική έκκληση, να ισχύσει ο Κώδικας τουλάχιστον από 1^{ης} Σεπτεμβρίου, με την έναρξη του δικαστικού έτους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Καλώς.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Καλογήρου έχει τον λόγο για ένα λεπτό.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Αντιλαμβάνεσθε, κύριε Κοντονή, μιας και βρεθήκατε και στην ίδια θέση και αντιμετωπίσατε το ζήτημα των νομοπαρασκευαστικών, δεν υπήρχε καμία περίπτωση να είχαν έρθει στη Βουλή δύο σχέδια Ποινικών Κωδίκων, χωρίς να έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία όσον αφορά τη νόμιμη σύσταση, συγκρότηση των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών. Άρθρο 74 του ν. 4139/2013: Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συγκροτείται η επιτροπή. Με βάση αυτήν την εξουσιοδοτική εκδίδονται οι υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες και θα κατατεθούν, προκειμένου να μην δημιουργείται καμία εσφαλμένη εντύπωση ως προς αυτό. Οι παρατάσεις γίνονταν, ήδη και από προηγούμενη θητεία και από εσάς, με πράξεις και συνεχίστηκαν.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Κατά τον χρόνο λειτουργίας τους.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Τελείωσε, κατά τη γνώμη μου διευκρινίστηκε επαρκώς και θα κατατεθούν και τα συγκεκριμένα έγγραφα, για να μην δημιουργούμε εντυπώσεις που δεν χρειάζονται.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Προχωρούμε.

Ο κ. Λάππας έχει τον λόγο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, αισθάνομαι την κοινοβουλευτική και πολιτική υποχρέωση να μιλήσω μόνο για ένα λεπτό, εκ μέρους όλων των συναδέλφων της Πλειοψηφίας, για όσα καταφρονητικά, εξυβριστικά και ταπεινωτικά περιείχε η εισήγηση του κ. Λοβέρδου.

Ο κ. Λοβέρδος, κύριε Πρόεδρε, πριν από δυο μήνες μας κουνούσε το δάκτυλο εδώ στη Βουλή, λέγοντας: «Γιατί δεν φέρνετε τους κώδικες επιτέλους; Γιατί δεν τελειώνει τις εργασίες της η νομοπαρασκευαστική επιτροπή;». Επίμονα, καθημερινά, έθετε το θέμα στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Και ο κ. Λοβέρδος δεν είναι μόνο Βουλευτής, δεν είναι μόνο συνάδελφος δικηγόρος, είναι και πανεπιστημιακός δάσκαλος. Όταν καταφρονεί, όταν εξυβρίζει, όταν διαβάλλει, όταν συκοφαντεί, συναδέλφους της Πλειοψηφίας καταλογίζοντάς μας -το κατάλαβε, το αντιλήφθηκε ο ίδιος!- ότι είμαστε άσχετοι, ότι δεν διαβάσαμε τους δύο κώδικες, ότι δεν έχουμε ιδέα για το τι περιλαμβάνουν και επίσης ότι δεν γνωρίζουμε τι προτείνουν, θα του πω ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη προσβολή και καταφρόνηση σε συνάδελφο του ελληνικού Κοινοβουλίου να του απευθύνεις την κατηγορία ότι αγνοεί τι περιέχει το υπό ψήφιση νομοσχέδιο. Αυτό είναι το πρώτο.

Δεύτερον, τι θα ήθελε ο κ. Λοβέρδος, κύριε Πρόεδρε, να τον χειροκροτήσουμε ως *habemus paratam*;

Κύριε Πρόεδρε, εάν ήταν εδώ, θα του έλεγα το εξής: Εάν θέλει να μιλήσει για διάλογο, επειδή είμαστε όλοι νομικοί, θα του πω τώρα που ακούει από το γραφείο του ότι η νομική επιστήμη στηρίζεται πάνω σε ένα αξίωμα, που είναι η βάση, ο πυρήνας, το στήριγμα της νομικής σκέψης. Είναι μια φράση του Αριστοτέλη που λέει «πάντα γάρ ενδέχεται και άλλως έχειν». Δηλαδή, για όλα τα θέματα υπάρχει και δεύτερη εκδοχή, ίσως και τρίτη. Γι' αυτό, άλλωστε, στη νομική επιστήμη ο διάλογος είναι το απαύγασμα, η ομορφιά, είναι ο πυρήνας του.

Εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν. Θα έπρεπε να το αποδεικνύουν εδώ και ο ίδιος και το κόμμα του και η Νέα Δημοκρατία, που επιλέγουν με απίστευτη υποκρισία και καιροσκοπισμό ό,τι θέλουν να πουν, όπως επεσήμανε και ο Υπουργός, να τα λένε τώρα, αυτήν τη στιγμή που μιλάμε, στα κανάλια και να επιτρέπουν σε δημοσιογράφους, με τους οποίους μιλούν, να λένε ότι ο βιασμός έχει γίνει πλημμέλημα και ότι την ποινή της ισόβιας κάθειρξης ο Ποινικός Κώδικας την καταργεί. Τέτοιο αίσχος, τέτοια ντροπή, κύριε Πρόεδρε!

Κλείνω, λέγοντάς του ότι στα δύσκολα χρόνια που ήταν Υπουργός, το 2010-2014, ξέραμε τι σήμαινε επιτροπεία, μνημόνια κ.λπ.. Το μεγάλο πρόβλημα που αναδείχτηκε εκείνα τα χρόνια ήταν τι είναι δημοκρατία και πώς κερδίζεται. Σήμερα, μπαίνοντας σε μια μεταμνημονιακή εποχή, το πολιτικό

ερώτημα, το νομικό, αυτό που είναι ευθύνη μας, που αναδύεται και είναι το κυρίαρχο είναι: Τι είναι δικαιοσύνη, κυρίως ποινική δικαιοσύνη και πώς απονέμεται. Εάν νομίζουν ο κ. Λοβέρδος και το κόμμα του και η Νέα Δημοκρατία ότι δεν μπορούν να έχουν θέση στο ελληνικό Κοινοβούλιο για έναν τέτοιο σοβαρό, επιστημονικό, νομικό διάλογο, λυπάμαι βαρύτατα και επιστρέφουμε στο σύνολό τους όλες τις καταφρονητικές και υβριστικές φράσεις που είπε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Λάππα.

Πριν προχωρήσουμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Εργαστήρι Δημοκρατίας» που οργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής, είκοσι μαθήτριες και μαθητές και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 4^ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Επίσης, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι οκτώ μαθήτριες και μαθητές και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλανδρίου.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Συνεχίζουμε με τον εισηγητή του ΣΥΡΙΖΑ κ. Νικόλαο Παρασκευόπουλο.

Θα ήθελα να ενημερώσω ότι στη συνέχεια θα μιλήσει ο κ. Τσίρκας. Στο διάστημα της ομιλίας των δύο πρώτων εισηγητών γίνονται εγγραφές ομιλητών. Μετά το τέλος της ομιλίας του δεύτερου εισηγητή θα κλείσει ο κατάλογος.

Κύριε Παρασκευόπουλε, έχετε τον λόγο για δεκαπέντε λεπτά.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Παρακαλώ για την ανοχή σας, σε ό,τι αφορά το θέμα του χρόνου, γιατί το αντικείμενο έχει μεγάλη έκταση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχοντας επιστρέψει στον κοινοβουλευτικό και στον δικαίκο πολιτισμό μετά τις δύο πρώτες τοποθετήσεις και έχοντας

ακούσει, με τον σεβασμό που του ανήκει, τον Πρόεδρο της Βουλής, μπορούμε να περάσουμε στο θέμα μας. Είθισται, βέβαια και είναι και ορθολογικό να συζητούνται πρώτα τα διαδικαστικά θέματα και στη συνέχεια να περνούμε στη συζήτηση των ουσιαστικών θεμάτων.

Επιτρέψτε μου, όμως, να προτάξω μία μικρή εισαγωγή που αφορά τη σημασία του σημερινού νομοθετήματος. Θα ήθελα να θυμίσω ότι αυτή τη στιγμή επιτελούμε έργο ιστορικής σημασίας ψηφίζοντας έναν νέο Ποινικό Κώδικα.

Από την ελληνική Επανάσταση του 1821 μέχρι σήμερα, έχουμε τέσσερις μόνο Ποινικούς Κώδικες που ίσχυαν. Ο πρώτος ήταν το «Απάνθισμα των Εγκληματικών» το 1824. Ο δεύτερος ήταν ο βαυαρικής εμπνεύσεως ποινικός νόμος το 1835. Ακολούθησε ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει ακόμη και σήμερα, ο οποίος ψηφίστηκε μετά από μακρόχρονη εργασία και τέθηκε σε εφαρμογή από την αρχή του 1951. Ο σημερινός θα είναι μόλις τέταρτος στην νεοελληνική ιστορία Ποινικός Κώδικας, ο οποίος θα συζητηθεί.

Μένοντας σε αυτό το εισαγωγικό μέρος, επίσης, θα ήθελα να πω ότι η ποινική ύλη, στο πλαίσιο βεβαίως του σύγχρονου δικαίου, στο σύνολό του έχει μία διακεκριμένη θέση. Στην αρχαιότητα, στην ιστορία, στο παρελθόν αποτέλεσε ως ένα βαθμό και τη μήτρα του δικαίου γενικά. Εξιστορώντας, δηλαδή, το Ποινικό Δίκαιο ξεπερνάμε την ιστορία και φτάνουμε στα εδάφη της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της προϊστορίας.

Έχω την εντύπωση ότι η Ορέστεια περιγράφει με τον καλύτερο τρόπο τη μετάβαση από την εκδίκηση στο δίκαιο, έχοντας αποτυπώσει ιστορικά μία ιδρυτική στιγμή για το δίκαιο στη χώρα μας. Με αυτήν, αυτή τη στιγμή, έχουμε να ασχοληθούμε.

Όμως, οι λόγοι για τη σημασία του Ποινικού Κώδικα στο συζητούμενο σήμερα θέμα ενώπιόν σας δεν είναι μόνο ιστορικοί, αλλά είναι και ουσιαστικοί και αφορούν και τη δημοκρατία και την πολιτική τάξη, διότι ο Ποινικός Κώδικας αφορά την άσκηση ποινικής εξουσίας, δηλαδή αφορά την εθνική κυριαρχία. Χωρίς δυνατότητα επιβολής των νόμων, ένα κράτος είναι ένα μη κράτος. Γι' αυτόν τον λόγο, επειδή ακριβώς το κράτος στο οποίο αναφερόμαστε, το δικό μας, είναι δημοκρατικό, έχουμε να κάνουμε με ένα θέμα, το οποίο είναι πρώτιστης σημασίας.

Επανερχόμενος στα διαδικαστικά ζητήματα, τα οποία τέθηκαν, θα ήθελα να πω ότι σήμερα καταλαβαίνω ότι συγκρούονται δύο αντιλήψεις. Η μία είναι συναινετική που επιθυμεί -και έμπρακτα επιβεβαιώνει αυτήν την επιθυμία- να προχωρήσει η διαδικασία νομοθέτησης με έναν τρόπο συναινετικό, εν όψει της σημασίας του θέματος. Και μία άλλη είναι συγκρουσιακή, η οποία ακόμη και αν θεωρητικά ή πλατωνικά θεοποιεί τη συναίνεση, στην πραγματικότητα εδώ έχει μία μη συναινετική στάση.

Κατ' αρχάς, πρέπει να πω ότι βεβαίως από την τοποθέτηση του συναδέλφου του κ. Συντυχάκη και μετά επανήλθαμε στον κοινοβουλευτικό πολιτισμό, αλλά πάντως έστω και αν είναι διαδικαστικό-παρενθετικό θέμα θα ήθελα να πω το πόσο δεν καταλαβαίνω ενώπιον κρίσιμων νομοθετημάτων τη στάση της αποχής. Και μάλιστα πολύ λυπούμαι, αν και δεν είναι αυτό το θέμα το οποίο αποτελεί αντικείμενο της σημερινής συζήτησης και επί της διαδικασίας, για το πόσο προβληματικό είναι να φτάσει να ανέχεται η έννομη τάξη και μάλιστα η συνταγματική τάξη στάσεις αποχής ακόμη και κατά τη συζήτηση θεμάτων που εμπίπτουν στο άρθρο 86 του Συντάγματος, το οποίο ιδρύει μία οιονεί δικαιοδοτική λειτουργία, όπου αρνησιδικία δεν επιτρέπεται βέβαια.

Έχοντας, λοιπόν, μπροστά μας την ανάγκη να αποφανθούμε στα σχετικά ζητήματα, πρώτα τεθήκαμε αντιμέτωποι με ένα ερώτημα το οποίο έθεσε η Αντιπολίτευση. Είναι σωστό τώρα λίγο πριν από τις αναμενόμενες εκλογές να συζητηθεί ένα τόσο σοβαρό νομοθέτημα;

Πρέπει να θυμίσω εδώ κάποια πράγματα. Πρώτα απ' όλα, η ψήφιση με ένα άρθρο του Ποινικού Κώδικα στο σύνολό του, έτσι όπως αυτή τη στιγμή πρόκειται να επισυμβεί, δεν έχει χαρακτηριστικά επίσπευσης ή βιασύνης. Ένας ποινικός κώδικας, κατ' αρχάς, είναι ένα νομοθέτημα το οποίο ψηφίζεται με την διαδικασία των κωδίκων. Επομένως, ο χρόνος ο οποίος θα αφιερωθεί στη συζήτηση δεν μπορεί παρά να είναι αυτός ο οποίος αφιερώνεται τώρα. Κατ'

άρθρον δεν συζητούμε, στο σύνολο μόνο. Μία ημέρα αυτό συμβαίνει στις επιτροπές και μία στην Ολομέλεια. Άρα δεν θυσιάζεται χρόνος της αναγκαίας συζήτησης για τον Ποινικό Κώδικα.

Όμως, δεν είναι μόνο αυτό. Ο Ποινικός Κώδικας, λόγω της σημασίας του, είναι ένα νομοθέτημα στο οποίο έχει γίνει μία μακρόχρονη επεξεργασία. Έτσι ήταν πάντα. Ακούστηκε και κατά τη διάρκεια της επιτροπής ότι ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει σήμερα και τέθηκε σε εφαρμογή από 1-1-1951 άρχισε να ανασυντάσσεται και να αναθεωρείται από το 1911. Οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες κράτησαν σαράντα χρόνια.

Και οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες αυτού του σχεδίου Ποινικού Κώδικα που εισάγεται τώρα ήταν μακρόχρονες. Έχουμε συμπληρώσει δεκαετία και όπως είναι γνωστό σε πολλούς έγιναν αναμορφώσεις, έγιναν εναλλαγές προεδρίας στις αντίστοιχες επιτροπές και σταδιακά φτάσαμε στη διαμόρφωση του σχεδίου το οποίο συζητείται σήμερα.

Στις επιτροπές αυτές μετείχαν οι ειδικοί, μετείχαν επιστήμονες που διακονούν το ποινικό δίκαιο και την ποινική δικονομία. Έχουμε να κάνουμε, λοιπόν, με ένα έργο το οποίο έχει βαρύνοντα επιστημονικά χαρακτηριστικά. Εννοώ το σχέδιο το οποίο συζητείται σήμερα και το οποίο είναι προϊόν της συγκεκριμένης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, της οποίας τα μέλη είναι και ενώπιόν μας σήμερα.

Ήθελα να πω ότι οι επιτροπές οι οποίες δούλεψαν εδώ και δέκα χρόνια δούλεψαν αρμονικά, δούλεψαν οργανικά και συνεργαζόμενες. Βεβαίως, υπήρξαν εναλλαγές, αλλά στις εναλλαγές που υπήρξαν η κάθε μία επιτροπή, η οποία ασχολήθηκε και παρά την όποια ανασύνθεση της δεν έβαζε στο ράφι το προηγούμενο σχέδιο για να ξεκινήσει από την αρχή. Όλοι δούλεψαν σταδιακά, «πατώντας» στις επιστημονικές εργασίες που είχαν προηγηθεί και προωθώντας, κατά το δυνατόν, το έργο της απόκτησης ενός Ποινικού Κώδικα, ο οποίος θα είναι λειτουργικός.

Αντιμετώπισα το ερώτημα «γιατί το 2015, για παράδειγμα, είχαμε μία εναλλαγή των επιτροπών» και προσπάθησα να εξηγήσω ότι η εναλλαγή αυτή δεν οφειλόταν καθόλου σε ουσιαστικές αντιρρήσεις επί του περιεχομένου του σχεδίου το οποίο υπήρχε τότε, το 2015, αλλά μόνο σε ένα θέμα το οποίο είναι εν μέρει νομοτεχνικό και εν μέρει διαδικαστικό, το ότι κρίθηκε τότε ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο για τους νομικούς στο σύνολο τους, δικαστές και δικηγόρους, να τηρηθεί η αρίθμηση των άρθρων της ισχύουσας νομοθεσίας σήμερα, του Ποινικού Κώδικα, καθώς να τηρηθούν, επίσης, και οι τίτλοι με την ορολογία τους, όπου δεν ήταν κανονιστικά αναγκαία η αλλαγή, προκειμένου να μπορεί να αξιοποιηθεί και από τους σύγχρονους νομικούς ο θησαυρός νομολογίας και θεωρίας, δηλαδή σκέψεων που κτίστηκαν πάνω στην παλαιά ρύθμιση, πάνω

στον κώδικα ο οποίος ισχύει σήμερα και όποιος είναι το αρχιτεκτόνημα του Νικολάου Χωραφά.

Όμως, ήταν μόνο τεχνικός ο λόγος της μεταβολής και, κατά τα λοιπά, όχι μόνο στηρίχτηκαν τα μέλη της νέας επιτροπής στα προηγούμενα, αλλά και οργανικά, έχοντας ως μέλος την καθηγήτρια κ. Καστανίδου-Συμεωνίδου και με πρόσκληση της καθηγήτριας, της κ. Τζανετάκη, συνεργάστηκαν ακριβώς με μέλη της προηγούμενης επιτροπής, ώστε αυτή η οργανική συνέχεια να υπάρχει.

Βεβαίως, άκουσα το θέμα, το οποίο έθεσε ο κ. Κοντολής ότι αυτή η επιτροπή είχε εδώ και καιρό παραδώσει το έργο της και δεν θα μπορούσε να είχε γίνει στη συνέχεια μια παραπέρα επεξεργασία.

Δεν συμφωνώ καθόλου, κύριε Κοντολή. Κατ' αρχάς, πιστεύω ότι *de lege ferenda* ή *de constitutie ferenda*, αν θέλετε, το να ανατίθεται νομοθετικό έργο χωρίς δυνατότητα άποψης ή έκφρασης άποψης και μάλιστα συγκεκριμένων νόμων στη Βουλή, με ανάγκη προσυπογραφής της γνώμης μιας επιτροπής ειδικών και αποδοχής εν συνόλω ή απόρριψής της, θέτει ένα ζήτημα δημοκρατίας, το οποίο στο μέλλον θα μπορούσαμε ίσως να το εξετάσουμε.

Όμως, και ερήμην αυτής της μελλοντικής, εν πάση περιπτώσει, συζητήσεως και αποφάσεως, αυτό το οποίο συνέβη ήταν ότι οι επιτροπές, οι

οποίες ανέλαβαν, γνώριζαν ότι υπάρχει και μια διαδικασία διαβούλευσης ενώπιον ενός τόσο σημαντικού νομοθετήματος. Δεν υπάρχει κανείς μεταξύ τους -το προεξοφλώ, είναι ενώπιόν μας κιόλας- ο οποίος θα διεκδικούσε την έλλειψη διαλόγου ενόψει του κειμένου, το οποίο προσπάθησαν και μας παρέδωσαν. Επομένως, ήταν απολύτως φυσικό και δεδομένο το έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής να τελειώνει μόνο μετά την εξάντληση του διαλόγου.

Τι σημαίνει το γεγονός ότι το νομοθέτημα, το οποίο ψηφίζουμε, είναι ένα έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής; Σημαίνει ότι έχει τον τελικό λόγο. Δηλαδή, ακούει τον διάλογο, συζητά και με τον Υπουργό, ο οποίος είναι μέσα σε ένα Σύνταγμα, το οποίο υπηρετεί τη λαϊκή κυριαρχία, ένας εκφραστής της δημοκρατίας, ακούει τα κοινοβουλευτικά στελέχη, ακούει τους Βουλευτές και τελικώς αποδίδει ένα κείμενο, το οποίο θα φτάσει στην οριστική του διαμόρφωση, ίσως και με κάποιες νομοτεχνικές λεπτομέρειες, στη σημερινή συζήτηση.

Έτσι, λοιπόν, θέλω να πω ότι έχουμε να κάνουμε με ένα έργο, το οποίο άκουσα ήδη και εχθές να αντιμετωπίζεται ως καρπός των πολιτικών θέσεων του ΣΥΡΙΖΑ. Ωστόσο, το έργο αυτό δεν μπορεί να φορτωθεί σε ένα συγκεκριμένο κόμμα. Η φυσιογνωμία του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα που συζητείται αυτήν τη στιγμή ορίζεται από το κράτος δικαίου, από τις ανάγκες

ασφάλειας και από τις συνταγματικές διαδικασίες, οι οποίες αποβλέπουν στην ολοκλήρωση των νομοθετημάτων και όχι από οποιαδήποτε πολιτική σκοπιμότητα.

Θέλω να μνημονεύσω αυτήν τη στιγμή, τουλάχιστον εν τάχει, και να ευχαριστήσω τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών για το έργο τους. Ίσως είναι πολύ χρονοβόρο εν όψει του χρόνου που διαθέτω να μνημονεύσω ένα-ένα τα ονόματα. Όμως, η συμβολή τους στη διαμόρφωση αυτού του κώδικα πραγματικά του καθενός ήταν πολύτιμη.

Στις επιτροπές που εναλλάχθηκαν προήδρυσαν οι καθηγητές Ανδρουλάκης, Μυλωνόπουλος, ο αείμνηστος Ιωάννης Μανδραλουδάκης, τον οποίον αντικατέστησε η κ. Συμεωνίδου-Καστανίδου. Στις επιτροπές επεξεργασίας, οι οποίες επίσης λειτούργησαν υπό τη σκέπη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και σε συνεργασία με το Υπουργείο για τον χάρτη του διαλόγου προήδρευσε και ο επίσης παριστάμενος Αντεισαγγελέας κ. Βασίλειος Μαρκής και εντέλει, στην τελευταία αυτή φάση, προήδρευε στις εργασίες, ο διατελέσας και Πρόεδρος της Ένωσης Ποινικολόγων κ. Χριστόφορος Αργυρόπουλος.

Έχουμε, επομένως, ένα επιστημονικό έργο το οποίο οφείλουμε να σεβαστούμε.

Κατανάλωσα πολύ χρόνο με τα διαδικαστικά.

Πρέπει πάντως να πω από άποψη ουσίας ότι δεν είχα συνειδητοποιήσει πριν να έρθω εδώ πόσο δεν έχει γίνει αντιληπτό, ιδίως ευρύτερα, το ότι αυτό το οποίο εμείς ψηφίζουμε είναι ένα νομοθέτημα το οποίο ψηφίζεται στο σύνολό του, δηλαδή ψηφίζουμε για την ποινική μας νομοθεσία έναν νέο φέροντα σκελετό, μία νέα ραχοκοκαλιά.

Το γεγονός ότι ψηφίζουμε έναν νέο σκελετό πάνω στις ίδιες γενικότερες αρχές, αλλά ίσως με διαφορετικές ειδικότερες αρχές, καθόλου δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνουν στο μέλλον μεταρρυθμίσεις κατ' άρθρο. Αυτές προφανώς θα γίνουν. Δεν ψηφίζουμε Σύνταγμα, ώστε ό,τι ψηφιστεί σήμερα να είναι αναλλοίωτο στη συνέχεια. Αυτό το οποίο, όμως, είναι χαρακτηριστικό είναι ότι εισφέρεται αυτή τη στιγμή στην ελληνική κοινωνία ένα νέο σύστημα ικανό να υποδεχθεί το σύνολο της ποινικής νομοθεσίας με έναν διαφορετικό τρόπο.

Να μη μνημονεύσω τις αρχές που διέπουν το ποινικό δίκαιο. Αυτές είναι σε όλους γνωστές.

Το ποινικό δίκαιο, το οποίο αναπαράγεται με το σημερινό σχέδιο Ποινικού Κώδικα, υπηρετεί πάντοτε την αρχή της νομιμότητας, τον σεβασμό της αξιοπρέπειας, την αρχή της ενοχής, τη δημοκρατική αρχή που επίσης

επικοινωνεί και αλληλοεπηρεάζεται με τις ρυθμίσεις της ποινικής νομοθεσίας, με την αρχή της ισότητας, του κοινωνικού κράτους και της επιείκειας.

Παρένθεση εδώ: Έθεσα από χθες το θέμα του ότι οφείλουμε να μην χρησιμοποιήσουμε τον όρο «επιείκεια» για μία διάταξη η οποία για τους στοιχειώδεις γνώστες της φιλοσοφίας του δικαίου και της ιστορίας του δικαίου δεν έχει σχετικό περιεχόμενο με την έννοια της επιείκειας. Και επειδή η αλλαγή είναι μόνο νομοτεχνική, χαίρομαι που άκουσα από τον Υπουργό ότι μπορεί να την υποδεχθεί.

Η έννοια της επιείκειας μάς είναι γνωστή από την αριστοτελική εποχή. Σημαίνει ότι το δίκαιο μπορεί να προσαρμόζεται, να λαμβάνει υπ' όψιν τις ιδιομορφίες των συγκεκριμένων περιπτώσεων και η επιείκεια συνιστά μια μορφή απονομής του δικαίου, μια μορφή δικαιοσύνης και όχι μια παράκαμψή της.

Πρόκειται για διατάξεις που δεν οδηγούν σε απονομή δικαιοσύνης. Το δικαστήριο έχει απονείμει μια ποινή σε αυτές τις περιπτώσεις, με βάση την αναλογικότητα και τις αρχές της δικαιοσύνης και αυτή η ρύθμιση επιτρέπει να αποκλίνουμε με διάφορες ευεργετικές ρυθμίσεις χάριν της εξάρθρωσης του εγκλήματος γενικά. Δηλαδή αυτές οι ρυθμίσεις προτείνουν μια παράκαμψη από τη δικαιοσύνη χάριν μιας σκοπιμότητας ορθής ίσως, αλλά διαφορετικής.

Γι' αυτό πολύ ορθά μέχρι τώρα η νομοθεσία μας στην περίπτωση της ποινικής νομοθεσίας των ναρκωτικών δεν κάνει λόγο για μέτρα επιείκειας, κάνει λόγο για ευνοϊκά μέτρα και αυτή η ορολογία πρέπει να διατηρηθεί και σήμερα. Εν πάση περιπτώσει, ας δείξουμε ότι στην Ελλάδα γνωρίζουμε στοιχειωδώς την ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και την ελληνική φιλοσοφία.

Γυρνώντας στο κείμενο να πω ότι ο νέος κώδικας, βεβαίως, έχει προσαρμοστεί στην πρόοδο, δηλαδή σε κατακτήσεις οι οποίες αφορούν και τον κοινωνικό χώρο, αλλά ιδιαίτερα και το κράτος δικαίου και τη μηχανική –για να το πω έτσι- της ασφάλειας. Δεν παύει να επιδιώκει την ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και κράτους δικαίου, δηλαδή σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη που αντιμετωπίζει τον ποινικό έλεγχο. Όντως, στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα, στους ορισμούς βρίσκουμε ότι η έννοια του οικείου πλέον δεν αφορά μόνο την οικογένεια, όπως τη γνωρίζαμε, αλλά και την οικογένεια, όπως έχει διευρυνθεί πλέον η έννοιά της θεσμικά.

Όμως, να πω ποιο είναι το κύριο σημείο αλλαγής, το οποίο επισημάνθηκε ήδη. Το κύριο σημείο είναι ότι μέχρι σήμερα είχαμε ένα πρόβλημα με τις ποινές, το οποίο αφορούσε τόσο τις μεγάλες ποινές όσο και τις ελαφρές και τις πολύ μικρές. Ποιο ήταν αυτό;

Κατ' αρχάς, σε ό,τι αφορά τις σοβαρές ποινές, το πρόβλημά μας ήταν ότι είχαμε πολύ υψηλές απειλούμενες ποινές και ένα ιδιαίτερα εύκαμπτο και

ελαστικό σύστημα απολύσεων. Αυτό το σύστημα έπρεπε να εξισορροπηθεί έτσι, ώστε να φθάσουμε να έχουμε ένα ποινικό σύστημα το οποίο να ταιριάζει με αυτό της διεθνούς κοινότητας και να παρέχει εμπιστοσύνη, ασφάλεια και δικαιώματα στους Έλληνες πολίτες.

Ποια είναι η εξισορρόπηση; Ελαφρώς χαμηλότερες οι απειλούμενες ποινές σε αρκετές περιπτώσεις και ένα πάγιο σύστημα πλέον απολύσεων. Τι σημαίνει ελαφρώς χαμηλότερες; Σημαίνει ότι μειώνονται οι περιπτώσεις όπου προβλέπονται ισόβια –κάποιες χώρες έχουν καταργήσει τα ισόβια, εμείς τα διατηρούμε- ώστε να μην φτάνουμε στο φαινόμενο να είναι η χώρα μας η μοναδική που έχει το 10% των κρατουμένων στις φυλακές ισοβίτες και να γινόμαστε μάλιστα για τον λόγο αυτό δέκτες διαρκούς κριτικής για τον δικαιοσύνη μας και ποινικό μας πολιτισμό. Μειώνεται, λοιπόν, ο αριθμός των ισοβίων, αλλά διατηρούνται για τα βαριά εγκλήματα. Κατεβαίνει αισθητά, όχι όμως και πολύ το ανώτατο όριο της πρόσκαιρης κάθειρξης από τα είκοσι στα δεκαπέντε χρόνια.

Κατά τα λοιπά, στο πεδίο της φυλάκισης και των πλημμελημάτων, δηλαδή των ποινών που αφορούν τις αξιόποινες πράξεις μεσαίας τάξης έχουμε σημαντικές αλλαγές, αφού πλέον έχουμε τρεις κύριες ποινές: τη φυλάκιση η οποία από τα τρία χρόνια και μετά πλέον θα εκτίεται, την παροχή κοινωφελούς

εργασίας και τη χρηματική ποινή, ενώ καταργείται ο θεσμός της χρηματικής εξαγοράς της ποινής φυλάκισης, με καταβολή ποσού χρημάτων.

Από την ώρα που η πολιτεία είχε κρίνει ότι πρέπει να επιβάλλει μία ποινή φυλάκισης, είναι σωστό αυτό να τηρείται. Η εναλλακτική επιλογή να είναι η κοινωφελής εργασία που και πάλι δεν μπορεί να θέσει τους πολίτες σε άνιση θέση μεταξύ τους, και να μην έχουμε αυτή τη φθορά την οποία συνεπαγόταν το σύστημα με τη μετατροπή και που και πάλι έδινε στη χώρα μας εδώ μια ιδιαίτερη θέση. Δεν ήταν μια ρύθμιση η οποία να είναι ανεκτή, να γίνεται αποδεκτή από άλλες ευρωπαϊκές ρυθμίσεις.

Βεβαίως, θα αδικήσω τη δουλειά της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής η οποία είναι τεράστια. Δόθηκε προσοχή και στα τετρακόσια πενήντα άρθρα του Ποινικού Κώδικα, σε ένα προς ένα, ψηφίζοντας εδώ με μία μόνο διάταξη. Αναγκαστικά αδικούμε το έργο, αλλά θυμίζω ότι βεβαίως ότι κατά άρθρον στο μέλλον θα δοκιμαστεί αυτή η ποινική νομοθεσία.

Επίσης, θα ήθελα να πω ότι αντιλαμβάνομαι τη σημασία του θέματος του βιασμού και ελπίζω η συζήτηση που θα γίνει εδώ να καταλήξει σε μια θέση, η οποία θα εκφράζει όλες τις ανάγκες και τις ασφάλειας και του κράτους δικαίου.

Θεωρώ, επίσης, πολύ θετικό το ότι ο Υπουργός ήδη χθες δήλωσε ότι αποδέχεται τη νομοτεχνική πρόταση το άρθρο που αφορά τα βασανιστήρια να

μετακινηθεί από τη θέση στην οποία βρίσκεται στο σχέδιο, δηλαδή μεταξύ των εγκλημάτων περί την υπηρεσία στα εγκλήματα τα οποία αφορούν το πολίτευμα και την εσχάτη προδοσία.

Με αυτό θα τελειώσω. Θέλω να πω το εξής. Ποινικολόγοι διαφωνούν εάν τα βασανιστήρια θίγουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή κάτι άλλο, εάν η αξιοπρέπεια είναι έννομο αγαθό ή όχι. Επιτρέψτε μου να πω ότι μπορούμε να αποδώσουμε θεωρητική ίσως και τεχνοκρατική σημασία σε αυτές τις διαφωνίες και να επιχειρήσουμε να δούμε την ουσία. Και η ουσία είναι ποια; Η ουσία είναι ότι ένας άνθρωπος ο οποίος βασανίζεται, παύει να μπορεί να έχει αυτοπροσδιορισμένη άποψη, γνώμη και θέληση.

Φαντάζομαι πλείστοι έχετε διαβάσει τους «Ανθρωποφύλακες» του Περικλή Κοροβέση, όπου περιγράφει με τον καλύτερο τρόπο πώς ο άνθρωπος ο οποίος βασανίζεται από ένα σημείο και μετά νιώθει να μην υπάρχει, λόγω του αφόρητου πόνου. Ο άνθρωπος ο οποίος δεν μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί, δεν μπορεί δυστυχώς, αν και δεν το θέλει αυτό, να είναι κύτταρο της δημοκρατίας, διότι η δημοκρατία προϋποθέτει ψήφο και η ψήφος προϋποθέτει αυτοπροσδιορισμό.

Θίγει, λοιπόν, ο βασανισμός τα βάθρα της δημοκρατίας. Και θίγει τα βάθρα του Συντάγματός μας, επειδή επηρεάζει όχι μόνο τη δημοκρατία, αλλά και το κράτος δικαίου, διότι και το κράτος δικαίου προϋποθέτει ατομική ευθύνη

των ανθρώπων, προϋποθέτει ενοχή των ανθρώπων. Και η ενοχή, επίσης, προϋποθέτει αυτοπροσδιορισμό, τη δυνατότητά σου να επιλέξεις την πρώτη, την άλφα ή τη βήτα συμπεριφορά, πράγμα το οποίο το καταργεί ο αφόρητος πόνος.

Αυτή την πράξη, αυτό το έγκλημα το οποίο προσβάλλει τα βάθρα του πολιτεύματος και τα δύο και το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία, δεν μπορούμε να το βάλουμε μεταξύ των εγκλημάτων περί την υπηρεσία και να μην το βάλουμε στον οικείο του χώρο, που είναι τα εγκλήματα κατά του πολιτεύματος.

Ευχαριστώ που με ακούσατε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε και εμείς τον Βουλευτή της Α΄ Θεσσαλονίκης κ. Νίκο Παρασκευόπουλο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριανταπέντε μαθητές και μαθήτριες και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί από το 9^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας «ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ».

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο Βασίλειος Τσίρκας, ομοίως εισηγητής από τον ΣΥΡΙΖΑ, για δεκαπέντε λεπτά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, βρισκόμαστε σήμερα εδώ να συζητήσουμε τους νέους κώδικες μετά από πολύχρονες εργασίες των ειδικών νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, στις οποίες συμμετείχαν σημαντικοί και επιφανείς εκπρόσωποι των νομικών σχολών της χώρας, εκπρόσωποι δικαστικών ενώσεων, καθώς και εκπρόσωποι της ολομέλειας των δικηγορικών συλλόγων της χώρας.

Βρισκόμαστε εδώ, σε μια ανοιχτή Βουλή, όπου πληρούνται -όπως είπε νωρίτερα και ο Υπουργός Δικαιοσύνης και ο Πρόεδρος της Βουλής, ο κ. Βούτσης- όλες οι συνταγματικές, νομικές και πολιτικές προϋποθέσεις και σε αυτό το πλαίσιο η Κυβέρνηση έχει την υποχρέωση και το δικαίωμα να φέρνει για ψήφιση έτοιμα και ώριμα νομοσχέδια, πόσω μάλλον τους νέους Ποινικούς Κώδικες, που αποτελούν, κατά τη γνώμη μου, ένα ιστορικό βήμα, μια μικρή ή μεγαλύτερη -δεν ξέρω- επιτυχία αυτής της κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας, της Κυβέρνησης, που προχωράει σε αυτό το ιστορικό και σημαντικό βήμα.

Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν ανάγκες για εμπλουτισμό των τρόπων διερεύνησης, της κίνησης και ολοκλήρωσης της ποινικής διαδικασίας σε εύλογο χρόνο, της αποσυμφόρησης των δικαστηρίων, με ταυτόχρονες εγγυήσεις των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Η ποινική δικαιοσύνη αλλάζει, εκσυγχρονίζεται. Ωστόσο, στον πυρήνα της παραμένουν οι ίδιες αξίες και αρχές και αυτό το επιβεβαιώνουν και οι συγκεκριμένοι κώδικες και ο τρόπος με τον οποίο καταρτίστηκαν.

Βέβαια, έχουμε και τον νέο Ποινικό Κώδικα. Δυο κουβέντες από μένα μόνο. Τα είπε ο προηγούμενος εισηγητής, ο κ. Παρασκευόπουλος. Σκοπός της σύνταξης του νέου Ποινικού Κώδικα ήταν ο εξορθολογισμός και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος ποινικών κυρώσεων, η «ανακαίνιση» -εντός εισαγωγικών η λέξη- διατάξεων του ειδικού μέρους, που με την πάροδο του χρόνου έχουν χάσει τη σημασία τους και τη ρυθμιστική εμβέλειά τους.

Εγκλήματα που τελούνται στο διαδίκτυο, διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα, νεοφανείς μορφές εγκλημάτων ασύμμετρης βίας επέβαλαν αυτές τις νομοθετικές αλλαγές και είμαστε εδώ σήμερα, μετά από εβδομήντα χρόνια, που φέρνουμε αυτές τις αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με στόχο τη βελτίωση του ποινικού συστήματος, που, μετά από πολλές και αποσπασματικές ρυθμίσεις των προηγούμενων δεκαετιών, είχε χάσει σε σημαντικό βαθμό τη συνοχή του.

Η παρέμβαση αυτή αποτελεί ένα εγχείρημα εκσυγχρονισμού και της ποινικής διαδικασίας, της ποινικής δικαιοσύνης, του συστήματος ποινών κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που θα συμβάλει καθοριστικά στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, με ευεργετικές συνέπειες στην κοινωνική και οικονομική ζωή, αλλά και στη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις φυλακές. Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή επεξεργάστηκε και κατέθεσε ένα πλήρως ανανεωμένο και εναρμονισμένο με τις σύγχρονες δικαιοκρατικές απαιτήσεις σχέδιο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Προέκυψε αυτό το σχέδιο αφ' ενός, μέσα από τη συσχέτιση και αξιοποίηση όλων των προηγούμενων προσπαθειών κωδικοποίησης και όλων των επιστημονικών θέσεων των τελευταίων είκοσι ετών και αφ' ετέρου, μέσα από μια επιστημονική εξέλιξη των ευρωπαϊκών εξελίξεων και θέσεων στον χώρο του δικαίου.

Λήφθηκαν υπ' όψιν και αξιοποιήθηκαν προτάσεις και θέσεις από το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του 1995 υπό την προεδρία του αείμνηστου καθηγητή Μανωλεδάκη, μεγάλο μέρος προτάσεων και θέσεων από το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του 2014 υπό την προεδρία του κ. Μαργαρίτη και βεβαίως, θέσεις από τις ενδιάμεσες επιτροπές υπό την προεδρία του αείμνηστου εισαγγελέα Κρουσταλάκη.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η προσπάθεια να αποκρυσταλλώνει την ενοποιητική δύναμη των κοινά αποδεκτών δίκαιων και ανάλογων ρυθμίσεων,

αλλά και την κοινή πεποίθηση της αναγκαιότητας προώθησης νέων θεσμών για την υπέρβαση των διαχρονικών αγκυλώσεων της ποινικής δικονομικής πραγματικότητας.

Η υπέρβαση αυτή ίσως –εμείς έχουμε αυτήν την πεποίθηση- αποτελέσει την απαρχή για τη δημιουργία μιας νέας εικόνας του ποινικού συστήματος, θα ενδυναμώσει τη θεσμική διάσταση των παραγόντων της δίκης, θα ενισχύσει τα δικαιώματά τους, θα εξασφαλίσει ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων και εν τέλει θα εμπεδώσει σε μεγαλύτερο βαθμό την εμπιστοσύνη των πολιτών, των κοινωνιών, στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Σίγουρα σημεία αναφοράς όλης αυτής της επιστημονικής και νομοθετικής κινητικότητας στον χώρο της ποινικής δίκης και των δικαιωμάτων αποτελεί τόσο η αναζητούμενη επιτάχυνση, όπως είπα νωρίτερα, απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, αλλά και η ενίσχυση και διεύρυνση των δικαιωμάτων των διαδίκων και ιδίως του κατηγορουμένου, καθώς και η αποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού στο πεδίο αντιμετώπισης της οργανωμένης εγκληματικότητας.

Διατηρούνται οι κεντρικές ρυθμίσεις του άρθρου 1 για την ποινική δικαιοδοσία και του άρθρου 2 για τις εξαιρέσεις, όπου υπήρξε επιβεβλημένη αυτή η διαδικασία, καθώς αντανακλά τη δικαιοκρατική κατάσταση των

δικαστηρίων και την υποχρέωση τήρησης των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας.

Οι ρυθμίσεις των άρθρων 3 μέχρι και 13 αναμορφώθηκαν ώστε να αποδίδουν αφ' ενός πληρέστερα την κατάσταση των δικαστηρίων, όπως στην περίπτωση του άρθρου 12 που αναφέρεται στην υποχρεωτική παράσταση του εισαγγελέα κατά τις συνεδριάσεις των ποινικών δικαστηρίων, αφ' ετέρου δε ακριβέστερα την παρούσα νομοθετική κατάσταση.

Στα άρθρα 14 έως 26 επανακαθορίζονται οι θεσμοί, που εμπεδώνουν την αμεροληψία των δικαστικών προσώπων, δηλαδή οι θεσμοί του αποκλεισμού, της εξαίρεσης και της αποχής των δικαστικών προσώπων και οι επιμέρους τροποποιήσεις αντανakλούν την αξίωση αμεροληψίας των οργάνων απονομής της δικαιοσύνης.

Σε σχέση με τον θεσμό της εξαίρεσης, αποφασίστηκε να μην προωθηθεί στο άρθρο 15 η ενδεικτική απαρίθμηση των λόγων που προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας. Κρίθηκε ότι οι λόγοι αυτοί –και νομίζω ότι αυτό είναι σωστό- έχουν αναπτυχθεί επαρκώς στη νομολογία, όσο και στη θεωρία και κατά τρόπο που παρέχει την ασφάλεια ορθής εφαρμογής τους.

Η προβλεπόμενη στα άρθρα 16 ως 22 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαδικασία της εξαίρεσης κατατείνει στην εξασφάλιση, αφ' ενός, της

δυνατότητας απρόσκοπτης προβολής των λόγων εξαίρεσης και, αφ' ετέρου, της δυνατότητας απροσωπώληπτης εξέτασης και δικαστικής κρίσης τους.

Επήλθαν ειδικότερες τροποποιήσεις, όπως αυτή του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 23, η οποία προέβλεπε τον πειθαρχικό έλεγχο του δικαστικού λειτουργού που δηλώνει αδικαιολογήτως αποχή, διάταξη που καταργείται καθώς αντιβαίνει στην ανάγκη εμπέδωσης του θεσμού της αποχής που λειτουργεί και φοβικά. Όπως και στο πρώτο, έτσι και στο δεύτερο τμήμα του σχεδίου νόμου για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τα διαλαμβανόμενα εν προκειμένω σε σχέση με την ποινική δίωξη δεν απομακρύνονται ριζικά από τις ισχύουσες σήμερα ρυθμίσεις.

Με αφετηρία τη σκέψη ότι η συνολική μορφή και εξέλιξη τόσο της προκαταρκτικής εξέτασης, όσο και της προανάκρισης-κύριας ανάκρισης είναι συνυφασμένη με το μοντέλο προδικασίας που επιλέγεται, τέθηκαν υπ' όψιν των μελών της επιτροπής και συγκριτικές αναφορές γι' αυτά τα μοντέλα προδικασίας που ισχύουν στον ευρωπαϊκό χώρο.

Οι γενικές διατάξεις για την ποινική δίωξη περιλαμβάνουν, αφ' ενός, επαναδιατύπωση συγκεκριμένων ρυθμίσεων που προωθούν και αποκρυσταλλώνουν τις ελάχιστες δικαιοκρατικές εγγυήσεις της διαδικασίας δίωξης και της ανεξαρτησίας των εισαγγελικών λειτουργών κατά την άσκηση

της, αφ' ετέρου δε την ενσωμάτωση ειδικών διατάξεων για τους ειδικούς εισαγγελείς.

Ύστερα από την ολοκλήρωση της διαβούλευσης για το σχέδιο, αλλά και την ολοκλήρωση της επεξεργασίας μιας σειράς προτάσεων, που έχουν αποσταλεί στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή από επιστημονικές δικαστικές ενώσεις και φορείς, αποτυπώνεται ρητά στα άρθρα 34 και 36 το σύνολο των προτάσεων που απεστάλησαν στις επιτροπές που αφορούν τους ειδικούς εισαγγελείς οικονομικού εγκλήματος και διαφθοράς και η υποχρέωση να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας κατά τη λήψη δικονομικών μέτρων που επιτρέπουν την πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου τους.

Στη συνέχεια σχετικά με την αποχή από την ποινική δίωξη με όρους επί πλημμελημάτων, προστέθηκε για λόγους ενίσχυσης των δικαιωμάτων του υπόπτου, αλλά και για λόγους εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του ίδιου του θεσμού ρητά στη ρύθμιση ότι ο εισαγγελέας καλεί αυτόν στον οποίο αποδίδεται η πράξη να εμφανιστεί ενώπιόν του μόνος του ή με συνήγορο, αφού η παράσταση με συνήγορο προωθεί την κατανόηση προϋποθέσεων εφαρμογής του θεσμού και μπορεί να εγγυηθεί την επιλογή της πιο συμφέρουσας για τον ενδιαφερόμενο λύσης.

Επιαναδιατυπώνεται το άρθρο 59, που ρυθμίζει το ζήτημα της αναβολής της ποινικής δίωξης με πράξη του εισαγγελέα σε συγκεκριμένα εγκλήματα.

Στο Πέμπτο Κεφάλαιο ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα που αφορούν στην υποβολή, διαχείριση της έγκλισης και τις δικονομικές δυνατότητες αντίδρασης του εγκαλούντος. Ειδικότερα σε σχέση με το δικαίωμα προσφυγής του εγκαλούντος, το σχέδιο νόμου επαναφέρει παλαιότερη ρύθμιση που προέβλεπε την έναρξη προθεσμίας προσφυγής από την επίδοση της σχετικής διάταξης του εισαγγελέα, αφού μόνο έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί πληρέστερα η γνώση της απορριπτικής διάταξης και να διαφυλαχτεί η άσκηση των δικαιωμάτων του εγκαλούντος στο πλαίσιο μιας δίκαιης δίκης.

Στο Έκτο και Έβδομο Κεφάλαιο οι σχετικές διατάξεις για την άδεια δίωξης και το δικασμένο παρέμειναν αναλλοίωτες. Εξάλλου, στη μακρά διαδρομή τους δεν έχουν παρατηρηθεί σοβαρές ερμηνευτικές ή άλλες δυσαρμονίες.

Σημαντική αλλαγή σχετικά με την παράσταση πολιτικής αγωγής στο τρίτο τμήμα του σχεδίου όπου υπάρχει ένα διαφοροποιημένο νομικό πλαίσιο της κρίσιμης ύλης είναι ότι επαναπροσδιορίζεται η έννοια και η θέση του πολιτικώς ενάγοντα στο πλαίσιο της ποινικής δίκης και κρίθηκε ως καταλληλότερο από την επιτροπή ένα μοντέλο πολιτικής αγωγής, που υιοθετείται για τον καθορισμό του τίτλου αυτών που νομιμοποιούνται ενεργητικά το

παραδοσιακό αστικό κριτήριο, ώστε να διατηρηθούν και τα νομολογιακά κεκτημένα, πλην όμως αποσυνδέει την πολιτική αγωγή από την ανάγκη εισαγωγής της αστικής αξίωσης στο ποινικό δικαστήριο.

Είπαν και νωρίτερα και ο ίδιος Παρασκευόπουλος και ο κύριος Υπουργός ότι μετά τη δημόσια διαβούλευση οι περισσότερες προτάσεις- παρατηρήσεις που απεστάλησαν στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή έχουν γίνει δεκτές και έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο που συζητάμε σήμερα. Θα πω μερικές από αυτές: Λόγω της πρόβλεψης του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα για εκτέλεση της στερητικής της ελευθερίας ποινής που υπερβαίνει τα τρία έτη, επανακαθορίστηκε η αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου, ώστε να περιλαμβάνει πλέον όσα πλημμελήματα απειλούνται με ποινή φυλάκισης έως τρία έτη με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή συνδυασμό των ανωτέρω.

Σχετικά με την αρχή της ηθικής απόδειξης, υπάρχει πρόβλεψη υποχρέωσης των δικαστών να αιτιολογούν πάντοτε ειδικά και εμπειριστατωμένα με ποια αποδεικτικά μέσα και με ποιους συλλογισμούς σχημάτισαν τη δικανική τους κρίση. Ενισχύεται το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου, που πλέον περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη γνωστοποίηση των ποινικών διατάξεων, η παραβίαση των οποίων διερευνάται, καθώς και των θεμάτων επί των οποίων παρέχει εξηγήσεις.

Υπάρχουν τρεις σημαντικές προβλέψεις για την ποινική διαπραγμάτευση όπου απαγορεύεται η υπαγωγή συγκεκριμένων εγκλημάτων αυξημένης ηθικοκοινωνικής απαξίας στον θεσμό της ποινικής διαπραγμάτευσης. Παρέχεται στον εισαγγελέα η ευχέρεια να θεωρήσει υπόθεση ως ακατάλληλη προς διαπραγμάτευση επικαλούμενος περιστάσεις τέλεσης και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου. Παρέχεται επίσης, στον εισαγγελέα η ευχέρεια να καλεί ενώπιόν του τον παθόντα για ακρόαση και για λόγους συμμετοχής του στη διαδικασία, αλλά και για λόγους πληρέστερης εικόνας ως προς την καταλληλότητα της διαπραγμάτευσης.

Ενισχύθηκε θεσμικά η εφαρμογή της ποινικής διαταγής με δύο πρόσθετες προβλέψεις. Η ευμενέστερη ποινική αντιμετώπιση όσων αποδέχονται την ποινική διαταγή με επιβολή είτε χρηματικής ποινής μειωμένης τουλάχιστον κατά τα 2/3 σε σχέση με το οριζόμενο στο νόμο-πλαίσιο ποινής, είτε ποινής φυλάκισης μέχρι τριών μηνών με υφ' όρων αναστολή, ενώ στην πρόβλεψη διαδικασίας εκδίκασης των αντιρρήσεων και ανατροπής αυτής της απόφασης της ποινικής διαταγής εγκαταλείπεται η αρχική προθεσμία των δέκα ημερών ως ανελαστική και πιεστική και η υπόθεση συζητείται με την κοινή διαδικασία ύστερα από την προηγούμενη κλήτευση του κατηγορουμένου.

Αξιοποιούνται σε αρκετές διατάξεις σε σχέση με την κλήτευση ή την ενημέρωση τα σύγχρονα μέσα και οι τεχνικές δυνατότητες, κάτι που είναι πολύ σημαντικό.

Κλείνοντας, κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι το σχέδιο συνολικά για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας μπορεί να δώσει στον πολίτη και στον δικαστή τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε παραδοσιακά και σε πιο σύγχρονα μοντέλα απονομής δικαιοσύνης, χωρίς καμμία έκπτωση σε θεμελιώδη δικαιώματα του πρώτου και στον δικαιοδοτικό ρόλο του δεύτερου. Το τεκμήριο αθωότητας, το δικαίωμα σιωπής, η προστασία της αξίας του ανθρώπου, η προστασία και η ικανοποίηση του θύματος συνυπάρχουν αρμονικά με την ταχεία απονομή της δικαιοσύνης, τις κατά παρέκκλιση διαδικασίες και άλλους σύγχρονους θεσμούς αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Είναι ένα νομοθέτημα, που είναι συστηματοποιημένο και δομημένο στις αρχές της δίκαιης δίκης.

Κάποιες διατάξεις παρέμειναν αναλλοίωτες, κάποιες ενισχύθηκαν, όπως οι διατάξεις σε σχέση με τον ρόλο του εισαγγελέα στην ποινική δίκη και την προκαταρκτική εξέταση, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των πιο πρόσφατων διατάξεων, όπως η αποχή από δίωξη και η ποινική διαπραγμάτευση, αλλά και η υιοθέτηση νέων μηχανισμών, όπως ο ποινικός συμβιβασμός, με την προσδοκία ότι μακροπρόθεσμα θα καλλιεργηθεί και στους πολίτες μια άλλη αντίληψη για την ποινική δικαιοσύνη.

Σίγουρα ο νομικός μας πολιτισμός και η ποινική δικαιοσύνη ήταν βασισμένα σε δημοκρατικές αξίες και αρχές, αλλά το απαραίτητο συστατικό στοιχείο για τη σωστή λειτουργία του ποινικού μας συστήματος και της ποινικής διαδικασίας είναι να παρατεθούν αυτές οι αρχές και οι αξίες σε ένα νομοθέτημα συστηματοποιημένο, όπου θα διευκρινίζονται οι εννοιολογικές ασάφειες του παρελθόντος, θα αποκρυσταλλώνονται οι βασικές αρχές της δίκαιης δίκης, θα καθίσταται σαφής και ξεκάθαρη η μέχρι σήμερα θεωρούμενη πολύπλοκη νομική ποινική διαδικασία, ενώ παράλληλα εισάγονται νέοι μηχανισμοί ταχύτερης και δικαιότερης για όλους απονομής της δικαιοσύνης.

Νομίζω ότι όλα αυτά επιτυγχάνονται με το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που συζητάμε σήμερα.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Τσίρκα.

Στο σημείο αυτό σας ενημερώνουμε ότι έχει κλείσει ο κατάλογος των ομιλητών.

Τον λόγο έχει ο κ. Μαυρωτάς από το Ποτάμι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΩΤΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Συζητάμε σήμερα στη Βουλή τον νέο Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, δυστυχώς όμως όχι όπως θα άξιζε στη σοβαρότητα αυτών των κειμένων, με ευθύνες και της Κυβέρνησης και της Αντιπολίτευσης. Τα τέσσερα από τα έξι πλέον κοινοβουλευτικά κόμματα έχουν αποχωρήσει από τη διαδικασία, θεωρώντας τη Βουλή απονομιμοποιημένη επειδή τη Δευτέρα θα προκηρυχθούν οι εκλογές, κατά τα λεγόμενα του Πρωθυπουργού. Η απορία μπορεί και σε εμάς να υπάρχει γιατί το νομοσχέδιο αυτό δεν ήρθε νωρίτερα και έρχεται την τελευταία εβδομάδα, αλλά αυτό δεν θα μας εμποδίσει να δούμε τα πράγματα καθαρά, με γνώμονα το ευρύτερο και όχι το κομματικό συμφέρον.

Στο Ποτάμι θεωρούμε τον θεσμικό κοινοβουλευτικό μας ρόλο πολύ σοβαρή υπόθεση και δεν θα ετεροκαθοριζόμαστε από το τι κάνουν οι άλλοι, οι πιο μεγάλοι και βέβαια οι πολιτικά πιο έμπειροι. Θα μπορούσε και το Ποτάμι να βγάλει την ουρά του απέξω και να αφήσει την Κυβέρνηση να ψηφίσει τους κώδικες μόνη της, να αποφύγει τις κακοτοπιές, γιατί οι νέοι κώδικες έχουν και σημεία που προβληματίζουν, όπως κάθε τι που αλλάζει. Όμως, με το Ποτάμι δεν μπήκαμε στη Βουλή για να λείπουμε στα κρίσιμα, όπως ίσως θα ήταν βολικό, αν σκεπτόμασταν μόνο το πολιτικό κόστος. Μπήκαμε για να υποστηρίξουμε με τόλμη και συνέπεια τη θέση μας, χωρίς ούτε να ετεροπροσδιοριζόμαστε, ούτε να λουφάζουμε, ούτε να υποκρινόμαστε, όπως ίσως θα ήθελαν κάποιοι. Επειδή έχουμε το προνόμιο να έχουμε στις τάξεις μας

και να συμβουλευόμαστε ανθρώπους, που ξέρουν πολύ καλά ζητήματα, όπως το προκείμενο, έχουμε απόλυτη εμπιστοσύνη στη γνώμη τους.

Να ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, ότι οι κώδικες που ψηφίζουμε σήμερα δεν είναι οι κώδικες του ΣΥΡΙΖΑ, όπως θέλουν κάποιοι να περάσουν για τους δικούς τους λόγους. Είναι αποτέλεσμα δουλειάς δεκαετίας μιας επιστημονικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, που αποτελείται από διακεκριμένους καθηγητές, μαχόμενους δικηγόρους, δικαστές, εισαγγελείς, που μας τιμούν σήμερα με την παρουσία τους.

Οι ισχύοντες κώδικες είναι παιδιά της δεκαετίας του '50, σχεδόν εβδομήντα χρόνια πίσω. Και άνθρωποι να ήταν, θα έπρεπε να είχαν συνταξιοδοτηθεί. Ήταν, λοιπόν, απαρχαιωμένοι. Χρειάζονταν εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό, προσαρμογή στις σύγχρονες συνθήκες και στα διεθνή και ευρωπαϊκά πλαίσια.

Άκουσα πολλούς εδώ, αλλά και έξω να λένε «ας μην ψηφίσουμε τώρα τους κώδικες, ας το κάνει η νέα Κυβέρνηση». Με τη λογική αυτή, δηλαδή με το να κλωτσάμε το τενεκεδάκι συνεχώς παρακάτω, φτάσαμε σήμερα στο σημείο να έχουν περάσει αλλεπάλληλες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και να μην έχουν ψηφιστεί οι κώδικες. Το συνεχές κυνήγι των ιδανικών συνθηκών οδηγεί τελικά σε ακινησία και οι συνθήκες πλέον είναι ώριμες. Σε μια χώρα που η αναβολή λήψης αποφάσεων και η δρομολόγηση των απαραίτητων

μεταρρυθμίσεων αποτελεί ίσως το βασικότερο εμπόδιο προόδου, θεωρούμε πως θα πρέπει να αντισταθούμε στις σειρήνες του λαϊκισμού και να κάνουμε το βήμα προς τον εκσυγχρονισμό των συγκεκριμένων βασικών νομοθετημάτων της δικαιοσύνης.

Το σύνολο των προτεινομένων αλλαγών για τον νέο Ποινικό Κώδικα έχει γίνει δεκτό από τον νομικό και δικαστικό κόσμο με θετικό πρόσημο, όπως και ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας που με σειρά διατάξεων που εισάγονται, εισάγονται θεσμοί που είναι επιτυχημένοι για χρόνια και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης, της ποινικής συνδιαλλαγής, της αποχής από την ποινική δίωξη και άλλοι, που στοχεύουν στην αποφυγή των ατελείωτων δικών και των ατέρμονων δικαστικών ποινικών εκκρεμοτήτων, αλλά και στην αποκατάσταση της ζημιάς και την επανόρθωση της όποιας βλάβης έχει προκληθεί με το έγκλημα στον παθόντα. Έτσι, με τον εκσυγχρονισμό αυτόν πετυχαίνουμε ταχύτερη απόδοση δικαιοσύνης, αποσυμφόρηση δικαστηρίων και φυλακών.

Θετικό βήμα είναι επίσης ότι υιοθετήθηκαν πολλά σχόλια και βελτιώσεις που προτάθηκαν από τους φορείς στη δημόσια διαβούλευση. Αυτά μπορούμε να τα συνοψίσουμε ως εξής: Υιοθετήθηκε από τη δημόσια διαβούλευση ειδική διάταξη αυστηρής τιμωρίας του ρατσιστικού εγκλήματος.

Βελτιώθηκαν νομοτεχνικά και συντονίστηκαν οι διατάξεις για την αναστολή εκτέλεσης ποινής, την κατ' οίκον έκτιση της ποινής και την παροχή κοινωφελούς εργασίας, την υπό όρους απόλυση και τη μεταχείριση των ανηλίκων.

Ορίστηκε η ποινή της κάθειρξης για τη δωροδοκία πολιτικών προσώπων και εναρμονίστηκαν οι διατάξεις προς τις διεθνείς συμβάσεις που δεσμεύουν τη χώρα.

Ορίστηκε αυστηρότερο πλαίσιο ποινής για τους διευθύνοντες εγκληματικών οργανώσεων με κάθειρξη ως δεκαπέντε έτη πλέον και βελτιώθηκαν νομοτεχνικά οι σχετικές διατάξεις, κάτι που είναι και επίκαιρο.

Εντάχθηκαν ρητά στο άρθρο 336 αυτά που ακούσαμε προηγουμένως περί βιασμού, και οι άλλες μορφές βιασμού, εκτός από τον εξαναγκασμό με σωματική βία ή απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας. Είναι πράγματα που θα πω στη συνέχεια.

Συμπληρώθηκαν οι διατάξεις για την ενίσχυση της προστασίας των ανηλίκων απέναντι στην γενετήσια εκμετάλλευσή τους και προσαρμοστήκαμε στις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας.

Εγκλήματα όπως η κλοπή και η φθορά προβλέφθηκε ότι θα διώκονται κατ' αρχήν αυτεπάγγελτα ώστε να εξυπηρετηθούν πρακτικές ανάγκες, όπως η

σύλληψη επ' αυτοφώρω, με τη δυνατότητα όμως της εκ των υστέρων παύσεως της ποινικής δίωξης αν υποβάλλει σχετική δήλωση ο ίδιος θα παθών.

Θυμίζω ότι η αρχική ρύθμιση προέβλεπε μόνο κατ' έγκληση δίωξη και είχε λάβει πολλά αρνητικά σχόλια. Προβλέφθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη της κακουργηματικής απιστίας και στον ιδιωτικό τομέα προς αποφυγήν τυχόν καταχρήσεων, κυρίως, εκ μέρους οργάνων της διοίκησης μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών. Και αυτό κατόπιν έντονης αντίδρασης των εισαγγελέων, που υποστήριζαν ότι η κατ' έγκληση και όχι η αυτεπάγγελτη δίωξη θα εξουδετερώσει και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητων αρχών, όπως είναι η αρχή για το ξέπλυμα που τεκμηριώνει πολλές υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος επικαλούμενη αρχικά την απιστία.

Λήφθηκε πρόνοια επίσης ώστε να μην επηρεάζονται οι αστικές απαιτήσεις του παθόντος σε περίπτωση παραγραφής του αδικήματος λόγω μετατροπής του από κακούργημα σε πλημμέλημα.

Διευρύνεται το αξιόποινο ώστε να περιλάβει προσβαλλόμενα αγαθά της σύγχρονης οικονομικής ζωής, όπως πιστωτικές κάρτες και ταξιδιωτικές επιταγές, ενώ τυποποιούνται τα εγκλήματα κατά των συγκοινωνιών και των τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων.

Επανακαθορίστηκε –και το ακούσαμε και προηγουμένως- η αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου, έτσι ώστε να περιλαμβάνει πλέον όσα πλημμελήματα απειλούνται με ποινή φυλάκισης έως τρία έτη. Τα πλημμελήματα πλέον θα χωρίζονται σε ελαφριά και βαριά, με τα πρώτα να δικάζονται αποκλειστικά πλέον από το μονομελές πλημμελειοδικείο, ενώ τα βαριά πλημμελήματα ήταν μέχρι σήμερα στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα κακουργήματα.

Παράλληλα, περισσότερες αρμοδιότητες θα έχει το μονομελές εφετείο και άλλα αρκετά σημαντικά, τα οποία δεν έχω τον χρόνο να αναπτύξω τώρα.

Ας πάμε όμως, λίγο πιο συγκεκριμένα να δούμε τον νέο Ποινικό Κώδικα. Είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας αναγνωρίζει ρητά στην αιτιολογική του έκθεση ως βασική του αρχή, την αρχή της προσωπικής αυτονομίας και την αρχή της επικουρικότητας του Ποινικού Δικαίου ως μέτρου της ελευθερίας των πολιτών. Αυτό συνιστά μία στιβαρή φιλελεύθερη δέσμευση του νέου Ποινικού Κώδικα.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση ο σκοπός του είναι, μεταξύ άλλων, ο εξορθολογισμός και ο εκσυγχρονισμός, όπως είπαμε, του συστήματος ποινών, η αντιμετώπιση σύγχρονων ζητημάτων -παραδείγματος χάριν εγκλήματα που τελούνται στο διαδίκτυο, το διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα, οι νεοφανείς μορφές εγκλημάτων ασύμμετρης βίας-, η κατάργηση

απαρχαιωμένων ή αχρειαστων ποινικών διατάξεων, η προσαρμογή στο διεθνές περιβάλλον και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας διαπνέεται περισσότερο από την αρχή της επιείκειας, αφού προβλέπονται μικρότερες ποινές σε μία σειρά από εγκλήματα, ενώ πολλά αδικήματα μετατρέπονται από κακουργήματα σε πλημμελήματα, στα οποία πάντως δυσκολεύει η χορήγηση αναστολής. Δηλαδή, μπορεί να έχουμε μικρότερες ποινές, οι οποίες ωστόσο θα πρέπει να εκτίονται πραγματικά στη φυλακή.

Κάποια ειδικότερα θέματα τώρα. Ένα βασικό θετικό σημείο στον νέο Ποινικό Κώδικα είναι ότι οι δράστες από δεκαοκτώ ως είκοσι πέντε ετών θα αντιμετωπίζονται με ειδικό καθεστώς, κλιμακώνοντας τη μετάβαση από το καθεστώς του ανηλίκου σε αυτό του ενήλικα, κάτι που είναι και κοινωνιολογικά αποδεκτό.

Κοινωφελής εργασία. Ο νέος Ποινικός Κώδικας προβλέπει την επιβολή από τα δικαστήρια ως κύριας ποινής, την κοινωφελή εργασία για σειρά αδικημάτων. Σωστό μέτρο, αλλά θα πρέπει να μας προβληματίσει η εφαρμογή του. Χρειάζονται οι απαραίτητες υποδομές, ώστε να μπορέσει να λάβει σάρκα και οστά. Η επιβολή της κοινωφελούς εργασίας ως ποινή με προφανή στόχο και ο δράστης να τιμωρείται και το κοινωνικό σύνολο να ωφελείται από την

παροχή εργασίας, είναι μία πολύ καλή πρόβλεψη, αλλά θέλει δουλειά για να εφαρμοστεί στην πράξη.

Γνώστες των πραγμάτων σε θέματα ποινικής καταστολής, σημειώνουν πως δεν υπάρχουν υποδομές σε δήμους και σε κρατικούς φορείς, όπως δεν υπάρχει και η ανάλογη κουλτούρα και νοοτροπία για απορρόφηση εκατοντάδων καταδίκων σε κοινωφελείς εργασίες, θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να μη μείνουν οι σχετικές θετικές, θετικότερες διατάξεις γράμματα άνευ περιεχομένου.

Μία άλλη διάταξη που προβληματίζει και έχει γίνει πολλή συζήτηση, σχεδόν έχει επικρατήσει στο δημόσιο διάλογο -και επιτρέψτε μου να πω ότι μαζί έχει επικρατήσει και πολύ παραπληροφόρηση- έχει να κάνει με το θέμα του βιασμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικα.

Σύμφωνα με τον ισχύοντα κώδικα, όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελή πράξη ή σε ανοχή της, τιμωρείται με κάθειρξη, ενώ αν η πράξη έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών. Αυτά είναι στον ισχύοντα κώδικα. Επομένως, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, ο βιασμός συγκαταλέγεται στα κακουργήματα σε όλες του τις μορφές.

Με τις προτεινόμενες αλλαγές οι βασικές ποινές μένουν οι ίδιες, αλλά εμπλουτίζεται η περιπτωσιολογία και εισάγεται η παράγραφος 5 που κάνει λόγο ρητά για ψυχολογική βία, δηλαδή ο βιασμός που επιτυγχάνεται όχι με σωματική, αλλά με απειλή παράνομης πράξης. Μολονότι μέχρι σήμερα θα αντιμετωπιζόταν ως κακούργημα, αν μπορούσε βέβαια να αποδειχθεί, υποβιβάζεται έτσι σε πλημμέλημα, το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών έως πέντε ετών, πραγματικής όμως έκτισης της ποινής.

Και αυτό δημιουργεί προβληματισμό, καθ' ότι το θύμα βιασμού υφίσταται την ίδια σωματική συνέπεια, είτε ο βιασμός προέρχεται από την απειλή βίας ή ψυχολογική απειλή, και επίσης αυτή η διάταξη έχει δημιουργήσει ένα κύμα από fake news, ότι τάχα το έγκλημα του βιασμού έγινε από κακούργημα πλημμέλημα, δηλαδή στο θέμα των συμβολισμών.

Φαντάζομαι ότι οι συντάκτες του κώδικα, έχοντας και πλούσια εμπειρία υποθέσεων, προσπάθησαν να ισοροπήσουν στο να συμπεριλάβουν από τη μία ως ιδιαίτερη περίπτωση την ψυχολογική βία -κάτι που μέχρι τώρα ήταν εμμέσως και ασαφώς καθορισμένο- και από την άλλη να μπορεί να υλοποιηθεί η ποινή στην πράξη, δεδομένης της δυσκολίας απόδειξης, δηλαδή να δώσουν περισσότερους βαθμούς ελευθερίας στους δικαστές που κρίνουν τέτοιες περιπτώσεις.

Μπορεί στη συνείδηση όλων μας ή τουλάχιστον για τους περισσότερους, ο βιασμός να ορίζεται περισσότερο από την απουσία συναίνεσης και όχι από τη χρήση βίας, αλλά στο ποινικό μέρος το ζήτημα είναι τι μπορεί να αποδειχθεί, ώστε να μην καταλήξουμε σε υπερβολές. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο συμβολισμός πρέπει να είναι για μηδενική ανοχή απέναντι στο βιασμό. Και αν αλλάξει κάτι στο άρθρο 336 και ειδικά στην παράγραφο 5, όπως είπε ο Υπουργός, εμείς χαιρόμαστε πολύ, γιατί θα έχουμε συμβάλλει με την παρουσία μας στη Βουλή στο να γίνει αυτή η αλλαγή και όχι με την απουσία μας.

Όσον αφορά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι διατάξεις του νέου κώδικα αναβαθμίζουν τον ρόλο των εισαγγελέων και ουσιαστικά καθιστούν τους εισαγγελείς πρωταγωνιστές στην ποινική διαδικασία. Ειδικότερα, αλλάζουν σχεδόν τα πάντα στις έρευνες των ποινικών υποθέσεων.

Ο εισαγγελέας θα έχει όλες τις αρμοδιότητες του ανακριτή εκτός από την προφυλάκιση. Θα ερευνά, δηλαδή, τα πάντα και θα προβαίνει σε κάθε ενέργεια. Θα είναι, επίσης, ο πρωταγωνιστής σε μία σειρά νέων θεσμών με στόχο την αποκατάσταση της ζημιάς σε οικονομικά εγκλήματα και τον συμβιβασμό πριν από τις δίκες, προκειμένου να επιταχυνθεί η απονομή της δικαιοσύνης, κάτι που όλοι νομίζω ομολογούμε ότι το έχουμε ανάγκη.

Επίσης, ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας επιφέρει ριζικές αλλαγές στην έρευνα και εκδίκαση όλων των ποινικών υποθέσεων. Σύμφωνα με τις

προτεινόμενες ρυθμίσεις εισάγονται θεσμοί, όπως η ποινική συνδιαλλαγή, η ποινική διαπραγμάτευση ή αποχή από την ποινική δίωξη, θεσμοί που κατατείνουν στο να αποκαθίσταται η ζημιά σε οικονομικά και περιουσιακής φύσεως εγκλήματα και να βρίσκεται συμβιβαστική λύση, ώστε να αποφεύγονται μακροχρόνιες δικαστικές εκκρεμότητες.

Εν κατακλείδι, λοιπόν, με τον νέο Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας πραγματοποιείται επιτέλους μετά από δεκαετίες εμπειρίας ένας εκσυγχρονισμός τους. Ο εκσυγχρονισμός αυτός θα πρέπει να αποσκοπεί στην πρόληψη και περιστολή της εγκληματικότητας, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να επιτυγχάνεται η επιτάχυνση των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης και η αποσυμφόρηση των φυλακών, χωρίς όμως να δίνεται η εικόνα της ατιμωρησίας των εγκληματιών.

Και με τα δύο προτεινόμενα σχέδια νόμου, που αναμορφώνουν τους δύο Κώδικες του Ποινικού Δικαίου, φαίνεται να εκπληρώνονται σε μεγάλο βαθμό αυτοί οι σκοποί. Δεν θα πρέπει η γιγάντια αυτή προσπάθεια της τελευταίας δεκαετίας τουλάχιστον της επιστημονικής κοινότητας να θυσιαστεί στον βωμό πολιτικών σκοπιμοτήτων και μιας άγονης προεκλογικής αντιπαράθεσης.

Βέβαια, ακόμα και τα καλύτερα νομοθετήματα, όπως μας έχει δείξει η ζωή, κρίνονται στην πράξη. Και βέβαια, θα υπάρχει αναπόφευκτα μία μεταβατική περίοδος μέχρι να ισορροπήσει ξανά το σύστημα.

Θα περιμένουμε να ακούσουμε, κύριε Υπουργέ, και αυτό που ακούστηκε προηγουμένως για τον χρόνο έναρξης της 1^{ης} Ιουλίου, τα υπέρ και τα κατά σε σχέση με αυτά που είπε και ο κ. Κοντονής ή με άλλες προτάσεις που πιθανώς να ακουστούν σήμερα στην Αίθουσα. Εάν, όμως, φοβόμαστε τη μεταβατική περίοδο και δεν κάνουμε αλλαγές, είμαστε καταδικασμένοι να βαλτώσουμε, όχι μόνο στους νομικούς κώδικες, αλλά παντού.

Παρά, λοιπόν, τους όποιους προβληματισμούς που έχουν ακουστεί, είτε για την ουσία είτε για τη διαδικασία, το ισοζύγιο για εμάς στο Ποτάμι είναι θετικό. Και για αυτό θα υπερψηφίσουμε τον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από τις πτέρυγες του ΣΥΡΙΖΑ και του Ποταμιού)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Γιώργο Μαυρωτά, ειδικό αγορητή από το Ποτάμι.

Μπαίνουμε στον κατάλογο των ομιλητών. Πρώτος ομιλητής είναι ο Βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ κ. Κοντονής.

Κύριε Κοντονή, έχετε τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι αχαρακτήριστη, θα έλεγα, αλλά και απολύτως προβληματική η στάση των κομμάτων της Αντιπολίτευσης, τα οποία επέλεξαν σε δύο κρίσιμα και βασικά νομοθετήματα, όπως είναι ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και ο Ποινικός Κώδικας, να μην συμμετέχουν σε αυτή τη συζήτηση στη Βουλή.

Αδικούν και τη συζήτηση, αλλά αδικούν και την ίδια την υπόστασή τους. Διότι από προχθές έχω παρατηρήσει στις τηλεοράσεις να γίνεται μία εκτεταμένη συζήτηση από τους σημερινούς απόντες όχι για τη διαδικασία, για τον λόγο, δηλαδή, που μας είπαν ότι αποχωρούν από την Αίθουσα του Κοινοβουλίου, αλλά για επιμέρους άρθρα των νομοθετημάτων. Δηλαδή, η συζήτηση που έπρεπε να γίνει εδώ και να εμπλουτιστεί ο διάλογος, ακόμα και η αντιπαράθεση, με απόψεις, τα κόμματα που αποχώρησαν δεν το πράττουν στην Αίθουσα του Κοινοβουλίου, αλλά στα κανάλια και σε τηλεοπτικές εκπομπές με φωτοβολίδες και κορώνες. Είναι κάτι που ευτελίζει τον δημοκρατικό διάλογο, είναι κάτι που ευτελίζει τον κοινοβουλευτισμό και απορώ ποιες είναι εκείνες οι σοφές κεφαλές που παίρνουν τέτοιου είδους αποφάσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήταν ενδιαφέρον να στρέψουμε τα μάτια λίγο στο παρελθόν και να θυμηθούμε ότι σε αυτήν εδώ την Αίθουσα αυτοί που κατηγορούν σήμερα την Κυβέρνηση ότι νομοθετεί, είχαν αλλάξει διάταξη του Ποινικού Κώδικα –αν θυμάμαι καλά, κύριε Υπουργέ, τη διάταξη περί

απιστίας- για δεκαπέντε ημέρες και επανέφεραν την προηγούμενη, αφού βεβαίως ίσχυσε ο ευμενέστερος ποινικός νόμος, η ευμενέστερη ποινική διάταξη, υπέρ κατηγορουμένων στους οποίους στόχευαν. Και έρχονται σήμερα και κάνουν αυτού του τύπου την κριτική;

Βεβαίως ο οποιοσδήποτε, ο καθένας θα ήθελε αυτή η συζήτηση να ήταν εκτεταμένη χρονικά κ.λπ., αλλά σε καμμία περίπτωση δεν δικαιολογείται αυτή η στάση από τις συγκεκριμένες πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες σας είπα σε τι σημείο είχαν φτάσει στο τέλος του βίου της κυβέρνησης Σαμαρά.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ήταν κοπιώδης και αγωνιώδης η προσπάθεια για να έχουμε αυτά τα νομοθετήματα, αυτά τα σχέδια, μπροστά μας για τα οποία εργάστηκε πληθώρα διαπρεπών επιστημόνων, καθηγητών, δικαστών και δικηγόρων. Πάνω από δέκα χρόνια απασχολήθηκε η επιστημονική κοινότητα και νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και θέλω να πω ότι τα σχέδια που έχουμε μπροστά μας είναι εμβληματικά και απολύτως θετικά.

Θα αναφέρω δύο σημεία. Κατά πρώτον, στον Ποινικό Κώδικα γίνεται ένας εξορθολογισμός των ποινών. Είναι απαράδεκτο αυτό που συνέβαινε -το ανέφερε ο κ. Παρασκευόπουλος, αλλά θέλω να το τονίσω κι εγώ- να υπάρχει ποινή ισόβιας κάθειρξης για καταχραστής και ισόβια κάθειρξη να προβλέπεται και για την ανθρωποκτονία. Δηλαδή δίνουμε την εντύπωση ότι δεν έχουμε ένα

αξιολογικό σύστημα, αλλά όλα τα βάζουμε στο ίδιο σακί, για να ικανοποιήσουμε ενδεχομένως στιγμιαίες διαθέσεις της κοινής γνώμης.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι για αυτές τις προβλεπόμενες ποινές η χώρα μας είχε δεχθεί παρατηρήσεις κατ' επανάληψη από διεθνείς οργανισμούς και ήταν επιτέλους ανάγκη να προχωρήσει αυτό το σύστημα αναδιάρθρωσης των ποινών.

Το δεύτερο που θέλω να πω είναι ότι επιταχύνεται η διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης και είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι επιτέλους δίδεται η δυνατότητα στους εισαγγελείς, σε πρώτο χρόνο, όχι μόνο να αρχειοθετούν υποθέσεις όταν είναι προδήλως αβάσιμες, αλλά να έρχονται σε ποινική συνδιαλλαγή με τον κατηγορούμενο έτσι ώστε να είναι δυνατόν ένα αδίκημα που αποδέχεται την τέλεσή του ο πολίτης εκείνος, που εις βάρος του ασκείται ποινική δίωξη, να λήξει σε πρώτο στάδιο και να μην έχουμε εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, με αποτέλεσμα να επιταχύνεται η διαδικασία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έθεσα στην αρχή της συζήτησης δύο ζητήματα και είπα ότι το πρώτο, το διαδικαστικό, δηλαδή το θέμα της συγκρότησης των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, είναι ένα θέμα που με απασχολεί στη νομική του διάσταση, δεν το θεωρώ όμως τόσο σοβαρό όσο το δεύτερο που ανέφερα και θέλω να διευκρινίσω.

Υπάρχει η άποψη, την οποία εξέφρασε και ο κύριος Υπουργός -και έχει σοβαρή νομική θεμελίωση- ότι η περαιτέρω επεξεργασία των νομοσχεδίων έγινε δυνάμει του ν.4139/2013 -αν θυμάμαι καλά- και δυνάμει της εξουσιοδοτικής ρύθμισης που εμπεριέχει.

Είναι προφανές, από αυτά που άκουσα και από τον Υπουργό και από τον κ. Παρασκευόπουλο, ότι εδώ έχουμε μία εφαρμογή του νόμου, αλλά κατά τη γνώμη μου, όταν αυτή η παράταση της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής δεν γίνεται κατά τον χρόνο λειτουργίας της, τότε υπάρχει ένα ζήτημα που πρέπει να διευκρινιστεί, πολλώ δε μάλλον αφού μεσολάβησε της παράδοσης του σχεδίου -και της μίας επιτροπής και της άλλης- σύσταση νέας νομοπαρασκευαστικής επιτροπής η οποία ήλεγξε εάν υπάρχουν αντιφατικές διατάξεις μεταξύ των δύο νομοθετημάτων.

Κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε η περαιτέρω επεξεργασία να γίνει με ανασύσταση των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών με νόμο. Αυτή είναι η ένσταση την οποία κατέθεσα. Όμως, και εδώ -και το γνωρίζω, για αυτό είπα ότι είναι ήσσονος σημασίας αυτή η παρατήρηση- θα μπορούσε να κριθεί και μπορεί να κριθεί ότι αυτή η διαδικασία ανήκει στα *interna corporis* της Βουλής, επομένως δεν επηρεάζει περαιτέρω. Αυτό είναι κάτι το οποίο μπορεί να λεχθεί και να έχει βάση από όλες τις απόψεις.

Εκείνο, όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, που με έναν τρόπο -θα έλεγα-έντονο πρότεινα προηγουμένως και το επαναλαμβάνω και αυτή τη στιγμή αφορά τον χρόνο ισχύος των νομοθετημάτων. Θεωρώ ότι είναι λάθος να δίνουμε όπλα σε πολιτικούς αντιπάλους και σε πολιτικούς ανταγωνιστές της Κυβέρνησης και του ΣΥΡΙΖΑ για να εφευρίσκουν λόγους και να καλύπτουν δικές τους ανομίες. Θεωρώ ότι δεν έχουμε κανέναν λόγο, μεσούσης της δικαστικής περιόδου, να εκκινήσει η εφαρμογή των δύο αυτών βασικών νομοθετημάτων.

Θα πρέπει, κύριε Υπουργέ, να εκκινήσει από 1^η Σεπτεμβρίου, όποτε έχουμε έναρξη του δικαστικού έτους ή από 1^η Ιανουαρίου. Δεν έχουμε καμμία αντίρρηση να είναι σύντομα, από 1^η Σεπτεμβρίου, που εκκινεί το δικαστικό έτος. Θεωρώ ότι μία τέτοια απόφαση, εκ μέρους σας και εκ μέρους της Βουλής, κονιορτοποιεί όλα εκείνα τα επιχειρήματα που ακούστηκαν τις τελευταίες τέσσερις ημέρες κατά της Κυβέρνησης. Όλοι γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει καμμία σκιά σε αυτή την πρόταση νόμου, αλλά υπάρχουν εδώ ισχυρισμοί που προβάλλονται καταχρηστικά εις βάρος της Κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, ακριβώς για να καλύψουν τις ανομίες του παρελθόντος. Μία από αυτές ανέφερα προηγουμένως με τη διάταξη περί απιστίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι η σημερινή συνεδρίαση της Βουλής έχει ιστορική σημασία και παρά τις ενστάσεις που ακούστηκαν για επιμέρους άρθρα, τα οποία φαντάζομαι θα διορθωθούν με τη διαδικασία του νόμου στο άμεσο προσεχές μέλλον, είναι κάτι το οποίο πρέπει να μας κάνει υπερήφανους. Σας καλώ όλους να υπερψηφίσουμε τα δύο αυτά βασικά νομοθετήματα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Κοντονή.

Τον λόγο έχει ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, Βουλευτής του ΚΙΝΑΛ και πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης για δώδεκα λεπτά.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η σημερινή συνεδρίαση είναι η τελευταία του Σώματος της Βουλής των Ελλήνων στην οποία μετέχω, καθώς είναι βέβαιον ότι δεν θα είμαι μέλος της Βουλής της επομένης περιόδου.

Ζήτησα, λοιπόν, να λάβω τον λόγο, παρ' ότι η Κοινοβουλευτική Ομάδα στην οποία ανήκω έχει ήδη δηλώσει ότι αποχωρεί, γιατί

θεωρώ ότι είναι υποχρέωσή μου να απευθυνθώ στην Αίθουσα και το Σώμα για να πω μερικά λόγια αποχαιρετισμού.

Συμβαίνει, όμως, σήμερα η Ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων να συζητά και να καλείται να ψηφίσει δύο θεμελιώδη νομοθετήματα, τα σχέδια νόμου για την Κύρωση του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα της Ποινικής Δικονομίας.

Έχω, λοιπόν, υποχρέωση, όχι τόσο κοινοβουλευτική όσο επιστημονική, ως δάσκαλος του συνταγματικού δικαίου και ως μαθητής του Ιωάννη Μανωλεδάκη, που μας δίδαξε μαζί με πολλούς άλλους και κυρίως μαζί με τον Νίκο Παρασκευόπουλο τη σημασία του ποινικού φιλελευθερισμού, να τοποθετηθώ παρεμπιπτόντως έστω και σύντομα γύρω από τα θέματα αυτά.

Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία ότι τα νομοθετήματα αυτά του 1950, που φέρουν συμπτωματικώς μία άλλη πολύ σημαντική για μένα υπογραφή, αυτή του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης, Θεμιστοκλή Τσάτσου, λειτούργησαν επί δεκαετίες ως υποδειγματικά νομοθετήματα, αλλά σταδιακά ιδίως ως προς τον Ποινικό Κώδικα διασπάστηκε η δογματική συνοχή του νομοθετήματος, προέκυψε το φαινόμενο του πληθωρισμού των απειλούμενων και επιβαλλόμενων ποινών.

Έγιναν για διάφορους λόγους, από όλες τις Βουλές όλων των περιόδων, νομοθετικές παρεμβάσεις σε σχέση με την έκταση των ποινών και την υπό όρους απόλυση για λόγους πρακτικούς. Και τελικά φτάσαμε σε ένα φαινόμενο, το οποίο είναι εξαιρετικά ανησυχητικό και προσβάλλει ευθέως το κράτος δικαίου και το Σύνταγμα της χώρας, φτάσαμε στη βάνουση προσβολή της αρχής της αναλογικότητας στην ίδια την αξιολόγηση των προστατευόμενων έννομων αγαθών.

Υπάρχουν έννομα αγαθά που προστατεύονται με πολύ αυστηρές ποινές, οι οποίες απειλούνται, ενώ αυτά είναι ήσσονος σημασίας σε σχέση με άλλα έννομα αγαθά που προστατεύονται μέσα από διαφορετική ποινική μεταχείριση. Αυτό είναι η καρδιά του προβλήματος και είναι αδιανόητο να συμβαίνει σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

Συνεπώς, ο εκσυγχρονισμός των κωδίκων είναι απολύτως αναγκαίος, γιατί, αν μη τι άλλο, πρέπει να υπάρξει εναρμόνιση με το Σύνταγμα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και βεβαίως με τις σύγχρονες αντιλήψεις του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.

Η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της επιείκειας είναι πυλώνες αυτού του πολιτισμού και είμαι πραγματικά υπερήφανος, γιατί το 2001 ως γενικός εισηγητής της Αναθεώρησης του Συντάγματος πρότεινα -και έγινε

δεκτό- να εισαχθεί ρητά η αρχή της αναλογικότητας στο άρθρο 25, παράγραφος 1 του Συντάγματος.

Ερωτώμενος «από όλη την Αναθεώρηση του 2001, που ήταν σχεδόν ολική, εάν έπρεπε να κρατήσετε μία διάταξη, ποια διάταξη θα κρατούσατε;», είχα πει το εξής: «Θα έλεγα ότι η διάταξη αυτή είναι η διάταξη του άρθρου 25 του Συντάγματος».

Επιπλέον όλων αυτών υπάρχει μία κοινωνιολογία του δικαίου και μία κοινωνιολογία της δικαιοσύνης που μας λέει ότι ο αυστηρός δικαστής τελικά δεν έχει να φοβηθεί τίποτα, ακόμη και όταν είναι δυσανάλογος και αναιτιολόγητος, ενώ ο επιεικής δικαστής τελεί υπό τη δαμόκλειο σπάθη του εσωτερικού ελέγχου που είναι η πιο ακραία μορφή προσβολής της λεγόμενης εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης.

Συμφωνώ με τη διαπίστωση πως δεν πρόκειται για μία νομοθετική πρωτοβουλία του ΣΥΡΙΖΑ. Πρόκειται για μία καθυστερημένη οφειλόμενη ενέργεια που είχε υποχρέωση να πράξει η Κυβέρνηση, όχι μόνο η παρούσα, αλλά και η προηγούμενη, ίσως και πολλές προηγούμενες.

Και τιμώ τα παριστάμενα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, μεταξύ των οποίων βρίσκονται αγαπητοί φίλοι και συνάδελφοι, βρίσκονται

εκλεκτοί θεράποντες της δικαιοσύνης, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, αλλά και μαθητές μου, κάτι που με κάνει ακόμη περισσότερο υπερήφανο.

Στο πρόσωπο του κ. Χριστόφορου Αργυρόπουλου, που κατά τη γνώμη μου είναι η ενσάρκωση της αξιοπρέπειας και της ποιότητας στο πεδίο της μαχόμενης δικηγορίας, αλλά και του νομικού πολιτισμού, θέλω να χαιρετίσω και να τιμήσω όλα τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, μνημονεύοντας ειδικότερα και τον αγαπητό φίλο Βασίλη Μαρκή, με τον οποίον συμπορευόμαστε σε πολλά ζητήματα.

Υπάρχουν επιμέρους αντιρρήσεις. Υπάρχουν προβλήματα. Η νομολογία θα επεξεργαστεί τις νέες διατάξεις. Οι βελτιώσεις θα γίνουν αναγκαστικά, αλλά -προς θεού- χωρίς να θιγεί η συστηματικότητα και η δογματική συνοχή των νέων κωδίκων. Αναμφίβολα, όμως, το συνολικό βήμα είναι και θετικό και αναγκαίο.

Παρακολούθησα τα όσα είπε ο κ. Κοντονής και τη συζήτηση για τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της έναρξης της τυπικής ισχύος και της έναρξης της ουσιαστικής ισχύος του νόμου. Στο πεδίο του ποινικού δικαίου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις που έχουν τώρα πια καλλιεργηθεί και επικρατήσει και σύμφωνα με τις αντιλήψεις που διαπερνούν τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που έχει δεχθεί ότι το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατοχυρώνει ρητά και την

αρχή της αναδρομικότητας του επεικέστερου ποινικού νόμου, δεν μπορεί να υπάρξει καταστρατήγηση της αρχής αυτής μέσω μιας τεχνητής διάκρισης μεταξύ δημοσίευσης και έναρξης ισχύος, δηλαδή μεταξύ τυπικής ισχύος και ουσιαστικής ισχύος του νόμου. Αυτό υφέρπει στη νομολογία.

Στις δύο πιο πρόσφατες αποφάσεις του Στρασβούργου, -τις οποίες παρακολουθώ γιατί μέχρι τώρα είμαι ο Γενικός Εισηγητής της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στα σαράντα επτά κράτη-μέλη του Συμβουλίου και λυπάμαι που η αποχώρησή μου από τη Βουλή στερεί και εμένα προσωπικά, αλλά και τη χώρα, από την ιδιότητα αυτή του εισηγητού και ελπίζω ο διάδοχός μου να συνεχίσει στην ίδια γραμμή με τη στήριξη των στελεχών της γραμματείας- τις αποφάσεις *Scorrola v. Italy* (no. 2) 2009 του Μεγάλου Τμήματος και *Ruban v. Ukraine* του 2016 του Πέμπτου Τμήματος, αποτυπώνεται αυτή η αρχή.

Άρα, θεωρώ ότι πρέπει να προβλεφθεί, αν μη τι άλλο, ότι δεν μπορεί το δικαστήριο να βρεθεί σε αμηχανία εάν δει να δημοσιεύεται ο νόμος, αλλά να μην ισχύει ουσιαστικά. Διότι η αρχή της οικονομίας της δίκης δεν θα του επιτρέψει να εκδώσει μία απόφαση η οποία θα καταπέσει μετά με τα ένδικα μέσα. Άρα, αυτό πρέπει να προβλεφθεί ρητά. Να προβλεφθεί δηλαδή, αν μη τι άλλο, ή η άμεση δημοσίευση και ισχύς ή έστω ότι δεν θα εκδοθούν αποφάσεις

παρά μετά την 1^η Ιουλίου, για να αποφευχθεί αυτή η αντινομία, η οποία παραβιάζει την ασφάλεια του δικαίου και του άρθρου 7 του Συντάγματος και το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Άλλωστε, εάν επηρεάζονται δίκες, -που κατά πάσα πιθανότητα επηρεάζονται- θα επηρεαστούν και στις 10 Ιουνίου και την 1^η Ιουλίου και την 16^η Σεπτεμβρίου. Οι ίδιες δίκες είναι. Δεν προχωρά με τέτοιους ρυθμούς η ποινική δικαιοσύνη. Δυστυχώς, προχωρά με τραγικά αργούς ρυθμούς. Άρα, δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά, ουσιαστικό αντικείμενο δηλαδή, στη συζήτηση αυτή.

Έρχομαι, όμως, τώρα στο ευχύτερα πολιτικό μέρος της ομιλίας μου αυτής. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η ψήφιση των κωδίκων θα έπρεπε να έχει γίνει πολύ νωρίτερα, σε πολιτικά ανύποπτο χρόνο, υπό συνθήκες πολιτικής συναίνεσης. Η Κυβέρνηση θα έπαιθε τότε ότι σέβεται πραγματικά τον ποινικό φιλελευθερισμό και το κράτος δικαίου. Γιατί θα μου επιτρέψετε να πω ότι οι αντιρρήσεις μου για το αν πράγματι σέβεται τους κανόνες αυτούς είναι πάρα πολύ μεγάλες.

Είδαμε τα τελευταία χρόνια να παραβιάζεται συστηματικά στην Αίθουσα αυτή από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό το τεκμήριο αθωότητας. Είδαμε να παραβιάζεται συστηματικά από κυβερνητικούς κύκλους η μυστικότητα της ποινικής προδικασίας, η ίδια η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η δε κάλυψη των

θέσεων του προέδρου και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου έχει τραυματίσει, ούτως ή άλλως, τη δικαιοσύνη, διότι η κατά χρόνον αρμοδιότητα της Κυβέρνησης γεννάται με την κένωση των θέσεων. Μόνο προπαρασκευαστικές ενέργειες μπορούν να γίνουν πριν, οι οποίες θυμίζω ότι προβλέπονται από απλό νόμο που έχει κριθεί αντισυνταγματικός με πρακτικό της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρα η κατά χρόνον αρμοδιότητα του Υπουργικού Συμβουλίου γεννάται την 1^η Ιουλίου. Την 1^η Ιουλίου, όμως, είναι διαλελυμένη η Βουλή και άρα δεν υπάρχει νομιμοποίηση, δεν υπάρχει δηλαδή δεσμός με τη λαϊκή κυριαρχία που να νομιμοποιεί το Υπουργικό Συμβούλιο να παρέμβει στη δομή της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και της διάκρισης των εξουσιών. Το σχήμα είναι πάρα πολύ απλό. Και είμαι βέβαιος ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το έχει υπ' όψιν του.

Δεν θα μιλήσω σήμερα σε αυτή την αποχαιρετιστήρια ομιλία για το τι έγινε στην τραγική σκευωρία της υπόθεσης «NOVARTIS», αλλά οι αναφορές του αντεισαγγελέως του Αρείου Πάγου, κ. Ιωάννη Αγγελή, δεν μπορούν να μείνουν αναπάντητες. Οι μηνύσεις που υπεβλήθησαν από προστατευόμενο μάρτυρα κατά προστατευομένων μαρτύρων δεν μπορούν να μείνουν αναπάντητες. Είναι ευτύχημα ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας δεν καθιστά

επιεικέστερα τα άρθρα 134 και 239, που είναι κρίσιμα για τη διερεύνηση της σκευωρίας αυτής.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, αποχωρώ από τη Βουλή των Ελλήνων μετά από είκοσι έξι και πλέον χρόνια συνεχούς και αδιάλειπτης θητείας στα έδρανα αυτά. Εκλέχθηκα Βουλευτής Θεσσαλονίκης, πολλές φορές πρώτος σε σταυρούς προτίμησης, σε 10 διαφορετικές εκλογικές αναμετρήσεις. Υπηρέτησα δεκαεφτά χρόνια την κυβέρνηση και την κυβερνητική πλειοψηφία από διάφορες υπουργικές θέσεις έως και τη θέση του αντιπροέδρου της κυβέρνησης και του κυβερνητικού εταίρου. Έχω διατελέσει αρχηγός κόμματος και Βουλευτής της αντιπολίτευσης εννέα χρόνια. Και θέλω να ευχαριστήσω την Ελληνική Δημοκρατία, γιατί με τίμησε με τόσο υψηλά αξιώματα. Θέλω να ευχαριστήσω όλους τους Βουλευτές όλων των βουλευτικών περιόδων, και της παρούσας, ανεξαρτήτως κομματικής τοποθέτησης, για τη συνεργασία και για τις αντιπαραθέσεις, που είναι η ουσία της δημοκρατίας.

Θεωρώ κορυφαία κοινοβουλευτική στιγμή την άσκηση των καθηκόντων του γενικού εισηγητή της αναθεώρησης από το 1995 έως το 2001. Και λυπάμαι γιατί έτυχε να είναι κολοβή η σημερινή συνεδρίαση λόγω της αποχώρησης της Μείζονος Αντιπολίτευσης, αλλά και άλλων κομμάτων.

Θα ήθελα πραγματικά να απευθυνθώ σήμερα σε όλες και όλους τους Βουλευτές, πρωτίστως όμως να απευθυνθώ στην Αίθουσα. Οι τοίχοι της

Αίθουσας αυτής έχουν αυτιά και μνήμη. Η κοινοβουλευτική ιστορία είναι το πιο σημαντικό ίσως τμήμα της συνολικής ιστορίας του έθνους, τους δύο αιώνες ζωής του νέου ελληνικού κράτους. Στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις και στα Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων συμπυκνώνονται η αγωνία, η εμπειρία, τα επιτεύγματα, οι ήττες και οι νίκες του έθνους. Είναι το corpus του συνολικού κεκτημένου του τόπου.

Τώρα έχω την ευκαιρία να απευθύνομαι όχι μόνο στην Αίθουσα αλλά και στους πολιτικούς μου αντιπάλους, στην απερχόμενη κυβερνητική πλειοψηφία κατά βάση του ΣΥΡΙΖΑ. Εύχομαι κατ' αρχάς στην επόμενη Βουλή ως αντιπολίτευση ο ΣΥΡΙΖΑ να αντιληφθεί πλήρως τη σημασία της εθνικής ενότητας, όπως αντιλήφθηκε και εκ των πραγμάτων, έστω με μεγάλη καθυστέρηση, τη σημασία του αγώνα που δόθηκε από το 2010 για τη διάσωση της χώρας.

Εύχομαι να συνειδητοποιήσει τη σημασία που έχουν τα δικαιώματα της αντιπολίτευσης ως προς τη λειτουργία της Βουλής και των επιτροπών της, τη σημασία και την αξία του κοινοβουλευτικού ελέγχου τώρα που δεν θα νέμεται την εξουσία, να αντιληφθεί την ανάγκη προστασίας και ενίσχυσης του κύρους του Κοινοβουλίου ως συμβολικού τόπου της δημοκρατίας. Αλλά φυσικά αυτό ισχύει και για το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης που διεκδικεί να καταλάβει την κυβέρνηση και για τα κόμματα της Ελάσσονος Αντιπολίτευσης

που διεκδικούν να παίξουν ρόλο στο θεσμικό οικοδόμημα του τόπου. Πρέπει και αυτά να διδαχθούν εξίσου πολύ και να το αποδείξουν αυτό στην πράξη.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ήταν ελαφρώς καλύτερο από το αναμενόμενο, σε σχέση με την άνοδο του εθνικολαϊκισμού και της Ακροδεξιάς και δείχνει μία ενίσχυση του Κέντρου, κυρίως των Φιλελευθέρων και των Πράσινων. Όμως δεν έχει εξαλειφθεί, το αντίθετο, η κρίση της ευρωπαϊκής φιλελεύθερης δημοκρατίας, ο κίνδυνος της μετάλλαξής της σε μη φιλελεύθερη, σε αυταρχική δημοκρατία. Αυτός ο κίνδυνος εκκινεί από την κρίση νομιμοποίησης και την κρίση αντιπροσώπευσης των πολιτικών και κομματικών συστημάτων. Εκκινεί πάντα ως κρίση του κοινοβουλίου και του κοινοβουλευτισμού. Η απαξίωση της Βουλής και του Βουλευτή οδηγεί αναπόφευκτα στην απαξίωση της δημοκρατίας. Η σύγχρονη δημοκρατία ή είναι αντιπροσωπευτική ή δεν υπάρχει.

Ελπίζω και εύχομαι η Βουλή της επόμενης περιόδου να ανταποκριθεί στις μεγάλες θεσμικές, εθνικές, κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις που είναι προφανείς: Πρώτον, στην Αναθεώρηση του Συντάγματος, την οποία μπορεί να συντελέσει για κρίσιμα θέματα, όπως ο τρόπος εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, με απλή πλειοψηφία. Αυτό συνέβη λόγω της ανιστόρητης αλαζονείας του ΣΥΡΙΖΑ, παρά τις προειδοποιήσεις μου.

Η δεύτερη μεγάλη υποχρέωση της επόμενης Βουλής είναι η αποκατάσταση του κύρους των θεσμών, της δικαιοσύνης, των ανεξάρτητων αρχών, της δημόσιας διοίκησης, η ανάδειξη ενός κράτους λειτουργικού, ευφυούς και αποτελεσματικού. Όμως, το μείζον είναι η υιοθέτηση, με την ευρύτερη δυνατή, πολιτική και κοινωνική συναίνεση, ενός εθνικού σχεδίου ανασυγκρότησης, ενός νέου κοινωνικού και εθνικού συμβολαίου με μια κοινωνία που αντιλαμβάνεται την ανάγκη των μεταρρυθμίσεων και δεν τις αντιμετωπίζει φοβικά, αλλά φιλικά, γιατί αφορούν και στηρίζουν τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.

Η χώρα έχει ανάγκη από μεγάλα συστήματα που δυστυχώς δεν διαθέτει πραγματικά. Αναφέρομαι στο τραπεζικό, στο ασφαλιστικό και στο φορολογικό σύστημα. Μόνο έτσι έχει νόημα η συζήτηση για ανταγωνιστικότητα, κάλυψη του επενδυτικού κενού, υπέρβαση της στασιμοχρεοκοπίας και της αναιμικής ανάπτυξης, αποφυγή του δημοσιονομικού κενού και διασφάλιση δημοσιονομικού χώρου. Αυτά προϋποθέτουν πρωτίστως διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ανασύσταση της μεσαίας τάξης.

Θέλω να σας ευχαριστήσω θερμά όλες και όλους προσωπικά, τον Πρόεδρο της Βουλής, τα μέλη του Προεδρείου, τα υπηρεσιακά στελέχη του Σώματος. Δεν θα είμαι, όπως είπα, μέλος της επόμενης Βουλής. Όμως, είμαι και θα είμαι πάντα μάχιμος και ενεργός πολίτης και πιστεύω ότι αυτό είναι ό,τι

σημαντικότερο μπορεί να κάνει κάποιος σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα όπως το δικό μας.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Βενιζέλο.

Καλώ στο Βήμα τον κ. Δημήτριο Καμμένο, Ανεξάρτητο Βουλευτή, ο οποίος έχει τον λόγο για επτά λεπτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΜΜΕΝΟΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός των κωδίκων; Ναι. Χρονικά έπρεπε να συμβεί αυτή την περίοδο, είκοσι πέντε, τριάντα, τριάντα πέντε μέρες πριν τις εκλογές; Η άποψή μου είναι πως όχι.

Ξεκινώ, για να προλάβω να κάνω τις παρατηρήσεις μου. Εξαρχής δηλώνω ότι καταψηφίζω κατ' άρθρον και στο σύνολό του το νομοθέτημα.

Βιασμός, άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικος. Υιοθετείται ένας νομικός ορισμός του βιασμού που είναι απαράδεκτος τόσο σύμφωνα με τις τυπικές δεσμεύσεις της χώρας όσον αφορά τις συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων

όσο και σύμφωνα με τις πολιτικές υποχρεώσεις της Κυβέρνησης. Ουσιαστικά ο νέος ορισμός του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για το σοβαρό αυτό έγκλημα, όπως επισημαίνει η Διεθνής Αμνηστία.

Κύριο ζήτημα αποτελεί το γεγονός ότι ο βιασμός εξακολουθεί να ορίζεται με βάση τη βία και όχι με βάση την απουσία συναίνεσης. Επιπλέον υιοθετείται ένας ακόμα πιο περιοριστικός από τον υπάρχοντα ορισμός απειλής. Από την απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου περνάμε μόνο σε εκείνες τις περιπτώσεις που αφορούν απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας και έτσι η απειλή ορίζεται αποκλειστικά ως σωματική και κλείνει οποιοδήποτε περιθώριο διαφορετικής ερμηνείας.

Να βάλω εδώ μια μικρή παρένθεση για το bullying που υφίστανται τα παιδιά εντός και εκτός διαδικτύου και το σύγχρονο έγκλημα με το νέο μείγμα το πολιτιστικό στην Ελλάδα.

Ένα εξίσου τρωτό σημείο της διατάξεως περί βιασμού είναι η έλλειψη του όρου «συναίνεση». Η έλλειψη της συναίνεσης συνιστά στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, η αποτύπωση της οποίας στο κείμενο του νόμου συνιστά επί μακρόν πάγιο αίτημα των φεμινιστικών οργανώσεων. Εδώ τις αγνοείτε.

Ο βιασμός δεν πραγματώνεται μόνο με σωματική βία, απειλή σοβαρού ή άμεσου κινδύνου της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας, όπως επαναλαμβάνεται τόσο στην παλιά όσο και στη νέα διάταξη του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα, αλλά σε κάθε περίπτωση όταν ελλείπει η συναίνεση του θύματος.

Ο νομοθέτης έχει υποχρέωση να σφυγμομετρεί τις ανάγκες τις κοινωνίες, να κρίνει δηλαδή σκεπτόμενος εγκληματολογικά επί τη βάση τού πώς λειτουργεί το έγκλημα, καθώς και των συνεχώς μεταβαλλόμενων αναγκών της κοινωνίας, και αυτό να το σημειώσουμε. Η κοινωνία η σημερινή δεν είναι η ίδια με την κοινωνία όπως ήταν πενήντα ή δέκα χρόνια πριν και δεν θα είναι ίδια η ελληνική κοινωνία δέκα χρόνια αργότερα και είναι χρυσή ευκαιρία να προλάβουμε με κάποιες διατάξεις.

Είναι γνωστό ότι το έγκλημα με το πέρασ του χρόνου αλλάζει μορφή και αυτό επιβάλλει στον νομοθέτη να επαγρυπνά και να νομοθετεί με μοναδικό γνώμονα την ασφάλεια και την προστασία του υπέρτατου αγαθού. Δεν χρειάζονται νομικές γνώσεις ούτε ιδιότητα μέλους νομοπαρασκευαστικής επιτροπής -χωρίς καμμία προσβολή στα πρόσωπά σας, εννοείται-, για να αφομοιώσει κανείς το εξής απλό κέλευσμα της κοινωνίας: Οι ποινές στα ειδεχθή εγκλήματα οφείλουν να είναι αυστηρές.

Προτάσεις σχετικές με τις εκρηκτικές ύλες μολότοφ. Ειδικότερα στο άρθρο 272 του Ποινικού Κώδικα περί κατοχής μολότοφ, αυτή μετατρέπεται σε πλημμέλημα με ποινή από 3 έως 5 έτη φυλάκισης, ενώ μέχρι σήμερα η κατοχή και παρασκευή εκρηκτικών υλών τιμωρούνταν με κάθειρξη. Συγκεκριμένα στο παλιό άρθρο ανέφερε ότι, πρώτον, όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες με σκοπό να τις χρησιμοποιήσει για να προξενήσει κοινό κίνδυνο σε ξένα πράγματα ή κίνδυνο για άνθρωπο ή να τις παραχωρήσει σε άλλον με τέτοια χρήση, τιμωρείται με κάθειρξη. Στο νέο άρθρο αναφέρει ότι, πρώτον, «όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες από τις οποίες μπορεί να προκληθεί κίνδυνος για άνθρωπο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών».

Αναφέρεται στη δεύτερη παράγραφο του νέου άρθρου ότι «ο δράστης δεν τιμωρείται αν πριν εξεταστεί από τις αρχές παρέδωσε με τη θέλησή του σε αυτές τα ως άνω υλικά ή αντικείμενα ή κατέστη σε αυτές δυνατό το να αποκτήσουν στην κατοχή τους ή απέτρεψε με άλλον τρόπο τον κίνδυνο να γίνει χρήση αυτών».

Ουσιαστικά, εάν παραδώσει το υλικό που μετέφερε ο ίδιος, πριν του γίνει έλεγχος από αστυνομικά όργανα, τότε πρέπει να αφήνεται ελεύθερος και να μη διώκεται για την κατοχή του, ούτε καν να εξετάζεται αν ευθύνεται για την κατασκευή τους, ούτε για τον τρόπο προμήθειάς τους. Το θέμα της κατασκευής

και κατοχής εκρηκτικών, δηλαδή μολότοφ, οι οποίες έχουν μετατρέψει την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και πολλές άλλες πόλεις σε πεδίο μάχης μεταξύ αστυνομικών και αυτοαποκαλούμενων αναρχικών λαμβάνει πλέον νέες διαστάσεις. Η ανεξέλεγκτη δράση συμμοριών και η μετατροπή περιοχών της Αθήνας σε άβυσσους για τις δυνάμεις δημόσιας τάξης είναι αποτέλεσμα της αντίληψης των κυβερνώντων της Κυβέρνησης για τη βία και το έγκλημα. Την ώρα που αστυνομικοί υποστηρίζουν ότι κινδυνεύει –και το βλέπουμε κιόλας- η σωματική τους ακεραιότητα καθημερινά και συνεχίζεται αυτή η κατάσταση, θα θρηνήσουμε θύματα, όπως λένε και οι ίδιοι. Την ώρα που σε όλη την Ελλάδα διάφοροι μπαχαλάκηδες απειλούν ζωές και περιουσίες με τη χρήση μολότοφ η Κυβέρνηση διά του νομοσχεδίου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης μετατρέπει σε πλημμέλημα και αθώωση αν παραδώσουν ειρηνικά τα όπλα που κατέχουν. Υπ' όψιν δε ότι βάσει του θεμελιώδους άρθρου 2 του Ποινικού Κώδικα περί αναδρομικής ισχύος του ηπιότερου νόμου, οι διατάξεις αυτές θα ισχύουν σε υποθέσεις επί των οποίων έχει ασκηθεί ήδη δίωξη ή έχουν ήδη οριστεί δικάσιμοι.

Ανθρωποκτονία με δόλο. Η ζωή είναι ένα υπέρτατο αγαθό. Το πιο επώδυνο έγκλημα που μπορεί να διαπραχθεί εντός του οργανωμένου κοινωνικού συνόλου είναι η αφαίρεση ανθρώπινης ζωής. Παγκοσμίως, όταν κάποιος με πρόθεση σκοτώσει άλλον, η ποινή είναι ισόβια κάθειρξη. Είμαι

κάθετα αντίθετος με την απαξίωση του κορυφαίου έννομου αγαθού και αυτό διότι στο νέο σχέδιο νόμου προβλέπεται διαζευκτικά και η πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, εκτός από την ισόβια κάθειρξη στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας με δόλο, άρθρο 299 του Ποινικού Κώδικα. Θα πρέπει να διατηρηθεί το παλιό καθεστώς και η μείωση της ποινής να αντιμετωπίζεται με την αναγνώριση των ελαφρυντικών περιστάσεων, όπως αυτό είναι αυτονόητο.

Κατάργηση των άρθρων 150 και 151, νόθευση αποδεικτικών και κατάχρηση πληρεξουσιότητας. Με τις νέες διατάξεις καταργούνται τα άρθρα 150 και 151 του Ποινικού Κώδικα. Τι λέει το άρθρο 150, το οποίο τιμωρεί με ποινή κάθειρξης όποιον με πρόθεση νοθεύσει, καταστρέψει ή αποκρύψει έγγραφα ή άλλα αντικείμενα που μπορούν να χρησιμεύσουν για την απόδειξη δικαιωμάτων ή την υποστήριξη συμφερόντων του ελληνικού κράτους ή συμμάχου σε άλλο κράτος; Το άρθρο 151, που καταργείται, τιμωρεί με ποινή κάθειρξης πρόσωπα που εκπροσωπούν τη χώρα σε διαπραγματεύσεις με ξένες κυβερνήσεις και προκαλούν ζημία στα συμφέροντα της χώρας που διαπραγματεύεται. Το καταργούμε το άρθρο. Στόχος του συγκεκριμένου άρθρου ήταν να αποτρέψουμε τους εκάστοτε εκπροσώπους της Ελλάδας να «εκμεταλλευτούν» τρόπον τινά την ιδιότητά τους βλάπτοντας τα συμφέροντα της χώρας.

Το συγκεκριμένο άρθρο, το οποίο τώρα καταργείται, προέβλεπε ότι όποιος ως πληρεξούσιος του ελληνικού κράτους ή από τους συμμάχους του διεξαγάγει με τέτοια ή άλλη κυβέρνηση υποθέσεις του εντολέα του με πρόθεση κατά τέτοιον τρόπο που να μπορεί να προκύψει βλάβη για τον εντολέα, για το ελληνικό κράτος δηλαδή, τιμωρείται με κάθειρξη, όπως ανέφερε το άρθρο με τίτλο «Κατάχρηση πληρεξουσιότητας» και εντάσσεται στον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα στο κεφάλαιο «Προδοσία της χώρας».

Η κατάργηση του συγκεκριμένου άρθρου συνδέεται προφανέστατα, κατά την ταπεινή μου άποψη, με τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Για την υποβάθμιση του εγκλήματος της δωροδοκίας του υπαλλήλου τα είπαν οι συνάδελφοι και δεν θέλω να καταχραστώ τον χρόνο σας.

Κατάργηση των άρθρων 198, 199 και 201 του Ποινικού Κώδικα, ήτοι τα άρθρα που τιμωρούν την κακόβουλη βλασφημία, την καθύβριση θρησκευμάτων και την περιύβριση νεκρών.

Η κατάργηση των άρθρων 198, 199 και 201 του Ποινικού Κώδικος, που αφορούν την κακόβουλη βλασφημία, την καθύβριση θρησκευμάτων και την περιύβριση νεκρών, θα έχει ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα για το αγαθό της θρησκευτικής και κοινωνικής ειρήνης στη χώρα μας. Πρακτικά, λοιπόν, οι προωθούμενες ανωτέρω αλλαγές σημαίνουν ότι θα μπορεί ο οποιοσδήποτε,

χωρίς να κινδυνεύει να του επιβληθεί κάποια ποινική κύρωση, να υβρίζει δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο τον θεό, να βλασφημεί δημόσια τα θεία, να καθυβρίζει δημόσια και κακόβουλα με οποιονδήποτε τρόπο την Ανατολική Ορθόδοξη επίσημη θρησκεία του ελληνικού κράτους και οποιαδήποτε άλλη αναγνωρισμένη θρησκεία από το ελληνικό κράτος, να προβαίνει σε περιύβριση νεκρού, να προβαίνει σε περιύβριση τάφου, όπως και ένα σωρό άλλες παραβατικές συμπεριφορές, που μέχρι σήμερα τουλάχιστον θεωρούνται κολάσιμες και επιφέρουν ποινικές κυρώσεις.

Αποτελεί αδήριτη ανάγκη η διατήρηση της πολιτιστικής και πνευματικής ταυτότητας του λαού μας και πρέπει οπωσδήποτε να παύσει η αποδόμηση της ελληνικής κοινωνίας από τις διαχρονικές της αξίες. Θα πρέπει να σταματήσει η αποκαθήλωση του πνευματικού ιστού της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η αποδυνάμωση της Ορθοδοξίας κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο που διέρχεται η χώρα μας, που μάλιστα τη στιγμή που ο θρησκευτικός φανατισμός στη γείτονα ενδυναμώνεται τραγικές συνέπειες μόνο μπορεί να έχει.

Για την αποποινικοποίηση της κακόβουλης βλασφημίας οδηγούμαστε στην κακουργηματική θρησκευτική αυτοδικία.

Μετατροπή της ποινής από κάθειρξη σε φυλάκιση, παράβαση του απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας. Άρθρο 370 του Ποινικού Κώδικος.

Το άρθρο 370 του Ποινικού Κώδικος, εν συντομία, μέχρι πρότινος όριζε στην παράγραφο 1 ότι όποιος αθέμιτα, υφ' οιονδήποτε τρόπο, παρεμβαίνει σε συσκευή που χρησιμοποιείται για επικοινωνία, όπως το τηλέφωνο, για παράδειγμα, προκειμένου να πληροφορηθεί ή να αποτυπώσει τα λεγόμενα, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Πλέον, με την ίδια συμπεριφορά, η επαπειλούμενη ποινή είναι «φυλάκιση».

Περαιτέρω, η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου όριζε ότι όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με τεχνικά μέσα ή αποτυπώνει με υλικό φορέα προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων ή αποτυπώνει με υλικό φορέα μη δημόσια πράξη άλλου τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα ετών. Πλέον, με την ίδια συμπεριφορά, η επαπειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Με τις προτεινόμενες διατάξεις μετατρέπεται σε πλημμέλημα το κακούργημα της παράνομης καταγραφής τηλεφωνικής συνομιλίας, αδίκημα για το οποίο ελέγχονται διάφοροι φίλοι μας εδώ στην Κυβέρνηση.

Η Κυβέρνηση, με τη νομοθετική της παρέμβαση, επιχειρεί να μειώσει όλες τις ποινές που προβλέπει σήμερα το σχετικό άρθρο, ενώ διέγραψε ειδική πρόβλεψη που έκανε το συγκεκριμένο άρθρο για το έγκλημα, όπως επίσης και για την ανθρωποκτονία από αμέλεια κατά συρροή. Αυτή η απάλειψη επηρεάζει την υπόθεση της τραγωδίας στο Μάτι και είναι ευνόητο.

Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής από καθεμιά από τις τρέχουσες αυτές ποινές, που μπορεί να υπεισέλθουν για αμέλεια κατ' εξακολούθηση και για πολλά θύματα, είναι κατώτερη από τέσσερις μήνες εάν η συντρέχουσα ποινή είναι ανώτερη από δύο έτη, είναι ένα έτος εάν αυτή η ποινή είναι κάθειρξη έως δέκα έτη και δυο έτη εάν η ποινή είναι κάθειρξη ανώτερη από δέκα έτη. Εάν τα εγκλήματα που συρρέουν πραγματώθηκαν σε μια πράξη, το δικαστήριο επαυξάνει ελεύθερα τη βαρύτητα στις συντρέχουσες ποινές.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ**)

Αυτά είναι γνωστά. Προς θεού, δεν θέλω να μπαίνω στα χωράφια άλλων, αλλά πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα αυτό το κομμάτι, διότι με τα εγκλήματα που συντελέστηκαν στο Μάτι και στη Μάνδρα, τουλάχιστον αυτά τα δύο που έτυχαν στα τελευταία τέσσερα χρόνια, θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί με τον τρόπο που η Ποινική Δικονομία, αλλά και οι δικαστές μας θα έρθουν, μετά την ψήφιση αυτού του νόμου και την ισχύ του, να βγάλουν αποφάσεις δίκαιες προς το κοινό, όχι μόνο αίσθημα, αλλά και τις ανθρώπινες ζωές που σώθηκαν, διότι συγγνώμη δεν ακούσαμε, αλλά να βρούμε τουλάχιστον την άκρη στα δικαστήρια.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι έξι μαθήτριες και μαθητές και τέσσερις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 1^ο Δημοτικό Σχολείο της Χίου.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Η κ. Λυμπεράκη από το Ποτάμι έχει τον λόγο.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν είμαι νομικός. Και αυτό θα φανεί στον λόγο μου και στις διατυπώσεις μου. Αφού δεν μπορώ να μιλήσω, λοιπόν, με βάση το λεκτικό της πειθαρχίας, την οποία δεν υπηρετώ, θα μιλήσω πολιτικά, αλλά όχι με την έννοια τη συνηθισμένη, αλλά με την έννοια του πώς αντιλαμβάνεται μία απλή πολίτης τις αλλαγές που γίνονται αυτές τις μέρες, αυτή τη μέρα, σήμερα, με τους κώδικες που ψηφίζουμε.

Στο μυαλό, λοιπόν, της απλής πολίτου, το δικό μου, ποτέ δεν είναι λάθος εποχή για να προχωρήσει η Βουλή στον εξορθολογισμό και τον εκσυγχρονισμό

του συστήματος των ποινών και στην εναρμόνιση με τις διεθνείς πρακτικές. Ποτέ δεν είναι λάθος στιγμή να αντιμετωπιστούν τα σύγχρονα θέματα που δεν υπήρχαν στην προηγούμενη κατάσταση, όπως είναι τα εγκλήματα του ιντερνέτ, τα διασυνοριακά εγκλήματα κ.τ.λ.. Ποτέ δεν είναι κακή στιγμή να καταργηθούν απαρχαιωμένες ποινικές διατάξεις. Τέλος, ποτέ δεν είναι κακή στιγμή να παρθούν μέτρα για να βελτιωθεί η ζωή των κρατουμένων.

Από τη σκοπιά της Βουλευτού του Ποταμιού, μιας φιλελεύθερης Βουλευτού, η οποία αποχαιρετάει, όπως και ο κ. Βενιζέλος τη Βουλή για άλλους λόγους από ό,τι εκείνος, θα ήθελα να πω ότι για μας στο Ποτάμι το πιο σημαντικό πράγμα ότι είναι οι νέοι κώδικες διαπνέονται από την αρχή της επιείκειας. Υπάρχουν μικρότερες ποινές, αλλά με δυσκολότερη δυνατότητα αναστολής.

Διότι έχουμε καταλάβει, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι η πολύ μεγάλη ποινή δεν λειτουργεί αποτρεπτικά για τον άνθρωπο ο οποίος σκέφτεται να κάνει ένα έγκλημα. Η πολύ μεγάλη ποινή μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά στο μυαλό του ανθρώπου που τον δικάζει, γιατί θα του φανεί, ίσως, ασύμμετρη σε σχέση με το έγκλημα που έκανε.

Ως εκ τούτου, και ενώ έχω ζυμωθεί σε όλη μου τη νεότητα στα κινήματα τα φεμινιστικά και καταλαβαίνω την ακραία γλώσσα και τον μαξιμαλισμό των αιτημάτων, η αναγνώριση ότι ο βιασμός χωρίς σωματική βλάβη είναι

διαφορετικός από τον βιασμό με σωματική βλάβη είναι μία λογική –νομίζω- διάκριση.

Θα ήθελα, επίσης, να υπογραμμίσω ότι είναι σημαντικό από τη σκοπιά της οπτικής του Ποταμιού ότι υιοθετήθηκαν πολλά σχόλια και βελτιώσεις που προτάθηκαν στη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης. Ιδιαίτερη σημασία για εμένα έχει η αυστηρή τιμωρία του ρατσιστικού εγκλήματος. Δεν θέλω να επεκταθώ περισσότερο, γιατί τα είπε πολύ λεπτομερώς ο εισηγητής μας, ο κ. Μαυρωτάς.

Θα ήθελα, όμως, να πω, σε ό,τι αφορά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ότι η πιο σημαντική για εμένα καινοτομία είναι ότι εισάγει τον θεσμό της ποινικής διαπραγμάτευσης, της συναλλαγής, της εξωδικαστικής -αν θέλετε- επίλυσης που αποσυμφορίζει τελικώς τον χρόνο και τη δραστηριότητα των δικαστηρίων και τελικώς, βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης.

Στα θέματα φύλου που θα ήθελα οπωσδήποτε να αναφερθώ, θέλω να πω ότι είναι σημαντικό ότι για πρώτη φορά τυποποιείται το αδίκημα της σεξουαλικής παρενόχλησης. Δεν άκουσα κανέναν άλλο να το αναφέρει. Μέσα στον ορυμαγδό των καταγγελιών έχει περάσει απαραίτητο. Είναι πολύ σημαντικό.

Θέλω να επανέλθω λίγο στο θέμα του βιασμού. Αν μπορεί ο Υπουργός, να το σουλουπώσει λίγο. Είναι, όμως, λογικό να υπάρχει ηπιότερη ποινή. Μιλήστε με ανθρώπους που έχουν δεχθεί σωματική βία και μιλήστε και με ανθρώπους που έχουν δεχτεί ψυχολογική βία. Συνήθως, αυτοί που δέχονται σωματική έχουν και ψυχολογική βία. Αν καταλήξετε ότι είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα, νομίζω ότι απλώς επαναλαμβάνουμε τα λάθη της νεότητας μας χωρίς να είμαστε πλέον νέοι.

Θα ήθελα, όμως, να υπογραμμίσω και κάτι άλλο εκεί. Εφόσον δεν περιγράφεται η περίπτωση βιασμού χωρίς συναίνεση με την άσκηση ψυχολογικής βίας ή και επειδή το άλλο θεωρείται κακούργημα, η τάση θα ήταν κάθε φορά να χρειάζεται πολύ-πολύ μεγάλο βάρος απόδειξης, προκειμένου να καταδικαστεί κάποιος. Κι εδώ μας φέρνει πάλι σε αυτό που σαν απλός πολίτης παρατηρώ και δεν είμαι σίγουρη ότι το διατυπώνω σωστά, ότι η πολύ αυστηρή ποινή εμποδίζει την περιγραφή μιας πράξης σε αξιόποινη, επειδή θεωρείται ότι είναι εξαιρετικά σκληρή η ποινή που προκύπτει από εκεί.

Προτιμώ, λοιπόν, ένα σύστημα κανόνων που επιτρέπει την απόδοση δικαιοσύνης σε ολόκληρο φάσμα αποχρώσεων, αν θέλετε, εγκλημάτων με διαφορετικές ποινές, παρά να κρατάμε μόνο την πιο ακραία, χτυπητή και αξιόποινη πλευρά του και να πετάμε το μπαλάκι μετά στο ποιος θα το σηκώσει και ποιον θα χαρακτηρίσει.

Επιτρέψτε μου να τελειώσω με τα θέματα του timing, του χρονισμού. Τα κουβεντιάσαμε και μας ταλαιπωρούν από προχθές στη Διάσκεψη των Προέδρων. Φαίνεται ότι υπάρχει μια εμμονή στους Βουλευτές και στις Βουλευτρίες κατά παράδοση στη Βουλή να δίνουν μία τρομερή σημασία στο γιατί γίνεται κάτι τη στιγμή που γίνεται και ποιος ωφελείται τελικά. Μία μικρή αντήχηση αυτού του επιχειρήματος την ακούσαμε και στο πότε ακριβώς θα αρχίσει να εφαρμόζεται, αν θα είναι την 1^η Ιουλίου ή την 1^η Σεπτεμβρίου και ποιος θα ωφεληθεί εν τω μεταξύ.

Κοιτάξτε να δείτε κάτι, η δική μας η δουλειά είναι να πηγαίνουμε ένα βήμα πίσω και να βλέπουμε τη μεγάλη εικόνα και κάθε στιγμή έχει τους δικούς της κερδισμένους και χαμένους και τις δικές της κερδισμένες και χαμένες. Εάν δεν είναι αυτή τη στιγμή αυτοί οι συγκεκριμένοι χαμένοι και οι συγκεκριμένοι κερδισμένοι, θα είναι στην επόμενη στιγμή κάποιιοι άλλοι.

Δεν είναι δυνατόν να προσπαθούμε να χαράξουμε πολιτική και το μέλλον αυτής της χώρας, κοιτάζοντας τις άκρες των παπουτσιών μας, ποιος θα ωφεληθεί μικρά και στενά τώρα ή μεθαύριο ή τον άλλο μήνα. Θα ήθελα, λοιπόν, να το πετάξουμε από πάνω μας αυτό το βάρος της απόδειξης, ότι κάτι που κάνουμε σήμερα δεν ωφελεί κανέναν που δεν θα θέλαμε να ωφελήσει ποτέ και ότι, αν έχουμε κάποια δεύτερη σκέψη, προτιμούμε να μη συζητήσουμε τίποτα και να μη λύσουμε κανένα θέμα, διότι είμαστε υπόλογοι ότι θα ωφεληθεί, για

παράδειγμα, ο κ. Κουλουμπουρδάκης στην Κολοπετινίτσα. Και αυτό είναι λάθος.

Από τη σκοπιά, λοιπόν, ενός φιλελεύθερου κόμματος του Κέντρου, το οποίο έχει υποστεί έκλειψη και άρα μειώνεται και η πολιτική βιοποικιλότητα του Κοινοβουλίου, αλλά όχι της πολιτικής σκηνής ελπίζω, ήθελα να πω ότι είναι πολύ καλό να συγκεντρωθούμε στα βήματα που πρέπει να πάρουμε για το αύριο, χωρίς να κοιτάμε τις άμεσες, στενές επιπτώσεις που έχει για το σήμερα και για το χθες. Μόνο έτσι έχουμε ελπίδα να ξεφύγουμε από αυτούς τους φαύλους κύκλους και να μιλήσουμε πραγματικά πολιτικά.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Ποταμιού)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εμείς ευχαριστούμε, κυρία Λυμπεράκη.

Τον λόγο έχει ο κ. Τσιρώνης από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν ξεκινήσω την τοποθέτησή μου δεν μπορώ να μην αναφερθώ στην κατάπυση και υβριστική για την πολιτεία μας τοποθέτηση του κ. Λοβέρδου. Μας αποκάλεσε ο κ. Λοβέρδος «...», επειδή συνεχίζουμε να είμαστε μέσα σε αυτό το Κοινοβούλιο. Και βέβαια, δέχθηκε να

φύγει από τα Πρακτικά, αλλά η τοποθέτηση υπάρχει και οφείλω να απαντήσω πολιτικά.

Κύριε Πρόεδρε, Βουλευτή με εξέλεξε ο ελληνικός λαός και είμαι εδώ με εντολή του ελληνικού λαού και όχι με εντολή κανενός Λοβέρδου, καμμίας Γεννηματά και κανενός Μητσοτάκη.

Και ο μόνος άνθρωπος, ο μόνος πολίτης αυτής της χώρας, που θα μου πει να πάψω να είμαι σε αυτό το Κοινοβούλιο είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μου δώσει εντολή με την υπογραφή του να πάψω να είμαι Βουλευτής, την άλλη μέρα θα πάψω να είμαι Βουλευτής, την ίδια ώρα θα πάψω να είμαι Βουλευτής. Κάθε άλλος άνθρωπος που, κατά την πολιτική του άποψη, κατά την ιδεολογία του, αμφισβητεί αυτό εδώ το Κοινοβούλιο, είναι αυτός «...», είναι αυτός φασίστας, γιατί δεν διαφέρει σε τίποτα από τον Γεώργιο Παπαδόπουλο, που, κατά τη δική του βούληση, έκρινε ότι για το καλό της χώρας και της ιδεολογίας του έπρεπε να σταματήσει να λειτουργεί η Βουλή και έδωσε αυτός την εντολή στον εαυτό του.

Ποιος είναι ο κ. Λοβέρδος που θα υποδείξει το πόσες μέρες λειτουργεί η Βουλή;

Θα πω το πολύ απλό παράδειγμα: Αν η Βουλή έφτανε στην κανονική της λήξη, αν έπρεπε με βάση τη συνταγματική εντολή, με βάση την εντολή του Συντάγματος, να διαλυθεί και να πάμε κανονικά και όχι σε πρόωρες εκλογές, τι θα γινόταν, δηλαδή; Μία μέρα πριν, δέκα μέρες πριν, έναν μήνα πριν δεν έπρεπε η Βουλή να νομοθετεί και έπρεπε να σταματήσει το κοινοβουλευτικό της έργο; Ποιος θα το πει αυτό; Ο κ. Λοβέρδος;

Στην Αμερική υπάρχουν οι Πρόεδροι, οι οποίοι έχουν χάσει την εντολή, γιατί χάνουν τις εκλογές τον Νοέμβριο -και εκεί το Σύνταγμά τους είναι πραγματικά ιστορικό, είναι αρχαίο σύνταγμα, είναι από τα πιο παλιά συντάγματα-, και παρ' όλα αυτά ασκούν τα καθήκοντα τους κανονικά μέχρι να παραδώσουν στον διάδοχό τους και παράγουν πολιτικό έργο.

Θεωρώ απαράδεκτη, λοιπόν, αυτή την τοποθέτηση και προχωρώ στον νομό. Φυσικά, εδώ πέρα δεν μιλάμε για τις πελατειακές ρυθμίσεις που ψήφισε η Βουλή το 2014 και αρχές του 2015, τελευταία ώρα πριν διαλυθεί, γιατί έχουν γίνει και αυτά. Εδώ μιλάμε για μια τεράστια μεταρρύθμιση, γιατί ένα από τα πιο μεγάλα προβλήματα της ελληνικής πολιτείας είναι ακριβώς η καθυστέρηση της δικαιοσύνης.

Όμως, οφείλω να αναφερθώ και θα αναφερθώ στον κύριο Υπουργό στο θέμα του βιασμού. Λέει, λοιπόν, εδώ πέρα ο νόμος -και είπαμε ότι θα έχουμε νομοτεχνική βελτίωση και την αναμένουμε- ότι όποιος με σωματική βία, απειλή

σοβαρού ή άμεσου κινδύνου ζωής, σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης τιμωρείται με κάθειρξη. Και λέμε ότι θα προσθέσουμε και την ψυχολογική βία και μερικά άλλα.

Δεν είναι αυτό βιασμός. Βιασμός είναι η σεξουαλική πράξη χωρίς συναίνεση. Τελεία και παύλα.

Γιατί το λέω αυτό; Το 80%, από ό,τι έχω διαβάσει κοινωνιολογικές μελέτες, των βιασμών που καταστρέφουν ζωές γίνονται χωρίς να υπάρχει καμμία εμφανής σωματική βλάβη ή απειλή ζωής ή απειλή σωματικής ακεραιότητας.

Ο σύζυγος ο απαράδεκτος που βιάζει τη σύζυγό του και εκείνη υποτάσσεται για να μη μάθουν τίποτα τα παιδιά, ο απαράδεκτος συγγενής που έστω και την ενήλικη έφηβη την πειθαναγκάζει, χωρίς καμμία πράξη εκβίασης, απλώς για να μην το μάθει ο μπαμπάς, για να μη διαταραχτεί η οικιακή γαλήνη του σογιού, ο άνθρωπος εκείνος ο οποίος στο όνομα κάποιου -δεν ξέρω ποιου- έρωτα ασκεί αυτή την πράξη, ενώ δεν θέλει η σύντροφός του, αλλά δεν θέλει να χαλάσει τη σχέση της, ουσιαστικά κακοποιεί ψυχικά.

Αυτές οι χιλιάδες περιπτώσεις πώς θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αυτό το άρθρο; Πώς θα μπορούσε να τεκμηριωθεί; Γιατί ακόμα και η ψυχολογική βία,

απ' ό,τι φαίνεται στη διάταξη που είδαμε την τελευταία, προϋποθέτει κάποια απειλή. Μα ποια είναι η απειλή εν τέλει;

Εδώ θα σας διαβάσω τι λέει το άρθρο 36 της Σύμβασης της Βαρκελώνης, την οποία εμείς εδώ σε αυτό το Κοινοβούλιο κυρώσαμε φέτος: «Διάπραξη μη συναινετικής, κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε οργάνου του σώματος ή αντικειμένου, διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα στο άτομο, εξαναγκασμός άλλου ατόμου να συμμετέχει σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο. Δεύτερον, η συναίνεση πρέπει να παρέχεται εκουσίως ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου, η οποία αξιολογείται στα πλαίσια των περιστάσεων.». Νομικό κείμενο είναι κι αυτό, ούτε μαξιμαλιστικό ούτε οτιδήποτε.

Λέμε, λοιπόν, κάτι πάρα πολύ απλό και εκφράζω και τον Υφυπουργό, τον κ. Δημαρά, ο οποίος και αυτός ανήκει στους Οικολόγους Πράσινους και έχουμε συνεννοηθεί.

Δεν δεχόμαστε να ψηφίσουμε οποιαδήποτε άλλη διάταξη που δεν είναι αυτού του χαρακτήρα. Δεν δεχόμαστε κλιμάκωση, γιατί ο βιασμός είναι ειδικός έγκλημα, όχι απειλή, επειδή απειλεί τη σωματική ακεραιότητα ή επειδή φοβάται

κάποιος τη σωματική βία, αλλά επειδή καταστρέφει ζωές, καταστρέφει ψυχές, καταστρέφει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Δεν μπορούμε να καταλάβουμε αυτή την ειδοποιό διαφορά, την απλή, ότι, αν εμένα μου διαλύσεις την προσωπικότητά μου, μου διαλύσεις την αξιοπρέπειά μου, είναι πολύ χειρότερο από το να απειλεις να μου σπάσεις τα μούτρα ή να μου γδάρεις τα χέρια ή να μου προκαλέσεις μώλωπες που θα αποδειχθούν από κάποιον ιατροδικαστή;

Δεν αντιλαμβανόμαστε το πόσο ειδεχθής είναι αυτή η πράξη, όταν δεν συναινεί το θύμα; Δεν μπορώ να το αντιληφθώ, λοιπόν. Η συναίνεση είναι συγκεκριμένη λέξη, είναι ορισμός και εδώ σας ανέφερα διεθνές κείμενο, το οποίο έχει κυρώσει η χώρα μας.

Παρακαλώ, λοιπόν, τον Υπουργό να δει ξανά τη νομοτεχνική βελτίωση, να βάλει μέσα τη συναίνεση. Θα χαρούμε να το δούμε αυτό και να δούμε πραγματικά ότι θα ολοκληρωθεί μέσα στον διάλογο. Αναμένουμε.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Το λύσαμε αυτό, πάει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ: Να είστε καλά, ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Και εμείς ευχαριστούμε.

Ο κ. Κωνσταντίνος Κατσίκης έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ της Δικαιοσύνης, αξιότιμοι κύριοι δικαστικοί λειτουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτή ίσως να είναι η τελευταία μου ομιλία στην παρούσα κοινοβουλευτική σύνοδο. Έχει, όμως, χωρίς να το επιδιώξω, σημασιολογικό χαρακτήρα.

Εστιαζόμενος στο γεγονός ότι η ελαχιστότητά μου επέλεξε να είναι εδώ, σε αυτό το Βήμα της Βουλής, αντίθετα από εκείνους που αποχώρησαν –και βεβαίως, απόλυτα σέβομαι αυτό το δικαίωμά τους-, προκειμένου εγώ, ως ορκισμένος υπηρέτης εκείνων οι οποίοι μου εμπιστεύθηκαν αυτή τη θέση στο Κοινοβούλιο και στους οποίους προσπάθησα να την επιστρέψω υπό μορφή δικαίου αυτή την τετραετία, να συνεχίσω και την ύστατη στιγμή να υπερασπίζω όχι μόνο τα νόμιμα και δίκαια αιτήματά τους και δικαιώματά τους μέσα σε ένα κράτος γεμάτο αγκυλώσεις και παθογένειες που τους τα προκαλεί, αλλά κυρίως να στηρίξω τις δημοκρατικές αντιλήψεις τους και τις ελευθερίες τους στον βαθμό που πιστεύω, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, ότι με άρθρα του παρόντος νομοθετήματος σήμερα θίγονται.

Και επειδή, κύριοι συνάδελφοι, ουδέποτε στη ζωή μου επέλεξα την αποχή ως μέθοδο αντιπαράθεσης, είμαι εδώ για να καταθέσω, βεβαίως, την

άποψή μου και τη θέση μου σε ένα εμβληματικού –θα έλεγα- χαρακτήρα νομοθέτημα, την αναγκαιότητα σύνταξης του οποίου επέβαλε η δικαιοκή πράξη επτά σχεδόν δεκαετιών και η επιστημονική μελέτη δεκάδων νομικών, προκειμένου να ερευνηθούν και να αντιμετωπισθούν νέες δικαιοκές συνθήκες.

Ωστόσο, από τη γρήγορη ανάγνωση που κατάφερα να κάνω -γιατί εμβριθής μελέτη δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί στα τετρακόσια εξήντα εννέα άρθρα αυτού του νομοθετήματος- κομβικό σημείο –ξεκινώ από αυτό, κύριοι συνάδελφοι- που θίγει τον θρησκευτικό πυρήνα του Έλληνα αποτελεί η κατάργηση των άρθρων 198 και 199 του Ποινικού Κώδικα, όπως ισχύει μέχρι αυτή τη στιγμή, που αφορούν τη θρησκευτική εξύβριση.

Αγαπητοί συνάδελφοι του ΣΥΡΙΖΑ, επιτρέψτε μου να σας πω πως το ότι με πάμπολλους τρόπους έχετε διατρανώσει -όσοι εξ υμών το έχετε πράξει- την αθεΐα σας δεν σημαίνει πως αυτό σας νομιμοποιεί στο να θίγετε το θρησκευτικό συναίσθημα ενός ολόκληρου λαού, αποποινικοποιώντας την εξύβριση των θείων.

Με νομιμοποιείτε –συμβολικά αναφέρομαι στον εαυτό μου- στο να καθυβρίζω τη θρησκεία μου, να βρίζω τον Θεό μου, τον Ιησού Χριστό μου, την Παναγία μου, αλλά να βρίζω και τις άλλες αποδεκτές θρησκείες στην ελληνική επικράτεια, τον μουσουλμανισμό, τον βουδισμό, τον ινδουισμό.

Καθυβρίζοντας, λοιπόν, τον Θεό -κάτι που δεν είναι παράνομο-, θα τον εξοργίσω, με οποιεσδήποτε επιπτώσεις επιφέρει αυτό. Και δεν θα είναι παράνομο, αν περάσει η κατάργηση αυτών των δύο άρθρων 198 και 199 του Κώδικα.

Θέλω να σας θυμίσω λιγάκι, αν δεν με απατά η μνήμη μου, ήταν το 2008, όταν ένα δημοσίευμα για τον Μωάμεθ σε μια εφημερίδα –συγχωρήστε με, δεν με βοηθάει η μνήμη μου- ξεσήκωσε όλους τους μουσουλμάνους και τους μωαμεθανούς. Ξήλωσαν τα μάρμαρα από το Σύνταγμα και από το κέντρο της Αθήνας, γίνανε τα όπλα αυτών των θρησκευτικών μειονοτήτων και κατεδάφισαν όλα τα καταστήματα και τα κτήρια της Αθήνας. Οι ζημιές ήταν πολλών εκατομμυρίων.

Επίσης, φαντάζεστε τους πολίτες να αλληλοβρίζονται στον δρόμο, τα πεζοδρόμια, με επίκληση των θείων; Δεν μπορώ να καταλάβω τι κοινωνία πάμε να διαμορφώσουμε και ποια πρότυπα πάμε να επιβάλουμε με την κατάργηση αυτών των διατάξεων. Αλλά δεν θέλω να πιστεύω ότι μια τέτοια κοινωνία ονειρεύεστε.

Το επιχείρημα της ελευθερίας του λόγου και της δυνατότητας κριτικής δεν μπορεί να σταθεί όταν το ίδιο το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει κρίνει πως οι σχετικοί νόμοι, που σημειωτέον προβλέπονται και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, δεν παραβιάζουν τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Γιατί, λοιπόν, τέτοια σπουδή; Δεν το καταλαβαίνω από μέρους σας, κόντρα στο λαϊκό αίσθημα. Κι εδώ σταματώ αυτό που ξεκίνησα να λέω για τα άρθρα 198 και 199, τα οποία παρακαλώ πολύ να μην καταργήσετε.

Είναι βέβαιο και το έχουμε βιώσει όλοι ότι ο Έλληνας υπομένει. Υπομένει οικονομική πίεση, εργασιακή ανασφάλεια, επισφαλή μελλοντικά προσδόκιμα, αλλά όποιος επιχειρήσει να του θίξει τα όσια και τα ιερά της φυλής και της πατρίδας δεν ανταποκρίθηκε ο Έλληνας, αντιθέτως εξεμάνη.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Δώστε μου λίγο ακόμη χρόνο, σας παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Συνεχίστε, παρακαλώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΚΗΣ: Ευχαριστώ.

Δώστε μας, λοιπόν, να καταλάβουμε ποια είναι η προοδευτικότητα που υπηρετεί η συγκεκριμένη τροποποίηση.

Όσο αυτή η ενέργεια είναι ανακόλουθη με το κοινό αίσθημα, άλλο τόσο ανακόλουθη με την κοινή λογική είναι η πρόταση για την τροποποίηση των άρθρων που αφορούν τα εγκλήματα περί της γενετήσιας ελευθερίας. Είναι

αδιανόητη, κύριοι συνάδελφοι, η κατηγοριοποίηση του βιασμού που εισάγετε με το άρθρο 336 του υπό ψήφιση νομοθετήματος.

Υπάρχει, αλήθεια, ελαφρύς και βαρύς βιασμός; Υπάρχει βιασμός με τη θέληση και χωρίς τη θέληση του βιαζόμενου; Δεν το χωράει ο νους μας, δεν το χωράει. Θεωρώ πως πρέπει να ακούσετε τις εναντιώσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαβούλευση, αλλά και μετά τη δημοσιοποίηση του κειμένου.

Είναι αδιανόητη η διαβάθμιση του βιασμού. Υπάρχει «ολίγον βιασμός» και «πολύς βιασμός»; Όχι.

Σε αυτό το σημείο λέω να σκεφτείτε τελικά, όταν θα έρθει η ώρα της ψήφισης του νομοθετήματος, ποιες αλλαγές θα έχετε κάνει, ώστε να συμβάλετε σε ορθό νομικό καθοριστικό πλαίσιο της έννοιας του βιασμού.

Ένα άλλο σημείο στο οποίο θα ήθελα να εστιάσω την προσοχή σας -και με αυτό θα τελειώσω- είναι η μετατροπή αδικημάτων, όπως η απιστία, η απάτη, η υπεξαίρεση, η κλοπή, η διάρρηξη, σε πλημμελήματα και η θεσμοθέτηση ηπιότερης μεταχείρισης στους παρανομούντες.

Είναι δυνατόν, αλήθεια, να λέτε πως αν κάποιος κλέψει ένα κινητό αντικείμενο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή και αν μπει σε σπίτι με διάρρηξη και κλέψει αντικείμενα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους ή χρηματική ποινή; Αναφέρομαι στο άρθρο 372. Θέλω

να πιστεύω πως εκ παραδρομής έχει γραφεί έτσι το άρθρο. Σας είπα ότι ξενυχτήσαμε για να κάνουμε μια ανάγνωση, όχι ενδελεχή μελέτη. Αν έχω κάνει λάθος, έχω κάνει λάθος λόγω της πίεσης του χρόνου. Αν, όμως, δεν έχω κάνει λάθος και είναι σωστό αυτό που λέω, θέλω να πιστεύω πως εκ παραδρομής έχει γραφεί έτσι το άρθρο, γιατί διαφορετικά η συλλογιστική μας θα πρέπει να οδηγεί σε άλλες ατραπούς. Δείτε το, γιατί κατά τη γνώμη μου είναι λάθος.

Άλλο σημείο επιβεβλημένης από μέρος σας εξήγησης είναι η χαλαρή αντιμετώπιση όσων δωροδοκούν αλλά και όσων δωροδοκούνται. Είναι δυνατόν όταν όλοι μας έχουμε καταστεί γνώστες πάμπολλων τέτοιων περιπτώσεων, τις οποίες αγωνιζόμαστε να αντιμετωπίσουμε, εσείς να μειώνετε τις ποινές από δέκα χρόνια σε τρία χρόνια και ειδικά όταν πρόκειται για κρατικό αξιωματούχο; Αναφέρομαι στα άρθρα 235 και 236.

Και, βέβαια, το κερασάκι στην τούρτα αποτελεί η μετατροπή από κακούργημα σε πλημμέλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Αλήθεια, θέλετε να ρίξετε κάποιους στα μαλακά; Επιδίωξή σας είναι η αποσύνθεση του κοινωνικού ιστού; Κανείς δεν καταλαβαίνει αυτή την εμμονική ταχύτητα με την οποία επιθυμείτε να τα τελειώσετε όλα.

Όμως, νομοθετήματα τεράστιου εκτοπίσματος, όπως ο Ποινικός Κώδικας, θα έπρεπε να τύχουν κοινής αποδοχής και αφού έχει ομιλήσει και

τοποθετηθεί ο νομικός κόσμος της χώρας. Τώρα θα περάσετε μόνοι σας ένα αμφιβόλου αντικειμενικότητας και αμεροληψίας νομοθέτημα.

Αναφορικά, λοιπόν, με αυτό το νομοθέτημα, που προκαλεί το κοινό αίσθημα των πολιτών, το σύνολο της επιστημονικής κοινότητας, η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, αλλά και η στοιχειώδης λογική λένε πως πρέπει να καταγγείλουμε την κατάθεσή του και να προβούμε στην καταψήφισή του.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Η κ. Κοζομπόλη από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ: Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή μέρα είναι μια ωραία μέρα, καθώς μετά από επτά δεκαετίες έρχονται προς ψήφιση δύο εμβληματικά νομοθετήματα, που αποτελούν έργο ιστορικής σημασίας, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και ο Ποινικός Κώδικας. Την ωραία ημέρα σκιάζει η ηχηρή απουσία, πλην του Ποταμιού, της Αντιπολίτευσης, που για μια ακόμη φορά θυσιάζει τη νομιμότητα χάριν της πολιτικής, μικροπολιτικής, θα έλεγα, σκοπιμότητας.

Με υποκρισία επικαλούνται τους θεσμούς που υπονομεύουν. Η Νέα Δημοκρατία μιλάει για απονομιμοποιημένη Βουλή, που άνοιξε για διευθετήσεις.

Ανάλογες δηλώσεις ακούσαμε και από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες που αποχώρησαν από τη διαδικασία ψήφισης των κωδίκων.

Αυτές οι δηλώσεις είναι στο σύνολό τους κατασκευασμένες και αποκρύπτουν την αλήθεια. Αποκρύπτουν, δηλαδή, ότι η Βουλή δεν έκλεισε ποτέ για να ανοίξει και ότι λειτουργεί κανονικά, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της, ότι η εμβληματική μεταρρύθμιση των δύο κωδίκων δεν είναι διευθέτηση, ότι οι κώδικες που έρχονται προς ψήφιση δεν είναι προϊόν κομματικής εμπνεύσεως, αλλά κοπιώδες έργο νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, που συγκροτήθηκαν τόσο από την παρούσα Κυβέρνηση όσο και από παλαιότερες.

Η διαφορά έγκειται στο ότι το τελικό σχέδιο που έφτασε στα χέρια του νυν Υπουργού Δικαιοσύνης δεν έμεινε στο συρτάρι, κατατέθηκε στη Βουλή και με τη διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής θα είναι αύριο νόμος του κράτους.

Η συγκεκριμένη συμπεριφορά της Αντιπολίτευσης προσβάλλει τους διακεκριμένους επιστήμονες που επί σειρά ετών εργάστηκαν, το έργο των οποίων είχε τη δέουσα δημοσιότητα. Το τελικό σχέδιο τέθηκε σε διαβούλευση και οι παρατηρήσεις τους ενσωματώθηκαν στο υπό συζήτηση και υπό ψήφιση σχέδιο νόμου, υποδειγματική διαδικασία, την οποία για επικοινωνιακά τερτίπια απαξιώνουν.

Επιπλέον, ενώ αποφεύγουν να πάρουν θέση σε κύρια ζητήματα που πραγματεύονται οι κώδικες, διασπείρουν ψευδείς ειδήσεις, προς τρομοκράτηση των πολιτών.

Θεωρώ ότι σε όλη αυτή τη συμπεριφορά μόνο μία λέξη ταιριάζει: «ντροπή»! Θα κριθούν από την ιστορία.

Η σύνταξη και νομοθέτηση του νέου Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ήταν μία αδήριτη ανάγκη -έχει επισημανθεί προ πολλού από ευρύ κύκλο νομικών φορέων και προσώπων- και αφορά πρωτίστως την κοινωνία και όχι μόνο τον νομικό κόσμο. Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος ποινικών κυρώσεων, αλλά και της ύλης, αποτελούν τους βασικούς στόχους του νέων κωδίκων. Μετά από εβδομήντα χρόνια ισχύος τους και δεδομένων των ριζικών τεχνολογικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, είναι προφανής η ανάγκη, η αξίωση εξορθολογισμού τους.

Αυτή τη σπουδαία προσπάθεια επωμίστηκαν και διεκπεραίωσαν με κοπιώδη και επιστημονικά άρτια εργασία τα μέλη των δύο νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, που, βεβαίως, ενσωμάτωσαν και την επιστημονική εργασία των προηγούμενων, επιφανείς νομομαθείς, καθηγητές νομικών σχολών, δικαστικοί λειτουργοί, δικηγόροι -μερικοί εκ των οποίων σήμερα είναι εδώ και τους ευχαριστούμε πολύ- εγνωσμένου επιστημονικού και

προσωπικού κύρους με ευρυγώνια και σύγχρονη ματιά για το ποινικό και δικονομικό σύστημα. Το αποτέλεσμα της εργασίας τους είναι εναρμονισμένο με το δικαιοκρατικό και ανθρωποκεντρικό πνεύμα, αλλά και με τις κατευθύνσεις, υποδείξεις των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και προτύπων, ιδίως σε ό,τι αφορά την ισορροπία μεταξύ της υπερβολικής αυστηρότητας των ποινών και της υπερβολικής επιείκειας κατά την εκτέλεσή τους.

Οι αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα είναι πολλές και ουσιώδεις. Επισημαίνω κάποιες από αυτές: Η κατάργηση των πταισμάτων ως εγκλημάτων και η αντιμετώπισή τους ως διοικητικών παραβάσεων. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η άσκοπη ταλαιπωρία των πολιτών, των δικαστικών λειτουργιών και δικαστικών υπηρεσιών. Η αναμόρφωση του συστήματος των ποινών, μειώνοντας όπου πρέπει την υπερβολική αυστηρότητα -για παράδειγμα, στην ισόβια κάθειρξη ή στο ανώτατο όριο της πρόσκαιρης, στην ποινική μεταχείριση ανηλίκων και αλλού-, ενισχύοντας τις απειλούμενες ποινές στους διευθύνοντες εγκληματικές οργανώσεις, σε εκείνους που εκμεταλλεύονται γενετήσια τους ανήλικους, στους δράστες ρατσιστικών εγκλημάτων, αλλά και διευρύνοντας το πλαίσιο ποινής και σε λοιπές μορφές βιασμού πέραν των ισχυουσών.

Στο σημείο αυτό -και επειδή διαδίδονται τα αντίθετα- θέλω να παρατηρήσω ότι το σχέδιο νόμου διατηρεί τον βιασμό ως κακούργημα. Αναφέρεται ρητά στην παράγραφο 1 του άρθρου 336. Με την προσθήκη, δε,

της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, η οποία ορίζει ότι «γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και η ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις», διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής και η δυνατότητα απόδειξης της παράνομης πράξης.

Περαιτέρω, το κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής» περιλαμβάνει και πολλές άλλες ποινικοποιήσεις, δηλαδή και άλλα εγκλήματα, που δεν έχουν τις προδιαγραφές βαρύτητας της παραγράφου 1 του 336, αλλά περιλαμβάνουν πράξεις που είναι σεξουαλικές και τελούνται χωρίς τη συναίνεση του θύματος. Οι πράξεις αυτές τιμωρούνται ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις από διάφορες διατάξεις, όπως την παράγραφο 5, που επίσης προστίθεται στο άρθρο 336 και επιχειρεί να καλύψει τις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στην παράγραφο 1.

Επίσης, με το άρθρο 343 τιμωρείται όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, εκμεταλλεόμενος εργασιακή εξάρτηση ή την ανάγκη του άλλου να εργαστεί ή την παραμονή προσώπου σε σωφρονιστικά ή θεραπευτικά καταστήματα.

Να σημειώσω εδώ ότι η ποινή φυλάκισης που επιβάλλεται, εκτίεται.

Επομένως η αλήθεια είναι ότι οι μη συναινετικές πράξεις στο σεξουαλικό πεδίο τιμωρούνται.

Περαιτέρω, στους νέους κώδικες είναι πολύ σημαντικό το ότι αναβαθμίζεται ο ρόλος της παροχής κοινωφελούς εργασίας -ένα πάγιο αίτημα του νομικού και μη κόσμου- και αποτελεί πλέον αυτοτελή ποινή αντί της καταστολής, του εγκλεισμού στις φυλακές. Λειτουργεί, έτσι, ως εναλλακτική ποινή της στερητικής της ελευθερίας και θα συμβάλει τα μέγιστα στην αποσυμφόρηση των φυλακών και στην ένταξη των παραβατών στην κοινωνία.

Καθιερώνεται ενιαίο ποσοτικό κριτήριο, ζημία άνω των εκατόν είκοσι χιλιάδων για τα κακουργήματα κατά της περιουσίας και καταργείται ο αναχρονιστικός ν.1608/1950, διατηρώντας, ταυτόχρονα, την αυστηρότητα του πλαισίου κατά εκείνων που βάζουν χέρι στη δημόσια περιουσία.

Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας θα πω μόνο ότι ο θεσμός της ποινικής συνδιαλλαγής θα συμβάλει τα μέγιστα -εκτός των άλλων- στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Δεν επεκτείνομαι σε επιμέρους ενδιαφέρουσες και ορθές αλλαγές.

Καταλήγω, λέγοντας ότι η ουσία των νέων κωδίκων συνίσταται σε μια μεγάλη τομή, σε μια σπουδαία μεταρρύθμιση. Οι πολίτες, ο νομικός κόσμος και ο ιστορικός του μέλλοντος θα θυμούνται και θα καταγράψουν την απλή αλήθεια.

Παρά την εργασία που πολλές φορές παραδόθηκε από τις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, η σπουδαία αυτή μεταρρύθμιση των νέων

κωδίκων συντελείται από την παρούσα Κυβέρνηση με ηχηρή απουσία των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, του Κινήματος Αλλαγής και του Κομμουνιστικού Κόμματος. Κρίμα!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Γεώργιος Ψυχογιός από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κύριοι της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, βρισκόμαστε μπροστά στη συζήτηση και ψήφιση των σχεδίων νόμων για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και τον Ποινικό Κώδικα για να εναρμονίσουμε την ελληνική έννομη τάξη, η οποία πάντοτε ήταν σε ένα πολύ προοδευτικό και πολύ προχωρημένο επίπεδο σε αυτά τα θέματα, αλλά να την εναρμονίσουμε και να την εκσυγχρονίσουμε ακόμα περισσότερο στη βάση της διεθνούς και ευρωπαϊκής έννομης τάξης.

Εδώ θέλω να σχολιάσω πολύ γρήγορα τα λεχθέντα από τον κ. Λοβέρδο, τα οποία νομίζω ότι δεν τιμούν την Αίθουσα αυτή, διότι πρέπει να σεβόμαστε πολύ περισσότερο αυτόν τον ιερό χώρο και τους συναδέλφους μας και - δεύτερον- να πω ότι η στάση της Αντιπολίτευσης υπηρετεί εξόφθαλμα μια σκοπιμότητα απέναντι στη νομιμότητα.

Ξεκινώντας, λοιπόν, από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας - αναφέρθηκαν ενδελεχώς από τους εισηγητές μας οι επιμέρους διατάξεις- θέλω να σταθώ στους νέους θεσμούς ποινικής διαπραγμάτευσης, της ποινικής διαταγής και της ποινικής συνδιαλλαγής, που πραγματικά είναι πρωτοποριακοί και θα συμβάλουν στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και βέβαια στη συστηματοποίηση των μέτρων που αφορούν ανήλικους παραβάτες, εξασφαλίζοντάς τους ειδική μεταχείριση.

Για τον Ποινικό Κώδικα νομίζω ότι ο εκσυγχρονισμός του συστήματος των ποινικών κυρώσεων -ένα πάγιο αίτημα δεκαετιών από όλες τις πλευρές- και η αντιμετώπιση ζητημάτων που επηρεάζονται από την πρόοδο της τεχνολογίας και τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, είναι πάρα πολύ σημαντικά θέματα.

Επίσης, μεταξύ άλλων θέλω να πω ότι σε περιπτώσεις που περιουσιακά ή υπηρεσιακά κακουργήματα στρέφονται κατά του ελληνικού δημοσίου, προβλέπονται πλέον βαρύτερες ποινές. Έτσι, σε συνδυασμό με την επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής από τα δεκαπέντε στα είκοσι χρόνια, εξασφαλίζεται η προστασία της δημόσιας περιουσίας και καθίσταται περιττός ο ν.1608/1950, ο οποίος καταργείται, για να μην έχουμε και αυτά τα φαινόμενα που είδαμε με τις καθαρίστριες, οι οποίες τιμωρήθηκαν εξοντωτικά και παράλογα με βάση το πλαίσιο αυτό.

Ακόμη, προβλέπονται διαδικασίες δήμευσης και αποκατάστασης της οικονομικής ζημίας. Αναβιβάζεται η προσφορά κοινωφελούς εργασίας σε κύρια ποινή πλέον και όχι σε μια προϋπόθεση για τη μείωση της ποινής. Καταργείται η μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική, προκειμένου να μην έχουμε όλα αυτά τα φαινόμενα της εξαγοράς των ποινών και εν τέλει να μην είναι εκπιτές και βέβαια καταργούνται διατάξεις αναχρονιστικού χαρακτήρα, όπως το αξιόποιο της απεργίας των δημοσίων υπαλλήλων.

Συνεχίζοντας θα ήθελα να αναφερθώ και σε κάποιες διορθώσεις οι οποίες έγιναν και έχουν να κάνουν με όλη αυτή τη διαβούλευση που έγινε το προηγούμενο διάστημα. Είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι υπήρχε μια αλληλεπίδραση. Είχαμε τα αυτιά μας ανοιχτά στην κοινωνία, στους φορείς και τα πολιτικά κόμματα που παραμένει το ρατσιστικό έγκλημα. Είναι μία διάταξη πολύ σημαντική που δείχνει την ειδική απαξία απέναντι στο έννομο αγαθό και συνιστά επιβαρυντική περίπτωση για το ρατσιστικό κίνητρο, σε ένα έγκλημα για το οποίο πολύ πρόσφατα, μάλιστα, είδαμε μια σχετική απόφαση από το Εφετείο Αθηνών.

Επίσης, στα θέματα του βιασμού, που πολλάκις συζητήθηκαν, νομίζω ότι και με τις βελτιωτικές αλλαγές που ανήγγειλε ο Υπουργός αντιμετωπίζεται επαρκώς και τιμωρείται επαρκώς με βάση και τα αιτήματα που έχουν προβληθεί.

Θα ήθελα, όμως, σε αυτό το σημείο, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να αναφερθώ αναδρομικά στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης -από το 2015 και μετά- που έφερε πολλά νομοσχέδια, τα οποία μας τίμησαν ιδιαίτερα, έφεραν τη χώρα σε ένα ανώτερο επίπεδο πολιτιστικά και πολιτικά και που εμείς που την εκπροσωπούμε στους διεθνείς οργανισμούς, βλέπαμε ανάγλυφα ότι η εικόνα μας και η παρουσία μας ήταν σαφώς καλύτερη. Αναφέρομαι στην κατάργηση των φυλακών τύπου Γ' που η αντιπολίτευση και, κυρίως, η Νέα Δημοκρατία θέλει να επαναφέρει, βάζοντας τη φυλακή μέσα στη φυλακή, αποκλείοντας, δηλαδή, κάθε δικαίωμα από τη στιγμή που κάποιος κλείνεται στη φυλακή. Διότι γνωρίζουμε πολύ καλά ότι το μόνο που στερείται κάποιος όταν φυλακίζεται, είναι η ελευθερία του. Οι φυλακές τύπου Γ' διογκώνουν το έγκλημα, γιατί δημιουργούν ωρολογιακές βόμβες μέσα στα σωφρονιστικά καταστήματα.

Εν συνεχεία, έχουμε αναβάθμιση των υποδομών σε πολλά σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας μέσα από σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, μέσα από τις αγροτικές φυλακές μέσα από τις γυναικείες φυλακές.

Άλλες κινήσεις από συναρμόδια Υπουργεία είχαν να κάνουν αμιγώς με τον τομέα των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, είτε των ατομικών είτε των κοινωνικών, επειδή γνωρίζουμε ότι υπάρχει μια καθολικότητα στην αντιμετώπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εμείς, λοιπόν, προσπαθήσαμε

να μην αφήσουμε το ένα και να καταργήσουμε το άλλο. Να λειτουργήσουν ενιαία, στη λογική της καθολικότητας των δικαιωμάτων.

Σε αυτή, λοιπόν, τη λογική και απ' αυτή την άποψη, φέραμε το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια των παιδιών δεύτερης γενιάς τα οποία φοίτησαν ή γεννήθηκαν στη χώρα αυτή και που μέχρι τώρα δεν είχαν το δικαίωμα να λάβουν την ελληνική υπηκοότητα.

Εν συνεχεία, φέραμε το σύμφωνο συμβίωσης, το οποίο διευρύνουμε για όλα τα ζευγάρια, χωρίς διακρίσεις.

Φέραμε την κατάργηση της υποχρεωτικότητας της σαρία που ήταν σταθερό και πάγιο ζήτημα, το οποίο απασχολούσε και το Συμβούλιο της Ευρώπης, από το οποίο πιεζόμασταν να το κάνουμε. Το νομοθετήσαμε, λοιπόν, και αυτό.

Φέραμε την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης για την πρόληψη της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Είμαστε από τους τελευταίους που φέραμε για κύρωση ένα τέτοιο νομοθέτημα, βάζοντας και τις αντίστοιχες δομές και χρηματοδοτήσεις για να εφαρμοστεί στην πράξη.

Φέραμε το νέο σύστημα αναδοχής και τεκνοθεσίας που επί δεκαετίες περίμενε η ελληνική κοινωνία.

Και, βέβαια, η Ελλάδα δίνει σήμερα μάχη στο προσφυγικό και το μεταναστευτικό σε μια αντίρροπη πορεία από την υπόλοιπη Ευρώπη, με σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της Συνθήκης της Γενεύης. Πρέπει να συνεχίσουμε και να αγωνιστούμε για να επηρεάσουμε κι όλες τις άλλες χώρες να εφαρμόσουν τις αποφάσεις.

Αναφέρθηκα ενδεικτικά σε κάποια απ' αυτά που έχουμε κάνει τα τελευταία χρόνια, τα οποία, νομίζω, έφεραν και στο κομμάτι των δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου μια επανάσταση σε σχέση με αυτά που είχαμε να δούμε για δεκαετίες.

Κλείνω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, λέγοντας ότι γι' αυτή την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ εγώ είμαι περήφανος, γιατί απαρτίζεται από ανθρώπους οι οποίοι και σε νομικό και σε πολιτικό και σε κινηματικό επίπεδο έχουν μια τεράστια διαδρομή. Είμαι σίγουρος ότι όλοι μαζί και το επόμενο διάστημα θα συνεχίσουμε τη μάχη για έναν κόσμο στο μπόι των ονείρων και των ανθρώπων. Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Κωνσταντίνος Δουζίνας έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΥΖΙΝΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Όλοι έχουμε δει την απεικόνιση της δικαιοσύνης ως μιας γυναίκας με μια ζυγαριά και συνήθως με κλεισμένα τα μάτια. Δηλαδή, η δικαιοσύνη ως ένα ζύγισμα και μια εξισορρόπηση. Το Ποινικό Δίκαιο είναι ακριβώς ο χώρος στον οποίο αυτή η έννοια της εξισορρόπησης και του ζυγίσματος αρχών και αξιών είναι κεντρικός.

Ποιες είναι αυτές οι αρχές; Θα τα πω λίγο απλά. Με τόσους συναδέλφους και φίλους καθηγητές του Ποινικού Δικαίου, εγώ είμαι απλώς ένας καθηγητής της φιλοσοφίας του δικαίου.

Από τη μία πλευρά έχουμε το δημόσιο αγαθό στην ασφάλεια, στην αποτροπή της εγκληματικότητας, στην προστασία των πολιτών και από την άλλη έχουμε την αξιοπρέπεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των συμμετεχόντων στην ποινική διαδικασία, αλλά κυρίως του κατηγορουμένου, του καταδικασθέντος και του τιμωρημένου, του φυλακισμένου κ.λπ., με σκοπό, βέβαια, και την αναμόρφωση του και την επιστροφή του στην κοινωνία.

Ο Γερμανός φιλόσοφος Χέγκελ έλεγε στην αρχή του 19^{ου} αιώνα ότι η τιμωρία αποτελεί αναγνώριση της αξιοπρέπειας και της ταυτότητας του εγκληματία. Μάλιστα, έλεγε ότι ο κατάδικος και ο εγκληματίας -ακόμα κι αυτός που καταδικάστηκε σε θάνατο- πρέπει να επιθυμεί την ποινή του, διότι αυτόν τον φτιάχνει έναν πραγματικό και πλήρη άνθρωπο.

Βέβαια, στους δύο αιώνες που πέρασαν από τότε, οι επιστήμες, η Ποινική Επιστήμη, η Εγκληματολογία, η Σωφρονιστική, εισήγαγαν αρχές ανθρωπισμού στο Ποινικό Δίκαιο και στην ποινική διαδικασία. Έτσι, έχουμε φτάσει σε αυτή την εξισορρόπηση, αυτό που προσπαθούμε να αξιολογήσουμε σήμερα, αλλά και σε οποιοδήποτε άλλο νομικό κρατοδικαιϊκό καθεστώς, είναι ακριβώς κατά πόσον αυτή η εξισορρόπηση φαίνεται να είναι επιτυχημένη, να έχουν ληφθεί υπ' όψιν και οι δύο πλευρές της ζυγαριάς.

Τα τελευταία, όμως, χρόνια, από το 1989 και μετά -κι εγώ ξέρω περισσότερο, βέβαια, τον αγγλοαμερικανικό κόσμο-, έχουμε μία στροφή και του Ποινικού Δικαίου και της Ποινικής Δικονομίας προς μεγαλύτερη αυστηρότητα, προς μεγαλύτερες ποινές, προς αυστηρότητα στις συνθήκες έκτισης των ποινών και, βέβαια, τη μεγαλύτερη παραμονή στις φυλακές και τη δημιουργία αυτών των ειδικών φυλακών, αυτό που ακούστηκε πριν, των φυλακών τύπου Γ' κ.λπ.. Μάλιστα, έχουμε και άλλα χαρακτηριστικά, όπως ότι ορισμένες μειονότητες τείνουν να είναι δυσανάλογα εκπροσωπούμενες στον πληθυσμό των φυλακισμένων. Παραδείγματος χάριν, στην Αμερική το 10% όλων των νέων μαύρων, Αφροαμερικανών, κάποια στιγμή πηγαίνουν φυλακή.

Γιατί συνέβη αυτό; Γιατί έχουμε αυτή την αυστηροποίηση όλων των πλευρών του ποινικού συστήματος; Θα έλεγα πολύ απλά και γρήγορα ότι υπάρχουν δύο λόγοι. Ο πρώτος είναι ότι τα τελευταία τριάντα, σαράντα χρόνια

με αυτό που λέγεται πιθανόν υπερβολικά και λανθασμένα, με την είσοδο, δηλαδή, του νεοφιλελευθερισμού, με την υποχώρηση του κοινωνικού κράτους, ο κόσμος, οι πολίτες στη δυτική Ευρώπη έχουν πάρει ένα μήνυμα ότι το άτομο, ο ατομοκεντρισμός, το συμφέρον του καθενός μας βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο της άσκησης της πολιτικής, η ατομική επιθυμία μηχανή της οικονομίας. Ο άλλος είναι είτε εμπόδιο στα σχέδιά μου, είτε είναι εργαλείο, το οποίο μπορώ να το χρησιμοποιήσω ακριβώς για να επιτύχω τα σχέδιά μου.

Σε αυτή την ατομοκεντρική κατεύθυνση, σιγά-σιγά η γραμμή μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας έχει αρχίσει να εξασθενεί και να γίνεται ένα continuum, μία συνέχεια, μεταξύ νόμιμης και παράνομης συμπεριφοράς. Κυρίως αυτό το βλέπουμε στα λεγόμενα «White-collar crimes», στα «εγκλήματα που άσπρου κολάρου», των ανωτέρων υπαλλήλων και αυτών που έχουν σχέση με το μάνατζμεντ, τις τράπεζες, όπου εκεί, βέβαια, η τιμώρηση είναι πολύ μικρότερη.

Το ξέραμε, όμως, αυτό από την περίοδο του Χομπς. Ο Χομπς είχε πει ότι αν η συναίνεση προς τον Λεβιάθαν, προς το κράτος, προς την κρατική εξουσία υποχωρεί, τότε ο μόνος τρόπος με τον οποίον είναι δυνατόν να επιτευχθεί η κοινωνική ειρήνη είναι ο δικαστής, ο φύλακας και ο εκτελεστής. Και είναι ακριβώς μέσα από την υποχώρηση εκείνων των πηγών και των πόρων που δημιουργούν την αποδοχή και τη συναίνεση των πολιτών -ενός μεγάλου

τμήματος των πολιτών- προς το κράτος, που έχουμε αυτή την κατάσταση. Το ξέραμε αυτό. Ξέραμε, δηλαδή, ότι αυτή η λεγόμενη «νεοφιλελευθεροποίηση», αυτή η υποχώρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και των άλλων δικαιωμάτων, θα οδηγούσε σε αύξηση και της παρανομίας και της εγκληματικότητας, αλλά και της αυστηρότητας των κρατικών απαντήσεων σε αυτό το φαινόμενο.

Και εκεί ήρθε και προστέθηκε και η λεγόμενη πολιτική του εκφοβισμού. Από τις 11 Σεπτεμβρίου και μετά σε όλο τον κόσμο, σε όλο τον αγγλόφωνο κόσμο, που τον ξέρω εγώ καλύτερα, είχαμε -ακριβώς αυτό έλεγα πριν- την αυστηροποίηση, τη δημιουργία ιδιωνύμων εγκλημάτων, την αύξηση των ποινών, την αύξηση του χρόνου έκτισης ποινών κ.λπ.. Ο φόβος του εγκλήματος έγινε εργαλείο πολιτικής.

Και ερχόμαστε πολύ σύντομα εδώ στην Ελλάδα. Εδώ η κατάσταση ήταν ιδιόμορφη σε έναν μεγάλο βαθμό. Το νομοσχέδιο των εκλεκτών συναδέλφων προχωράει προς τον εκσυγχρονισμό και την εκλογίκευση του ποινικού συστήματος. Να πω μόνο μια κουβέντα σχετικά με τον τρόπο έκτισης των ποινών, κυρίως της φυλάκισης, και να πω και ένα σύνθημα, το οποίο λέμε στην Αγγλία και είναι το εξής: Η φυλάκιση είναι η ποινή. Ο τρόπος έκτισης της ποινής -είτε ως τιμωρητικός είτε ως εξουθενωτικός- δεν είναι ποινή. Αυτό νομίζω, σε ένα μεγάλο βαθμό, το πετυχαίνει αυτός ο νέος Ποινικός Κώδικας, ο οποίος ακριβώς, κάνοντας εκλογίκευση των ποινών και του τρόπου άσκησής τους,

προχωράει προς τη σωστή κατεύθυνση και πηγαίνει αντίθετα σε αυτά που έλεγα πριν για τα άλλα νομικά συστήματα της Δύσης.

Θέλω να πω δυο κουβέντες για τον βιασμό. Θεωρώ ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που είχαμε σχετικά με την ιστορία του βιασμού ήταν η δημόσια συζήτηση που έγινε, που έδωσε την εντύπωση -και με ορισμένα ψέματα που ακούστηκαν περί της κατάργησης της κακουργηματικής του ιδιότητας- σε πάρα πολλές και πολλούς ότι κατά κάποιο τρόπο ο βιασμός δεν είναι σημαντικό έγκλημα. Αυτά προφανώς ήταν ψέματα, αλλά αυτού του είδους η συζήτηση νομίζω δυναμώνει μια αντίληψη που υπάρχει γενικά στην κοινωνία και που κάνει τον βιασμό ένα από τα πιο υποτιμημένα εγκλήματα σε όλα τα επίπεδα. Είναι ένα εξαιρετικά συνηθισμένο, αλλά αόρατο έγκλημα.

Στη Μεγάλη Βρετανία οι έρευνες δείχνουν ότι μέχρι και το 92% των βιασμών δεν αναφέρονται στην αστυνομία. Παραπέρα, από αυτό το 92%, από το υπόλοιπο 8%, μόνο το 8% πηγαίνει σε δίκη και μόνο στο 3% υπάρχουν καταδίκες για τον βιασμό. Δηλαδή σε όλα τα επίπεδα στα οποία το κράτος αντιμετωπίζει αυτό το έγκλημα έχουμε μια σημαντική υποβίβαση.

Στην Ελλάδα μία στις πέντε γυναίκες –σύμφωνα με μια από τις καλύτερες έρευνες που έχουμε- θα αναγκαστούν να έχουν σεξουαλικές σχέσεις χωρίς να συναινέσουν, θα βιαστούν, και οι περισσότερες δεν το αναφέρουν πουθενά. Το 80% των βιασμών δεν καταγγέλλεται και θεωρείται συχνά ότι είναι

έγκλημα κατά της τιμής της γυναίκας και όχι έγκλημα της δημόσιας τάξης και βέβαια η πλειονότητα των βιαστών δεν είναι ο άγνωστος βιαστής, που είναι βέβαια και το αντικείμενο του φόβου και του τρόμου των γυναικών, αλλά κάποιος μέσα στην οικογένεια ή το περιβάλλον τους.

Αυτά είναι στοιχεία που υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία πλήρως νομίζω καταγεγραμμένα. Εγώ έχω την τιμή -και τη δύσκολη θέση- η σύντροφός μου, η Τζοάννα Μπουρκέ, να είναι πιθανόν η πιο γνωστή διεθνώς ερευνήτρια για τα θέματα του βιασμού και τα βιβλία της είναι μεταφρασμένα και στα ελληνικά και τα έχω μάθει από κοντά.

Θέλω να τελειώσω με το εξής: Προφανώς αναγνωρίζω το πρόβλημα που υπήρξε και τη συζήτηση η οποία έγινε, αλλά όταν μιλάμε και επιστημονικά αλλά και με έναν διδακτικό τρόπο προς την κοινωνία μας, η οποία σε μεγάλο βαθμό, όπως και οι άλλες, υποτιμά το τεράστιο και απαράδεκτο και καταστροφικό για τα θύματα έγκλημα, πρέπει να πούμε πάρα πολύ ξεκάθαρα: Σεξουαλική πράξη χωρίς συναίνεση είναι βιασμός, τέλεια και παύλα.

Εγώ καταλαβαίνω ότι πιθανόν αυτή τη στιγμή, μέσα από τις ιδιομορφίες και μέσα από τα άλλα τεχνικά θέματα που έχουν ανακύψει, πιθανόν δεν ήταν δυνατόν να γίνει. Εντούτοις, οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη γίνεται χωρίς τη ρητή και σαφή συγκατάθεση είναι βιασμός. «Όχι» σημαίνει «όχι», ακόμα και αν το θύμα είναι υπό την επήρεια αλκοόλ, εάν κοιμάται, εάν είναι σε αναισθησία.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει βιασμός και η μεγαλύτερη υποχρέωση νομίζω και του πολιτικού και του νομικού συστήματος είναι να κάνει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις, όχι μόνο στο τελευταίο σημείο, που είναι η ποινική δίκη -όπως σας είπα, πάρα πολύ λίγες υποθέσεις καταλήγουν στην ποινική δίκη και παγκοσμίως και εδώ- αλλά από το πρώτο επίπεδο, στην αστυνομία, να υπάρξει εκπαίδευση αστυνομικών να μπορούν να μιλάνε με τα θύματα, με αυτούς που έρχονται να καταγγείλουν, και σε όλο το επίπεδο της ποινικής διαδικασίας.

Θέλω, τελειώνοντας, να πω κατ' αρχάς ότι με τον κ. Βενιζέλο είμαστε συνάδελφοι. Εγώ είμαι μεγαλύτερός του και έχει χρησιμοποιήσει και το έργο μου και το έργο των "Critical legal studies" επανειλημμένα στο παρελθόν. Εδώ στη Βουλή είχαμε πολλές αντιθέσεις, αλλά νομίζω ότι είναι σημαντικό να πω εγώ, ως ένας συνάδελφος πανεπιστημιακός και μέχρι το απώτερο μέλλον συνάδελφος πολιτικός, ότι πρέπει αυτή η Αίθουσα να τον αποχαιρετήσει. Είχαμε μεγάλες διαφορές, αλλά πρόκειται περί ενός σημαντικού κοινοβουλευτικού ανδρός.

Για να τελειώσω, για εμένα προσωπικά, ως Βουλευτή για πρώτη φορά στη ζωή μου, και μετά από πολύ μεγάλη θητεία στα πανεπιστημιακά θρανία και στο εξωτερικό, ήταν μια μεγάλη εμπειρία και πρέπει τελειώνοντας –γιατί πιθανόν αυτή είναι η τελευταία μου ομιλία σε αυτή την περίοδο και πιθανόν και

στις επόμενες- να ευχαριστήσω το Προεδρείο αλλά κυρίως τις Υπηρεσίες της Βουλής. Συναντώντας τους συναδέλφους από τις Υπηρεσίες της Βουλής συνάντησα μερικούς από τους πιο αποτελεσματικούς και νομίζω από τους πιο συνεργατικούς ανθρώπους στη ζωή μου. Δεν παίρνουν την πλήρη αναγνώριση την οποία δικαιούνται και νομίζω ότι είναι σημαντικό να το λέμε ξανά και ξανά: Χωρίς τους υπαλλήλους και τις Υπηρεσίες της Βουλής δεν θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε και πρέπει να τους ευχαριστήσουμε και πάλι.

Τέλος, σε όλους τους συναδέλφους: Με πίκραναν, τους πίκρανα, ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών που είχαμε πολλά προβλήματα και πολλές προκλήσεις –βέβαια κυρίως με τη Συμφωνία των Πρεσπών- υπήρξαν και επιθέσεις και αντεγκλήσεις, αλλά προσπαθήσαμε νομίζω όλοι να κάνουμε ό,τι μπορούσαμε. Εντούτοις, ως η τελευταία μας -πιθανόν- ομιλία σε αυτό το Κοινοβούλιο, πρέπει να πούμε ότι το έργο της δημοκρατίας δεν σταματάει, θα συνεχιστεί. Το υπηρετήσαμε καλύτερα ή χειρότερα κάποιοι, αλλά νομίζω βγαίνουμε όλοι μας -και ελπίζω και ο ελληνικός λαός- σοφότεροι από αυτή την περίοδο.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε τον κ. Δουζίνα που ήταν μια ξεχωριστή φωνή σε αυτή την Αίθουσα και πιστεύω θα είναι κιόλας απόλυτα χρήσιμος για το Κοινοβούλιο.

Τον λόγο έχει τώρα ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ κ. Σπύρος Λάππας για δώδεκα λεπτά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Ξεκινάω με μια εκμυστήρευση. Ως δικηγόρος, από τα νεαρά μου χρόνια μέχρι τώρα, έχω χρησιμοποιήσει τα συγγράμματα, τις απόψεις, τις επιστημονικές σελίδες, τη νομική πένα όλων των παρισταμένων των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και στο μυαλό –ξέρετε- των δικηγόρων ενός περιφερειακού πρωτοδικείου, όπως είναι η Καρδίτσα, άντε και το Εφετείο Λάρισας, όλες αυτές οι κορυφαίες πένες της νομικής σκέψης έμοιαζαν στο μυαλό μας με αυτό που λέγαμε «γίγαντες του νομικού πολιτισμού». Βλέπω δίπλα μου τώρα και κατεβαίνοντας από το Βήμα τελευταία μέρα της σύγκλησης της Βουλής, σήμερα και αύριο, πραγματικά θα είμαι πολύ εντυπωσιασμένος με την παρουσία τους και όχι μόνο με την προσωπική παρουσία τους αλλά και με όσα έχουν κάνει για τη συγκρότηση ολόκληρου αυτού του νομικού εγχειρήματος.

Κύριε Πρόεδρε και κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και επίσημοι εκλεκτοί προσκεκλημένοι των επιτροπών, η νομική επιστήμη κατατάσσεται, σύμφωνα με την πυραμίδα του Κεντρόφ, που είναι η κατάταξη των επιστημών, στις θεωρητικές, ανθρωπιστικές επιστήμες. Και υπό την έννοια αυτή, στον πυρήνα της έχει και πρέπει να έχει, και στη χώρα μας αλλά και σε όλον τον κόσμο, απόλυτα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα και αυτό να πηδαλιουχεί τη σκέψη και του ερευνητή και του εφαρμοστή του δικαίου αλλά και της Βουλής που νομοθετεί. Και νομίζω ότι αυτό ακριβώς το στοιχείο του ανθρωποκεντρικού πυρήνα της νομικής σκέψης αποτυπώνεται, απόλυτα θα έλεγα εγώ, στο σχέδιο των δύο κωδίκων που έχουμε μπροστά μας. Και γι' αυτό είμαστε περήφανοι και για εσάς, και για το ελληνικό Κοινοβούλιο και γενικότερα για τη νομική κοινότητα.

Βλέπετε κι εσείς ότι η Βουλή σήμερα συνεδριάζει με την απουσία του κόμματος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Εδώ ανοίξτε μια παρένθεση. Η Αξιωματική Αντιπολίτευση έχει απόλυτο πολιτικό, κοινοβουλευτικό και συνταγματικό ρόλο, σημαντικότερο. Κλείνει η παρένθεση. Είμαστε σχεδόν μόνο η Πλειοψηφία και Το Ποτάμι.

Παρ' όλα αυτά, εγώ και επέμενα και επιμένω ότι καλώς κάνουμε και συζητάμε τους κώδικες, τις προτάσεις δηλαδή, και αυτό χρειάζεται ένα θάρρος και να θυμίσω στον φίλο και αξιότιμο Υπουργό Δικαιοσύνης μια φράση από τον

Πλούταρχο: «Αρχή γαρ του νικάν το θαρρείν». Άρα, λοιπόν, αυτό θεωρώ ότι είναι μια θαρραλέα απόφαση, μια θαρραλέα πρωτοβουλία, μια θαρραλέα πολιτική και κοινοβουλευτική επιλογή. Άρα είναι το πρώτο μιας σοβαρής νομικής πολιτικής και συνταγματικής νίκης.

Άκουσα πριν τον συνάδελφο, τον κ. Δουζίνα, με τον οποίο συνεργαστήκαμε σε πολλές επιτροπές με κυρίως λιγότερο πολιτικό και περισσότερο επιστημονικό-νομικό χαρακτήρα, όπως ήταν οι Επιτροπές Διερεύνησης Σκανδάλων που είχαμε νομικά θέματα τεράστια και σοβαρά. Αγαπητέ Κώστα, μπορεί να είναι η τελευταία μας σήμερα συνάντηση στα έδρανα του ελληνικού Κοινοβουλίου και ασφαλώς αποχωρώντας από τη Βουλή σήμερα, που δεν ξέρουμε αν θα είμαστε πάλι εδώ την επόμενη εκλογική περίοδο, κρατώ βαθιά μες στην ψυχή μου τη συνάντησή μας και τις εντυπώσεις που έχω αποκομίσει από τη σχέση μας.

Επειδή, όμως, είστε καθηγητής της Φιλοσοφίας του Δικαίου, θέλω πάλι σαν προοίμιο αυτής της τοποθέτησής μου να πω αυτό που γράφετε στα βιβλία σας. Με ρωτούσε τώρα έξω ένας άνθρωπος: «Τι είναι τέλος πάντων αυτός ο νόμος, γιατί είναι τόσο σημαντικός;». Άλλος με ρωτούσε γιατί είναι καταλυτική η σημασία του και συνιστά ακόμα να βρούμε και λεπτομερειακά.

Θα πω κάτι που λέτε στο βιβλίο σας. Ο νόμος, όπως έχει αναλύσει την ουσία του δικαίου ο κ. Δουζίνας δηλαδή, ως ανθρώπινο δημιούργημα-

κατασκευάσμα είναι a priori ατελής και γι' αυτό προβλέπεται η τροποποίηση του άλλωστε, η επικαιροποίηση του κάποιες φορές και συχνά και η κατάργησή του. Ο νόμος, λοιπόν, δεν ταυτίζεται με το δίκαιο, αλλά είναι το απαραίτητο εργαλείο, ίσως το μοναδικό εργαλείο να βρούμε το δίκαιο. Αυτό λέτε, κύριε Δουζίνα, και το αποδέχομαι απολύτως και πλήρως.

Επίσης, να συμπληρώσω κάτι. Το πρώι, πριν πάω στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, στη συζήτηση που είχα έξω με έναν συνάδελφο εκλεκτό -όχι νομικό, εκλεκτό όμως συνάδελφο, επιστήμονα- για το τι μπορεί να κάνει ο νόμος, σε αυτή την κουβέντα που είχαμε θυμήθηκα μια φράση του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ στα χρόνια βέβαια της κατάρας και της χολέρας στις ΗΠΑ τη δεκαετία του '50 και του '60, που είναι η περίοδος των φυλετικών διακρίσεων, του άγριου κυνηγητού των έγχρωμων κ.λπ., κ.λπ.,. Είπε, λοιπόν, ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ: «Είναι αλήθεια ότι ο νόμος δεν μπορεί να αναγκάσει έναν άνθρωπο να με αγαπήσει, αλλά μπορεί να τον εμποδίσει να με λιντσάρει, και αυτό είναι πάρα, πάρα, πάρα πολύ σημαντικό». Αυτό, λοιπόν, μπορεί να κάνει ο νόμος.

Και κλείνοντας την εισαγωγή μου -επειδή προέρχομαι από το δικηγορικό σώμα- και βλέποντας εδώ στην πρώτη σειρά τον αξιότιμο κ. Χριστόφορο Αργυρόπουλο, που και αυτός διακονεί από την πρώτη βαθμίδα επιστημοσύνης και αξιοσύνης στα ποινικά ακροατήρια, για να τιμήσω και το δικηγορικό σώμα

πέραν των καθηγητών του πανεπιστημίου και των εφαρμοστών του δικαίου, που σαφώς από το αντικείμενό τους έδειξαν τι μπορούν να κάνουν με τα σχέδια, θα έλεγα, όπως λέει και ο Χένρι Ρόμπερτ σε ένα βιβλίο του μικρό «Ο συνήγορος» ότι: «Το δικηγορικό σώμα είναι τόσο παλιό όσο και το δικαστικό, τόσο ευγενές όσο και η αρετή και τόσο απαραίτητο όσο και η δικαιοσύνη».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, απαντώντας πριν στον κ. Λοβέρδο για αυτή την πρωτοφανή καταφρονητική στάση που επέδειξε απέναντι στους συναδέλφους της Πλειοψηφίας, καταλογίζοντάς τους άγνοια και αδυναμία κατανόησης των διατάξεων των δύο Ποινικών Κωδίκων, νομίζω είναι μια βαρύτατη προσβολή, όχι μόνο της προσωπικότητας των συναδέλφων, ιδίως των νομικών και όλων των συναδέλφων, αλλά και μια βαριά προσβολή του κοινοβουλευτικού ήθους και της κοινοβουλευτικής τάξης και το επισημαίνω.

Και το επισημαίνω, γιατί προτιμά αυτός και το κόμμα του, όπως και το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, αντί να έρθουν εδώ και να αναπτύξουμε έναν διάλογο σε δύο εμβληματικού χαρακτήρα θέματα, όπως είναι η σύσταση, η συγκρότηση εξαρχής των δύο Ποινικών Κωδίκων, που θα έλεγα ότι θα είναι η αποθέωση του κοινοβουλευτικού και πολιτικού βίου και του νομικού βεβαίως, προτιμούν έξω από τις Αίθουσες να περιδιαβαίνουν ανά δευτερόλεπτο, ανά λεπτό, όλα τα ραδιόφωνα και τις τηλεοράσεις και τα μέσα ενημέρωσης και τις εφημερίδες και να καταγγέλλουν, λέει, την Πλειοψηφία, γιατί

προχωράει στην ψήφιση των κωδίκων, μάλιστα αφήνοντας σοβαρούς υπαινιγμούς, βαρύτατους και για τα μέλη των παρασκευαστών επιτροπών, λέγοντάς τους ότι υποτάχτηκαν δήθεν στις διαθέσεις σκοπιμότητας και ταπεινού χαρακτήρα του κυβερνητικού κόμματος, δηλαδή του ΣΥΡΙΖΑ.

Λένε ακριβώς τα ίδια με όσα έλεγα πριν από έναν ή δύο μήνες για το σύνολο των δικαστικών λειτουργιών που ασχολούνταν με υποθέσεις που έστειλε η Βουλή στη δικαιοσύνη. Είναι ακριβώς η ίδια επιχειρηματολογία, το ίδιο αφήγημα, το οποίο το καταγγέλλω και μακριά από εμάς, τουλάχιστον από τους Βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ. Άλλωστε, θα έλεγα και μακριά από τους ανθρώπους της νομικής επιστήμης, γιατί η νομική επιστήμη καταυγάζεται όταν υπάρχει ένας αένανος διάλογος. Άλλωστε, γνωρίζουμε τη φράση *audi alteram partem* ή «πάντα χάριν ενδέχεται και άλλως έχουν» ή τα έχει κάνει κομμάτια που αποτελούν τη βάση, τη ρίζα, τη ραχοκοκαλιά της ποινικής επιστήμης διεθνώς και στη χώρα μας βεβαίως. Ή αν θέλετε τη φράση του Ηράκλειτου «εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν».

Δεν μπορούμε εδώ από τις αντιπαραθέσεις, από τον γόνιμο διάλογο, να φτάσουμε σε μια σύνθεση, σε μια τέτοια σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία, όπως είναι η σύνταξη των δύο κωδίκων, που δεν ικανοποιούν αυταρέσκεια ενός κόμματος ή ενός Υπουργού. Πρέπει να το κατανοήσουν και οι πολίτες και η ελληνική κοινωνία ότι οι κώδικες, όπως έρχονται, ικανοποιούν βασικές,

οξύτατες κοινωνικές ανάγκες και υπό την έννοια αυτή αφορούν και τη δημοκρατία συνολικά.

Δεν θα ξεχάσω, βεβαίως, ότι έτσι που ασχολούνται οι συνάδελφοι των δύο άλλων κομμάτων με τα μέσα ενημέρωσης και όχι με το Κοινοβούλιο, θέλοντας θα επιτύχουν έναν διάλογο, φτάνουμε σε μια εποχή που θα έλεγε κανένας ότι σε επίπεδο ενημέρωσης είμαστε σε εποχή τεράτων. Πάλι χθες -και σήμερα- ξανάκουσα ότι οι κώδικες του ΣΥΡΙΖΑ -λέει- καταργούν την ισόβια κάθειρξη κ.λπ.. Να μην τα πολυλογώ. Σημεία και τέρατα! Απίστευτα πράγματα! Και, μάλιστα, τα λένε αυτά οι δημοσιογράφοι και τα δημοσιεύουν την ώρα που συνομιλούν με συναδέλφους νομικούς των άλλων κομμάτων. Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανένας ότι η πολιτική σκοπιμότητα, το πολιτικό κριτήριο εάν υπερισχύσει του επιστημονικού και του νομικού, πράγματι θα βρεθούμε σε μια εποχή τεράτων.

Η νομική επιστήμη είναι και φραγμός, είναι και ασπίδα, είναι και το ιδανικό και του πολίτη, αλλά και του Βουλευτή. Αν το ξεχνάει αυτό οποιοσδήποτε νομικός συνάδελφος, νομίζω ότι διαπράττει μεγάλο σφάλμα. Το ξέρουμε, όμως, γιατί το κάνουν οι συνάδελφοι. Θυμούνται τη φράση του Χάρολντ Λάζουελ που έλεγε ότι «όποιος ελέγχει την πληροφορία, είναι βέβαιο ότι θα ελέγξει πλήρως και την εξουσία». Αυτό κάνουν. Ελέγχουν τα μέσα ενημέρωσης. Δεν γίνεται, όμως, έτσι δυστυχώς.

Πριν περάσω στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα -που θα είναι πολύ σύντομος, γιατί θα είναι αναλυτικός ο κύριος Υπουργός- έκανα πριν μια αναφορά και θα το επαναλάβω. Η ελληνική κοινωνία πέρασε διά πυρός και σιδήρου μετά το 2009, σε προγράμματα λιτότητας και περιοριστικών πολιτικών. Εκεί κατανοήσαμε ότι υπήρχαν και οι περιορισμοί και της δημοκρατίας, θα έλεγα. Είπα πριν ότι το μεγάλο ερώτημα τότε ήταν τι είναι η δημοκρατία και πώς κερδίζεται. Είπα πριν -και απευθύνομαι στα μέλη των επιτροπών, στους σεβαστούς δασκάλους μας- ότι σήμερα, μετά τα μνημόνια, μετά τις περιοριστικές πολιτικές, μετά αυτά τα προγράμματα λιτότητας, νομίζω ότι το αμείλικτο ερώτημα που έχουμε να απαντήσουμε πολίτες, πολιτικοί και επιστήμονες είναι: τι είναι στις συνθήκες αυτές η δικαιοσύνη και πώς απονέμεται.

Θα θυμίσω ότι οι κορυφαίοι διανοητές της εποχής μας, όπως ο Τσόμσκι, ο Χάμπερμας, ο Καστοριάδης, ο Μπάουμαν, ο Μπαντιού, ο Μαρκ Ρος, είχαν διατυπώσει, σχεδόν με βεβαιότητα, ότι όταν μια κοινωνία συμπιέζεται αφόρητα και διαρκώς με προγράμματα περιοριστικών πολιτικών, ιδίως στο θέμα της οικονομίας, είναι βέβαιο -λέει- ότι επιβάλλεται απόλυτα στην πολιτική και στη νομική επιστήμη το χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι αρχές του, ενώ είχαν και αμφιβολίες αν από την κυριαρχία αυτή διασώζεται το σύστημα απονομής δικαιοσύνης και ειδικότερα το σύστημα της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Και πρέπει να ξαναθυμηθούμε, κύριοι συνάδελφοι και εξαιρετοί δάσκαλοι, τι είναι η δικαιοσύνη. Θυμόμαστε ότι η δικαιοσύνη είναι ίσως η κρισιμότερη απ' όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής κι αυτό γιατί αποτελεί τον τελικό στόχο, το τελικό αγαθό όπως έλεγαν οι Λατίνοι, το *summum bonum*, της πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης, τόσο με τη μορφή της κοινωνικής δικαιοσύνης όσο και με αυτή της ατομικής, που είναι μία από τις κοινωνικές προϋποθέσεις. Αλλιώς, η διαφορετική αντιμετώπιση των επιμέρους ατόμων θα εισάγει ουσιαστικά πολιτικοκοινωνικές διακρίσεις.

Γι' αυτό άλλωστε όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα χωρίς την ύπαρξη της δικαιοσύνης μένουν κενός λόγος. Γι' αυτό είναι κοινός τόπος ότι η δικαιοσύνη είναι προϋπόθεση αλλά και στόχος ταυτόχρονα για την επίτευξη και διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, που σήμερα διασπάται κυρίως για οικονομικούς λόγους και από προγράμματα λιτότητας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Μισό λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, ξαναθυμίζω πολύ σύντομα την επιλογή ενός Αρχηγού Αξιωματικής Αντιπολίτευσης -που θέλει να εμφανίζεται ως επίδοξος

Πρωθυπουργός- να κάνει μια φοβερή δήλωση προχθές και θέλω να την αντιμετωπίσω. Τα είπε χθες η κ. Χριστοδουλόπουλου στην επιτροπή.

Ακούστε πώς δικαιολόγησε το ότι δεν έρχεται το κόμμα του στη Βουλή να συζητήσουμε τους δύο κώδικες γι' αυτούς τους λόγους που ανέπτυξα πριν. Ακούστε τι είπε ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και επίδοξος Πρωθυπουργός: «Δεν θα μπορούμε στο κάδρο μιας απονομιμοποιημένης Βουλής, η οποία...», παρακαλώ προσέξτε! «...άνοιξε μόνο και μόνο για διευθετήσεις. Να τις κάνουν μόνοι τους, χωρίς εμάς».

Αυτό είναι το αίσθημα ευθύνης που διακατέχει τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, που πολιτικά, νομικά και συνταγματικά έχει θεσμικό ρόλο και θεσμική υποχρέωση, όταν πράγματι έρχονται τέτοιες μεγάλες, καινοτόμες, ενημερωτικού χαρακτήρα νομοθετικές πρωτοβουλίες, να είναι παρόντες στη Βουλή και να δίνουν τον αγώνα είτε να αποδεχτούν είτε να τροποποιήσουν ό,τι κατά την άποψή τους δεν είναι σωστό. Πρωτοφανής δήλωση για Αρχηγό Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και επίδοξο Πρωθυπουργό και με λυτεί αφόρητα.

Είναι, δηλαδή, η Βουλή σήμερα απονομιμοποιημένη, επειδή ηττήθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ στις ευρωεκλογές; Είναι αυτό επιχείρημα που μπορεί να χρησιμοποιεί σε νομικό και πολιτικό επίπεδο ένας Αρχηγός Αξιωματικής Αντιπολίτευσης;

Πώς είναι απονομιμοποιημένη; Θα έπρεπε να έχει κλείσει η Βουλή δηλαδή, πριν προκηρυχθούν εκλογές; Ας μας απαντήσουν.

Ειδικά σήμερα -αφορά το δεύτερο σκέλος της δήλωσης του κ. Μητσοτάκη- η Βουλή συνεδριάζει για το θέμα των κωδίκων και ταυτίζεται -λέει κατά την άποψή του- με κάποια διευθέτηση. Έτσι το αντιλαμβάνεται ο κ. Μητσοτάκης και η Νέα Δημοκρατία; Αυτή τη σοβαρή συζήτηση που γίνεται με ένα τεράστιο επιστημονικό έργο από τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, τη χαρακτηρίζει ως μια απλή διευθέτηση; Αυτό νομίζω ότι δεν είναι ο προσήκων σεβασμός ούτε στα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών ούτε στο επιστημονικό τους έργο, ούτε στο γεγονός ότι δίπλα μας έχουμε την «αφρόκρεμα» της νομικής σκέψης στη χώρα μας -και πρέπει να είμαστε περήφανοι γι' αυτό- ούτε βεβαίως είναι πολιτικά ορθό να ταυτίζει τη συζήτηση και ψήφιση των κωδίκων ως μια απλή, διαπιστωτικού τύπου διευθέτηση. Νομίζω ότι πρόκειται για κατήφορο.

Κύριε Πρόεδρε, να πω και κάτι για τον κώδικα, το Ποινικό Δίκαιο. Το Ποινικό Δίκαιο είναι από τους πλέον ζωντανούς κλάδους του δικαίου. Αντικείμενό του είναι το έγκλημα, που είναι οριακό φαινόμενο της κοινωνικής ζωής, συνδεδεμένο με ανθρώπινα πάθη, εντάσεις και ανυπέρβλητα διλήμματα. Το Ποινικό Δίκαιο αναδεικνύει την έννοια της επιείκειας και τη σπουδαιότητα των ατομικών ελευθεριών. Διαφυλάσσει την αξία του ανθρώπου και τις αρχές

του κράτους δικαίου. Επικοινωνεί με υπέροχες έννοιες που προάγουν τον πολιτισμό, υπενθυμίζει τη σημασία της νηφαλιότητας, αντί της αγοραίας αντίδρασης -την απέδειξα πριν- και αποβλέπει στην πραγμάτωση έλλογης δικαιοσύνης σε πνεύμα δημοκρατίας.

Και προσθέτω -αυτό το διαβάζω από κείμενα των επιφανών προσκεκλημένων μας στα αριστερά μας- ότι όλα αυτά πρέπει να γίνονται με γνώμονα τον άνθρωπο του πλατωνικού Πρωταγόρα: «πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος».

Κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω να μπω στις διατάξεις. Θα τα πει ο κύριος Υπουργός. Δεν ξέρω εάν είστε έτοιμος να τα πείτε, κύριε Υπουργέ. Θα μπορούσα να πω τις τροποποιήσεις που επέφερε μετά τη διαβούλευση και είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Κλείνω, όμως, με ένα σημαντικό θέμα που με προβληματίζει πολύ βαριά και θα ήθελα να τον κοιτάω στα μάτια, αλλά δεν είναι εδώ ο κ. Κατσίκης. Μου ήταν αδιανόητο ότι σήμερα συζητώντας την ψήφιση αυτών των δύο κωδίκων - που είναι ένα έργο φιλελεύθερης αντίληψης, δημοκρατικής αρχής- ήρθε να μας πει ότι η κατάργηση του άρθρου 198, περί κακόβουλης βλασφημίας, διαταράσσει το δημοκρατικό πολίτευμα. Και είναι νομικός ο κ. Κατσίκης και θα του έλεγα πιο σκληρά λόγια, αν ήταν εδώ απέναντι μου. Δεν θέλω να τα πω ενώ είναι απών.

Πρέπει, όμως, να του πω ότι η βλασφημία ως ποινικό αδίκημα δεν υπάρχει σε καμία έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Και θα έλεγα ότι υπάρχει σε ελάχιστα μέρη του κόσμου, εκεί όπου ο φονταμενταλισμός έχει επιβάλει με τα όπλα και την κυριαρχία την άποψη ότι η θρησκεία είναι η βάση του κράτους. Τέτοιο πράγμα δεν μπορεί να προσήκει σε μια ελληνική έννομη τάξη και συνταγματική αρχή, γιατί για εμάς η βάση του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία. Το λέει το Σύνταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε συνάδελφε, σας παρακαλώ ολοκληρώστε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, μην ανησυχείτε. Είμαι τελευταίος ομιλητής.

Χθες πάλι για το θέμα της κατάργησης του αδικήματος περί κακόβουλης βλασφημίας -απευθύνομαι στους καθηγητές- σε αυτό το βιβλίο της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου -αυτό εδώ που κρατώ είναι το παλιό, δύο-τρία χρόνια νομίζω ότι είναι το καινούργιο- περιγράφεται ότι ο θεός δεν έχει ανάγκη από εισαγγελία. Όλο αυτό το βιβλιαράκι ασχολείται με την υπόθεση του άρθρου 198, της κακόβουλης βλασφημίας. Αναφέρει όλα τα περιστατικά στα οποία η ελληνική δικαιοσύνη πήρε αποφάσεις που εγώ τις αποκαλώ «γκρίζες», «μαύρες» σελίδες της ελληνικής δικαιοσύνης, που καταδίκασαν ανθρώπους για τα καλλιτεχνικά τους δημιουργήματα.

Να μην αναφέρω τον «Τελευταίο Πειρασμό» του Καζαντζάκη, να μην αναφέρω το έργο, τον «Τελευταίο Πειρασμό» του Σκορτσέζε που απαγόρευσε ο εισαγγελέας με διάταξή του, να μην αναφέρω το άλλο καλλιτεχνικό έργο που διαφωνώ και να σας το πω -αλλά είναι μια καλλιτεχνική δημιουργία- να μη σας πω για την επιχείρηση της Χρυσής Αυγής σε ένα θέατρο που ήθελε να το καταργήσει και ερχόταν ο εισαγγελικός λειτουργός και έβγαζε διάταξη απαγόρευσης. Πότε; Τον εικοστό πρώτο αιώνα σε μια χώρα στην οποία λένε ότι γεννήθηκε η δημοκρατία και δώσαμε τα φώτα. Δώσαμε τα φώτα σε όλους και αφαιρέσαμε τα δικά μας τα φώτα.

Επικαλούμαι μόνο μια φράση από το βιβλίο αυτό, διότι μου είναι πραγματικά ακατανόητο από έναν νομικό άνθρωπο, της νομικής σκέψης, να έρχεται εδώ, στο ελληνικό Κοινοβούλιο, και να λέει ότι αυτός ο νομικός κώδικας με την πρόταση που κάνει, από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή, προσβάλλει το δημοκρατικό πολίτευμα γιατί η βάση του -λέει- είναι το συναίσθημα! Αυτό το λέει άνθρωπος της νομικής επιστήμης! Σας είπα πριν τι σημαίνει νομική επιστήμη, τι σημαίνει νομική σκέψη, τι σημαίνει νομικό αφήγημα και δόγμα.

Θα διαβάσω από το βιβλιαράκι αυτό και θα κλείσω, κύριε Πρόεδρε. Όμως, πριν το διαβάσω για να είναι μια κατακλείδα, θα ήθελα να πω ότι χθες επιχείρησε να παρέμβει στη νομοθετική μας λειτουργία και ένας μητροπολίτης

λέγοντας κάτι που πραγματικά θα γραφτεί στις δέλτους της νομικής και συνταγματικής ιστορίας. Κοντολογίς λέει: «Με την κατάργηση των διατάξεων θα διαρραγεί η κοινωνική συνοχή» -δηλαδή εάν καταργηθεί η κακόβουλη βλασφημία, θα διαταραχθεί η κοινωνική συνοχή- «εφόσον ο καθένας από εμάς θα αρχίσει δολίως να εξυβρίζει το θρήσκευμα των συμπολιτών του, έτσι θα απειληθεί» -ακούστε το και κρατηθείτε!- «η δημοκρατική ευστάθεια της χώρας».

Να μιλήσουμε για υπερβολή; Να μιλήσουμε για ακατανόητη επιχειρηματολογία μητροπολίτη που διακονεί σε μια Μητρόπολη;

Μάλιστα στο ίδιο δημοσίευμα χθες της εφημερίδας, που σχολιάζει αυτό, αναφέρει για έναν έντονα θρησκευόμενο καθηγητή πανεπιστημίου, ο οποίος είχε πει για τη βλασφημία ότι ο θεός δεν έχει ανάγκη τη στήριξη του εισαγγελέα για να επιβεβαιώσει την παρουσία του και ούτε μπορεί ασφαλώς ο θεός να θεωρηθεί έννομο αγαθό, αφού ο θεός, σύμφωνα με τη θρησκεία μας, είναι η αρχή και το τέλος όλων των έννομων αγαθών. Δηλαδή, ούτε αυτό δεν γνώριζε ο μητροπολίτης, που θα έπρεπε να το γνωρίζει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε συνάδελφε, σας παρακαλώ ολοκληρώστε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, ολοκληρώνω.

Επί το λαϊκότερο θα λέγαμε σήμερα ότι αυτός που βρίζει τον θεό, ο μητροπολίτης και ο κ. Κατσίκης θέλουν να πάει στη φυλακή. Τους απαντώ το εξής: Στην κόλαση να πάει, αν θέλει, στη φυλακή όχι!

Κύριε Πρόεδρε, κλείνω με μία μόνο παράγραφο. Η ελευθερία της έκφρασης, λέει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είναι σύμφυτη με το δημοκρατικό πολίτευμα και απολαμβάνει ιδιαίτερης προστασίας ακόμα και όταν ο εκφερόμενος λόγος θίγει και προκαλεί.

Σύμφωνα με την κλασική διατύπωση της ιστορικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου «Handyside» κατά Ηνωμένου Βασιλείου, η ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει όχι μόνο πληροφορίες και ιδέες που γίνονται ευμενώς δεκτές και θεωρούνται ουδέτερες ή αδιάφορες, αλλά και εκείνες που προσβάλλουν, σοκάρουν και αναστατώνουν το κράτος ή έναν αριθμό του πληθυσμού. Το επιβάλλει ο πλουραλισμός και το ευρύ πνεύμα, χωρίς τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει δημοκρατική κοινωνία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε Λάππα, σας παρακαλώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, τελείωσα.

Κύριοι συνάδελφοι, ευχαριστώ θερμά όλους τους συναδέλφους, με τους οποίους συνεργαστήκαμε τέσσερα χρόνια στις επιτροπές της Βουλής, όπου

εκεί μας δόθηκε η ευκαιρία να λειτουργήσουμε όχι απλά ως μέλη του Κοινοβουλίου αλλά και να συνεχίσουμε πλέον και τη διεκπεραίωση νομικών ζητημάτων, νομικού ενδιαφέροντος και νομικού περιεχομένου.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Παρασκευόπουλος έχει τον λόγο για μια σύντομη παρέμβαση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Αν μου επιτρέψετε, μια σύντομη δευτερολογία, κύριε Πρόεδρε.

Προηγουμένως βγήκα για λίγο στον διάδρομο και ένας από τους παρόντες μαθητές μου, θα τον ονοματίσω γιατί όλους τους αγαπώ το ίδιο, μου είπε «Δάσκαλε, το συνειδητοποιείς ότι έχουμε έναν Ποινικό Κώδικα κάθε αιώνα;».

Το 1835 ποινικός νόμος, το 1950 Ποινικός Κώδικας και σήμερα είναι ένας άλλος. Δεν μετράει το απάνθισμα για την εγκληματικότητα. Είναι ένα πρόχειρο, ατελές νομοθέτημα της επανάστασης, της στιγμής. Η Ιστορία, δηλαδή, μας λέει ότι το πιο πιθανό είναι ότι τον επόμενο Ποινικό μας Κώδικα θα τον έχουμε τον 22^ο αιώνα. Το πιο πιθανό είναι αυτό. Αυτό οφείλει να μας

κάνει να συνειδητοποιήσουμε το βάρος αυτού του νομοθετήματος. Νομίζω ότι όσοι είμαστε σ' αυτή εδώ την Αίθουσα και δεν φύγαμε το έχουμε αντιληφθεί.

Για τη διαδικασία θέλω να κάνω μία μικρή διόρθωση στα όσα είπα, μία συμπλήρωση, εάν θέλετε. Υπό την πίεση διαφόρων παραπόνων ή, νομίζω, λανθασμένης κριτικής ότι εδώ προωθείται εσπευσμένα ένα νομοθέτημα, επειδή απηχεί τις θέσεις της Κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ κ.λπ., και εγώ, όπως και πολλοί άλλοι ομιλητές, είπαμε ότι αυτό το νομοθέτημα, αυτό το σχέδιο είναι κατ' εξοχήν επιστημονικό έργο μιας επιτροπής και δεν είναι έργο του ΣΥΡΙΖΑ, είναι ένα έργο της Κυβέρνησης.

Αδίκησα την Κυβέρνηση. Πρέπει να πω ότι πάντως η Κυβέρνηση και το κόμμα, το οποίο έχει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, είχε τον εξής σημαντικό ρόλο: Ήταν ένας εγγυητής της ανεξαρτησίας και του διαλόγου κατά τη διάρκεια των διαδικασιών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Δεν λέω ότι μόνο αυτή η Κυβέρνηση διαφύλαξε την ανεξαρτησία. Και οι προηγούμενες το έκαναν, αλλά και αυτή το έκανε. Παρά το γεγονός ότι η εξουσία τείνει προς την κατάχρηση, διαφύλαξε και προστάτευσε τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή από οποιεσδήποτε επεμβάσεις, οι οποίες θα ήταν εκτός της επιστημονικής λογικής και, εν πάση περιπτώσει, της σημαντικής λειτουργίας, την οποία έχουμε εδώ να επιτελέσουμε.

Βέβαια, άκουσα πολλά θεωρητικά ενδιαφέροντα θέματα. Έχω τον πειρασμό και εγώ να πω τι είναι νόμος. Άκουσα τι συζητήσαμε προηγουμένως. Θυμάμαι τον Αριστοτέλη, που έλεγε ότι «νόμος είναι δίκαιον τι». Με δυο λόγια τα έλεγε όλα ο Σταγειρίτης. Είδε κάτι το οποίο μετέχει στο δίκαιο, αλλά δεν το εξαντλεί. Αυτό προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουμε. Ο Αριστοτέλης, κυρίως ως παραπλήρωμα, εντός του δικαίου έβλεπε την επιείκεια, αλλά, εν πάση περιπτώσει, έδειχνε ότι αντιλαμβάνεται τη σημασία του νομοθετήματος και το γεγονός ότι αυτό δεν εξαντλεί το δίκαιο.

Πέρα από το διαδικαστικό θέμα, θέλω να πω μόνο δύο πράγματα, για να τελειώσω. Εξηγήθηκε εδώ ότι αυτό το οποίο ψηφίζεται είναι μία νέα ραχοκοκαλιά του Ποινικού Δικαίου, ένας νέος φέρων σκελετός, ο οποίος πιθανότητα θα υποστεί σε επιμέρους άρθρα-μεταρρυθμίσεις στο μέλλον. Πάντοτε η νομοθεσία έχει μία ρευστότητα. Και λέω «φέρων σκελετός», όχι θεμέλια, γιατί τα θεμέλια είναι τα ίδια, αυτά τα οποία είπαμε. Είναι το κράτος δικαίου, είναι η αρχή της ενοχής, η αρχή της αναλογικότητας. Ίδια είναι τα θεμέλια με αυτά που είχαμε προηγουμένως. Αυτό, το οποίο όντως αλλάζει εδώ, είναι το στήσιμο ενός νομικού οικοδομήματος επί των θεμελίων αυτών με τέτοιο τρόπο, ώστε να απηχεί και τη σύγχρονη εξέλιξη, αλλά και τις κοινωνικές ανάγκες και την Ιστορία, όπως αυτά έχουν εξελιχθεί.

Εάν επέμεινα -και με συμπαθάτε αναδρομικά γι' αυτό- στο θέμα των βασανιστηρίων και χθες στην επιτροπή και σήμερα ενώπιον της Ολομέλειας ήταν μόνο για τον εξής λόγο, διότι αυτό το θέμα νομικοτεχνικά εμφανίζεται, δεν θα έλεγα, ως ευτελές, αλλά, εν πάση περιπτώσει, είναι απλό. Είναι μια νομοτεχνική επέμβαση, που αφορά όμως τα θεμέλια, θα έλεγα, πέρα από τον φέροντα σκελετό. Τα θεμέλια αφορά. Η πράξη των βασανιστηρίων είναι μία πράξη που θίγει τον ανθρώπινο αυτοπροσδιορισμό, δεν επιτρέπει στον πολίτη να είναι ούτε κύτταρο της δημοκρατίας ούτε κύτταρο του κράτους δικαίου. Αυτό το τόσο σημαντικό θέμα νομίζω ότι οφείλει να δείξει ο ελληνικός λαός σήμερα, μέσω της Βουλής που τον αντιπροσωπεύει, ότι το συνειδητοποιεί και το τοποθετεί εκεί όπου του ανήκει.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Και εμείς σας ευχαριστούμε πολύ, κύριε Παρασκευόπουλε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο

οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι δύο μαθήτριες και μαθητές και τρεις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 13^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Καλογήρου έχει τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, αξιότιμα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, όταν το δεδομένο γίνεται ζητούμενο, τότε πολλά πράγματα χάνουν την αξία τους.

Σήμερα και όλες αυτές τις μέρες, έχει αμφισβητηθεί το συνταγματικό δεδομένο. Η σημερινή νομοθέτηση είναι η καλύτερη απάντηση. Το δεδομένο δεν γίνεται ποτέ ζητούμενο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Θέλω να πω ότι πράγματι σε αυτή την ιστορική συγκυρία, μετά από τις εύστοχες παρατηρήσεις και του Νίκου Παρασκευόπουλου, έχει σημασία ότι αυτή η Κοινοβουλευτική Ομάδα, αυτή η Κυβέρνηση, αυτή η νομοπαρασκευαστική επιτροπή, που πράγματι έχει αυτό το τεκμήριο σε σχέση με την επιστημονική της κατάρτιση, με τον τρόπο που προσεγγίζει τα θέματα,

με τον τρόπο που προσπαθεί να λύσει ακόμη και τις εσωτερικές της διχογνωμίες, έχει τελικά σημασία -και είναι αυτή θεσμική σημασία- ότι εσείς είστε τα συγκεκριμένα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, εμείς είμαστε η συγκεκριμένη Κυβέρνηση και Κοινοβουλευτική Ομάδα που κατάφερε να κάνει αυτό που δεν γινόταν όλες αυτές τις δεκαετίες.

Έχουμε, λοιπόν, σήμερα την τιμή σήμερα και έχω κι εγώ προσωπικά να εισηγούμαι τα σχέδια δύο βασικών κωδίκων της ποινικής μας νομοθεσίας, του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το ξέρουμε ότι τόσο ο Ποινικός Κώδικας όσο και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1951 και έχουν συμπληρώσει πια εβδομήντα έτη ζωής.

Παρά το γεγονός ότι στον πυρήνα τους βρίσκονται η ρωμαλέα πνευματική εργασία προσώπων, όπως ο Χωραφάς, ο Τζωρτζόπουλος, ο Μπουρόπουλος, η ανάγκη για την αντικατάστασή τους από μια νομοθετική προσπάθεια που θα απέδιδε τις νεότερες κοινωνικές ανάγκες, προέκυψε ήδη πριν από περίπου δέκα χρόνια. Τα πρόσωπα που εργάστηκαν για τον σκοπό αυτόν ήταν πολλά και σχεδόν όλοι οι σημαντικοί θεωρητικοί του Ποινικού Δικαίου στη χώρα μας. Μεταξύ αυτών ειδική μνεία σ' αυτόν που δούλεψε με ιδιαίτερο πάθος και μεθοδικότητα, στον αείμνηστο καθηγητή Ιωάννη Μανωλεδάκη.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η βάση κάθε προσπάθειας θεμελίωσης ενός ποινικού συστήματος σε μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία είναι η θεώρηση του Ποινικού Δικαίου ως μέτρου προστασίας των έννομων αγαθών, αλλά ταυτόχρονα ως μέτρου της ελευθερίας των πολιτών, αφού ο ποινικός κανόνας, περιγράφοντας την αξιόποινη πράξη, θέτει το όριο ανάμεσα στην απαγορευμένη στους κοινωνούς δραστηριότητα και στην επιτρεπτή ποινική δικαιοσύνη καταστολή αυτής της δραστηριότητας.

Πρωτίστως, όμως, ο Ποινικός Κώδικας, ο ποινικός κανόνας σε μια φιλελεύθερη δημοκρατική κοινωνία δεν έχει ως αποστολή την εμπέδωση μιας γενικής, αφηρημένης, αόριστης απαγόρευσης ή μιας γενικής επίκτητης τήρησης ορισμένης συμπεριφοράς. Ο ποινικός κανόνας προϊδεάζει συγκεκριμένη με ορισμένη περιγραφή συμπεριφορά που η έννομη τάξη αξιολογεί αρνητικά και απειλεί γι' αυτήν την ανάλογη ποινή.

Άρα, ένα φιλελεύθερο Ποινικό Δίκαιο, όπως κατά βάση είναι το ελληνικό Ποινικό Δίκαιο, στηρίζεται περισσότερο στη διευκόλυνση της ελεύθερης ανάπτυξης της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των πολιτών, παρά στην εμπέδωση της ασφάλειας. Για να το πούμε αλλιώς, τόσο η ελευθερία όσο και η ασφάλεια είναι πράγματι βασικά κοινωνικά αγαθά, όμως η ελευθερία είναι εκείνη που τίθεται τελικά ως προϋπόθεση κάθε έκφρασης της κοινωνικής μας ζωής.

Οι βασικές αρχές που σέβεται ο παρών Ποινικός Κώδικας είναι μεταξύ άλλων η αρχή του κράτους δικαίου, η αρχή της νομιμότητας, η αρχή της προστασίας της αξίας του ανθρώπου, η αρχή της ενοχής, η αρχή της αναλογικότητας, η δημοκρατική αρχή, η αρχή της προσωπικής αυτονομίας, η φιλελεύθερη αρχή, η αρχή της ισότητας του κοινωνικού κράτους και βέβαια η αρχή της επιείκειας.

Βασικές νέες ρυθμίσεις που θα μπορούσαν να σταχυολογηθούν από το προτεινόμενο κείμενο του νέου Ποινικού Κώδικα και να αναδειχθεί η σχέση τους με τις παραπάνω αξίες είναι στο γενικό μέρος τα εξής:

Ρυθμίζεται ότι ο επιεικέστερος νόμος ισχύει σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν προκύπτει αυτός από συγκεκριμένη διάταξη, χωρίς να απαιτείται να είναι συνολικά και επιεικέστερος ο νόμος που την προβλέπει.

Διευρύνεται η έννοια των οικείων, ώστε να περιλαμβάνονται πλέον και τα μέλη της λεγόμενης κοινωνικής οικογένειας, όχι μόνο δηλαδή αυτής που προέρχεται από τον γάμο.

Καταργείται το κατά συνήθη έγκλημα αφού η ύπαρξη σταθερής ροπής στην τέλεση εγκλήματος θεωρείται ότι έπρεπε να οδηγεί σε μείωση και όχι σε επαύξηση ποινής.

Αναγνωρίζεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο δικαστής μπορεί να επιβάλλει μειωμένη ποινή στο έγκλημα που τελείται διά παραλείψεως. Καταργούνται τα ππαιίσματα που τόσο ταλαιπωρούσαν τους πολίτες χωρίς να προσφέρουν στο αντεγκληματικό έργο και οι οικείες συμπεριφορές, πλέον, θα καταλαμβάνονται μόνο από τις προβλέψεις για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

Ανοίγω μία παρένθεση σε αυτό. Τι οφείλουμε από αυτά που δεν μπορέσαμε να κάνουμε σήμερα και εχθές σε αυτές τις συζητήσεις; Από σήμερα και μετά, οφείλουμε να εξηγούμε στους πολίτες, ποια είναι η επόμενη τους μέρα μέσα στις αίθουσες των ποινικών δικαστηρίων, είτε είναι κατηγορούμενοι είτε είναι πολιτικώς ενάγοντες είτε είναι μάρτυρες. Το ίδιο οφείλουμε και για την καθημερινότητά του δικαστή και για την καθημερινότητα του δικηγόρου, αλλά και για την ενασχόληση της ακαδημαϊκής κοινότητας με βάση τα νέα δεδομένα. Αυτό είναι το μεγάλο στοίχημα αυτού του κώδικα. Το μεγάλο στοίχημα τώρα ξεκινάει και θα κερδηθεί στην εφαρμογή.

Εντάσσεται, λοιπόν, στον Ποινικό Κώδικα ως αυτοτελής λόγος άρσης του καταλογισμού το λεγόμενο «τραγικό ηθικό δίλημμα». Οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, τα τέσσερα χρόνια, από τότε που ξεκίνησαν και με την απόφαση του Νίκου Παρασκευόπουλου και εν συνεχεία του Σταύρου Κοντονή και στο τέλος με εμένα, προσπάθησαν να επιλύσουν, κατά τη γνώμη

μου, με πολύ εύστοχο επιστημονικό τρόπο τα ζητήματα, τα οποία είχαν τεθεί και είχαν σωρευτεί πια στη νομολογία, στη θεωρία, παίρνοντας συγκεκριμένες θέσεις. Ξέρω ότι αυτοί που μας παρακολουθούν και κυρίως η επιστημονική κοινότητα, αλλά και οι δικαστές μπορεί να έχουν διατυπωμένες και διαφορετικές απόψεις. Αυτό, όμως, που συμβαίνει σήμερα είναι μία επιτυχημένη προσπάθεια σύγκλισης όλων των επιστημονικών απόψεων, όλων αυτών που έχουν προηγηθεί όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Βελτιώνεται η περιγραφή του περιεχομένου της αρχής εκτέλεσης στην απόπειρα του εγκλήματος. Αυτό θα πρέπει να έχει αρχίσει να πραγματώνεται ορισμένο μέρος της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, ενώ καταργείται η λεγόμενη «απρόσφορη απόπειρα» σε συνέχεια της παρατήρησης που έκανα πριν. Καταργείται η διάκριση άμεσου και απλού συνεργού. Προβλέπεται, βέβαια, να μπορεί το δικαστήριο να επιβάλλει ποινή στον υπαίτιο, αυτό που πριν θεωρούνταν απλή συνέργεια.

Στο επίπεδο των ποινικών κυρώσεων, η κυρία αλλαγή συνίσταται σε μία ισορροπημένη συνολική αναδιάρθρωση ποινών με μείωση των απειλούμενων πλαισίων ποινής που έρχεται είτε ευθέως είτε με τη μετατροπή των κακουρηγημάτων σε πλημμελήματα με εξαιρέσεις και ταυτόχρονα με προβλέψεις έκτισης ακόμη και των πλημμεληματικών ποινών.

Περαιτέρω, προστίθεται ως κύρια ποινή η παροχή κοινωφελούς εργασίας προς αποφυγή των συνεπειών αποκοινωνικοποίησης που επέρχονται με τον εγκλεισμό. Μειώνεται το ανώτερο όριο του πλαισίου ποινής καθείρξεως, προσεγγίζοντας τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η χρηματική ποινή επιβάλλεται με ιδιαίτερη εκτίμηση της οικονομικής δυνατότητας του καταδικαζομένου και της οικογένειάς του και εκτίεται με καταβολή σε δόσεις.

Εκσυγχρονίζεται ο θεσμός της αναστολής εκτέλεσης της ποινής που προβλέπεται πια για ποινές έως τρία έτη, ενώ καταργείται η μετατροπή της ποινής σε χρηματική. Περιορίζονται και εκσυγχρονίζονται οι παρεπόμενες ποινές.

Στην επιμέτρηση της ποινής και στις ελαφρυντικές περιστάσεις επέρχονται σημαντικές βελτιώσεις, αφού προστίθενται και άλλα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν του ο δικαστής για να επιβάλει την τελική ποινή, όπως λόγου χάριν δεν απαιτείται η αναζήτηση γενικά έντιμης ζωής, αλλά σύννομης, ώστε η κρίση για το ζήτημα να μην αφήνεται σε αυτό που λέω «μια αξιολογική προσέγγιση», αλλά να αξιοποιείται και ένα αντικειμενικό μέγεθος, δηλαδή ότι ο δράστης δεν έχει τελέσει το παρελθόν άλλα εγκλήματα.

Ενισχύεται, επίσης, ο θεσμός της δήμευσης, αφού προβλέπεται ότι αν δεν βρεθεί το αντικείμενο προς δήμευση, μπορεί να επιβληθεί δήμευση σε άλλα περιουσιακά στοιχεία του δράστη ή αυτή να αντικατασταθεί από χρηματική

ποινή, ενώ προβλέπεται και η δήμευση της περιουσίας τρίτου, στον οποίο μεταβιβάστηκε το προς δήμευση αντικείμενο με σκοπό να αποφευχθεί η δήμευσή του στα χέρια του δράστη.

Αυξάνεται η έννοια του νεαρού ενήλικα στην ηλικία των είκοσι πέντε ετών.

Κλείνω, σε σχέση με το Γενικό Μέρος.

Στοιχίμα, επίσης, της διοίκησης, στοιχίμα της πολιτείας, σε σχέση κυρίως με την παροχή κοινωφελούς εργασίας, είναι το πώς θα εφαρμοστεί, πώς θα ενδυναμωθούν, πώς θα στελεχωθούν οι δομές αυτές, πώς θα λειτουργήσουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλοι φορείς υποδοχής της κοινωφελούς εργασίας.

Στο Ειδικό Μέρος καταργούνται μία σειρά από εγκλήματα που δεν περιέχουν πραγματικό άδικο, όπως λόγου χάριν η κακόβουλη βλασφημία, ή που περιγράφουν συμπεριφορές με χαμηλή απαξία που μπορεί να αντιμετωπιστούν με άλλα μέσα, όπως οι διοικητικές κυρώσεις.

Καταργούνται οι διατάξεις και ολόκληρα κεφάλαια, όπως για τα εγκλήματα για τη στρατιωτική υπηρεσία, με κριτήριο ότι δεν συναντώνται αντίστοιχα σε κανένα σύγχρονο ευρωπαϊκό Κώδικα.

Διευρύνεται το αξιόποιο σχετικά με τα σύγχρονα μέσα πληρωμών. Επιχειρείται σαφέστερη περιγραφή των εγκλημάτων που στρέφονται κατά των συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων.

Υπάρχουν οι ρυθμίσεις για τα εγκλήματα του κοινού κινδύνου, όπως ο εμπρησμός σε δάση. Προβλέπονται επιβαρυντικές περιπτώσεις με ποινή κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών όταν αυτά έχουν οδηγήσει σε θάνατο ή ακόμη και ισόβιας κάθειρξης όταν έχουν προκαλέσει περισσότερους θανάτους.

Πρέπει ξεχωριστά να τονιστεί ότι γενικά στον κώδικα δεν συναντώνται εγκλήματα αφηρημένης διακινδύνευσης, παρά μόνο δυνητικής και συγκεκριμένης.

Ενοποιούνται τα άρθρα για τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων και της σωματεμπορίας, αφού κοινά προσβαλλόμενο αγαθό είναι η ελευθερία.

Σε σχέση με τα οικονομικά εγκλήματα, επελέγη μία δομική αλλαγή, η αντιστοίχιση της δημόσιας περιουσίας του δημοσίου με ό,τι ισχύει για αυτήν σε άλλους κλάδους του δικαίου και η προστασία της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου ως τέτοιας. Εξάλλου υφίστανται πρόνοιες για πρόβλεψη κακουρηγημάτων ακόμη και όταν προσβάλλεται η ιδιωτική περιουσία απέναντι σε πράξεις απιστίας με κριτήριο το ύψος του ποσού της ζημιάς ή απέναντι σε πράξεις δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα.

Τέλος, προστέθηκαν ειδικές προβλέψεις διαμόρφωσης κακουργημάτων για τις πράξεις του καταργούμενου ν.1608/1950, του περίφημου νόμου περί καταχραστών του δημοσίου με ειδική πρόβλεψη για μεγαλύτερο χρόνο παραγραφής.

Λίγο προσοχή σε όλα αυτά. Είναι εύκολο να ειπωθεί κι ήταν προφανώς ένας από τους λόγους που υπήρξαν φόβοι και από προηγούμενες πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κάτι που όλοι συμφωνούσαμε ότι ο νόμος περί καταχραστών του δημοσίου έπρεπε να καταργηθεί και έπρεπε να δημιουργηθεί ή να θεσπιστεί ένα καινούργιο σύστημα, ένα καινούργιο νομικό πλαίσιο που να αντιμετωπίζει τα θέματα της περιουσίας του δημοσίου, της διάκρισης της ιδιωτικής περιουσίας με την ιδιωτική περιουσία, που μπορούσε να χτυπήσει τις εκκρεμείς υποθέσεις, μάλιστα σε ένα πλαίσιο ποινικού λαϊκισμού που μπορούσε να δημιουργήσει τον οποιοδήποτε πολιτικό ειλικρινή ή μη ειλικρινή διάλογο.

Αυτό ξεπεράστηκε με αυτήν την νομοθετική πρωτοβουλία αυτής της Κυβέρνησης και δεν θα επιτρέψετε και δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να δημιουργήσει κανέναν όρο διαστρεβλωτικό απέναντι στις καινούργιες ρυθμίσεις, οι οποίες είναι και σαφείς και -κατά τη γνώμη μου- επαρκείς για να καλύψουν τα συγκεκριμένα ποινικά φαινόμενα.

Στο πεδίο της διαφθοράς, όπως η δωροληψία και η δωροδοκία, οι αντίστοιχες πράξεις προσέγγισαν τα επίπεδα ποινών που υπάρχουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ διατηρήθηκαν και πολλές περιπτώσεις με κριτήριο το αν η πράξη αντίκειται στα καθήκοντα ή αν τελείται κατ' επάγγελμα ως κακουργήματα.

Τονίζεται ότι το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, αυτό που λέγεται αλλιώς «ξέπλυμα», προϋποθέτει με την ύπαρξη βασικού εγκλήματος από το οποίο προέρχονται παράνομα έσοδα, αλλά μπορεί να οδηγήσει σε ποινή ακόμη κι αν αυτό έχει παραγραφεί.

Εδώ αξίζει να καταγραφεί στα Πρακτικά, προκειμένου να μπορεί να λειτουργήσει ερμηνευτικά προς τα δικαστήρια και τους δικηγόρους στις υποθέσεις οι οποίες θα κριθούν, η αναφορά ότι στον νέο Ποινικό Κώδικα όλες οι μορφές δωροδοκίας ή ευρύτερα διαφθοράς αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τα πρότυπα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Ελλάδα.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι οι σχετικές διατάξεις διαρθρώνονται συστηματικά στα αντίστοιχα κεφάλαια του Ειδικού Μέρους. Οι απειλούμενες ποινές κλιμακώνονται αναλόγως προς την απαξία της εκάστοτε συμπεριφοράς, ώστε να είναι συγχρόνως αναλογικές και αποτελεσματικές. Έτσι η δωροδοκία πολιτικών προσώπων στα άρθρα 159 και 159Α, και δικαστών στο άρθρο 237, διαπλάσσεται ως κακούργημα σε αμφότερες τις μορφές, ενεργητική και

παθητική δωροληψία υπαλλήλου, τιμωρείται ως κακούργημα όταν ο δωροδοκούμενος παραβαίνει τα καθήκοντά του και ως πλημμέλημα όταν αυτός δωροδοκείται για να προβεί σε νόμιμες ενέργειες.

Αντίστοιχη διάκριση γίνεται και για τον δράστη ενεργητικής δωροδοκίας υπαλλήλου αναλόγως του αν η πράξη του αφορά νόμιμες ή παράνομες ενέργειες του υπαλλήλου.

Πέραν της κλασικής δωροδοκίας, στον νέο κώδικα τιμωρείται αυτοτελώς η εμπορία επιρροής, αλλά και η δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα, η οποία στεγάζεται στο άρθρο 396. Ακόμη, οι σχετικές με τη διαφθορά διατάξεις συμπληρώνονται στον νέο κώδικα από ευρύ κατάλογο μέτρων επιείκειας, με τα οποία παρέχονται ισχυρά κίνητρα και προστασία σε όσους αποκαλύπτουν τις πρακτικές διαφθοράς.

Η ένταξη στον 1608 έχει επικριθεί δικαίως ως συστηματική και δογματικά άστοχη και έχει προκαλέσει πλήθος ερμηνευτικών προβλημάτων στη δικαστηριακή πρακτική. Ζημία στην περιουσία του δημοσίου μπορεί να επέλθει μόνο από τις τυχόν παράνομες υπηρεσιακές ενέργειες, στην οποία θα προβεί ο δωροδοκούμενος και, βέβαια, οι τελευταίες θα συνιστούν άλλες αυτοτελείς αξιόποινες πράξεις, όπως απιστία, απάτη, ψευδής βεβαίωση και πλαστογραφία, οι οποίες τιμωρούνται ως κακούργηματα στον νέο κώδικα, αν το όφελος υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Υπουργού)

Κύριε Πρόεδρε, επειδή έχουμε δύο σχέδια και επειδή δεν τοποθετήθηκα στην αρχή, παρά μόνο επί του διαδικαστικού, θα χρειαστώ αρκετό χρόνο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Παρακαλώ, κύριε Υπουργέ.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Σημειωτέον, η ευρεία ποινικοποίηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 396 του νέου Ποινικού Κώδικα και του άρθρου 237 του ισχύοντος, καθιστά περιττή την πλασματικώς διευρυμένη έννοια του υπαλλήλου στο ισχύον άρθρο 263. Πράγματι ο χρηματιζόμενος και τιμωρούμενος ως υπάλληλος κατά πλάσμα δικαίου υπό το ισχύον 263Α θα τιμωρείται ως δράστης παθητικής δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, στον οποίο και πράγματι ανήκει.

Η τελευταία αυτή παρατήρηση μπορεί να επιλύσει και ζητήματα διαχρονικού δικαίου σε εκκρεμείς υποθέσεις. Οι πράξεις, δηλαδή, που παύουν να θεωρούνται ως δωροδοκία υπαλλήλου, σύμφωνα με το άρθρο 235 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα, δεν καθίστανται αναδρομικώς ανέγκλητες, αλλά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 237B του ισχύοντος ή του άρθρου 396 του νέου Ποινικού Κώδικα.

Αντιστοίχως, μπορεί να τύχει εφαρμογής η νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων εγκληματικής δραστηριότητας, εφόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις των κατά περίπτωση εφαρμοστέων διατάξεων.

Αυτές είναι παρατηρήσεις διαχρονικότητας από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή, τις οποίες διάβασα αυτολεξεί, προκειμένου να είναι ορθά και συγκεκριμένα καταχωρημένες στα Πρακτικά της Βουλής.

Τώρα θα προσπαθήσω να συντομεύσω παρ' όλο που ήθελα να έχουμε τη δυνατότητα να μιλήσουμε περισσότερο για συγκεκριμένα άρθρα. Ωστόσο, θα πρέπει να πούμε ότι απασχόλησε πάρα πολύ την κοινή γνώμη τις τελευταίες ώρες, αλλά και προηγουμένως, το θέμα της διάταξης του 336 σχετικά με τον βιασμό, καθώς δημιουργήθηκε ένα κοινωνικό αίτημα, μια κοινωνική συζήτηση έξω από αυτήν την Αίθουσα, μια εσφαλμένη, κατά τη γνώμη μου, συζήτηση όσον αφορά τους τίτλους που ακούσαμε σήμερα σχετικά με το ότι ο βιασμός γίνεται πλημμέλημα.

Δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Η πρόνοια, οι προβλέψεις των ρυθμίσεων του άρθρου 336 ήταν η πρόταση της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, η οποία είχε μια σταθερή νομική κατεύθυνση. Η παρουσία της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής εδώ σήμερα, που πραγματικά νομίζω ότι είναι και ιστορική και τιμητική, επέτρεψε τη συζήτηση ακόμη και στην Αίθουσα αυτή αυτού του συγκεκριμένου ζητήματος το οποίο δημιουργήθηκε.

Έτσι, με τη σύμφωνη γνώμη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής και μαζί με νομοτεχνικές ρυθμίσεις, νομοτεχνικές βελτιώσεις, οι οποίες είναι αμιγώς νομοτεχνικές, η νέα διάταξη, λοιπόν, θα έχει ως εξής: Στην παράγραφο, λοιπόν, 5 «Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη ως δέκα έτη.». Τελειώσαμε και με αυτό.

Παρακαλώ να χαιρετίσουμε πραγματικά το γεγονός ότι η νομοπαρασκευαστική επιτροπή με τη σταθερή της άποψη μπόρεσε ακόμα και την τελευταία στιγμή να αφουγκραστεί αυτό που συνέβαινε, προκειμένου να δώσει μια λύση.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Οι νομοτεχνικές βελτιώσεις έχουν κατατεθεί ήδη, είναι αμιγώς τεχνικές, πέραν και της αποδοχής των δύο ζητημάτων που έθεσε ο σεβαστός δάσκαλος Δικαίου Νίκος Παρασκευόπουλος όσον αφορά την αλλαγή στον τίτλο «Ειδικά μέτρα επιείκειας». Όπου έχουμε «μέτρα επιείκειας», τα λέμε πλέον «ευνοϊκά μέτρα» και αντίστοιχα όπου έχουμε «ειδικά μέτρα επιείκειας» τα λέμε «ειδικά ευνοϊκά μέτρα». Αυτά ήθελα να πω σε σχέση με τη μεταφορά του άρθρου των βασανιστηρίων. Τελειώσαμε και με τις νομοτεχνικές.

Πάμε τώρα στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το μεγάλο στοίχημα, κατά τη γνώμη μου, στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ήταν αυτό που είπαμε και πριν, δηλαδή η καθημερινότητα του πολίτη, το αίσθημα ασφάλειας που μπορεί να έχει ο πολίτης μέσα στην ποινική διαδικασία, η ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης, αλλά και η ταχύτητα -όχι η προχειρότητα- προκειμένου ο πολίτης να αισθάνεται πράγματι την ασφάλεια που χρειάζεται μέσα στην ποινική δίκη και το αίσθημα ότι μπορεί να δικαιωθεί μέσα στην ποινική δίκη. Πότε; Μετά από οκτώ χρόνια μιας οικονομικής λαίλαπας.

Αυτή η οικονομική λαίλαπα έτεινε σχεδόν να καταστρέψει τη σχέση εμπιστοσύνης του πολίτη τόσο προς τη δικαιοσύνη όσο και προς την πολιτική.

Είναι η κατάλληλη χρονική συγκυρία, μετά από όλα αυτά τα χρόνια εφαρμογής των μνημονιακών πολιτικών που ξέρουμε ότι επέδρασαν και στην απονομή του Ποινικού Δικαίου και στις διατάξεις. Παρακολουθήσαμε οκτώ χρόνια μνημονιακών ποινικών διατάξεων, που κατά τη γνώμη μου πρέπει να τις αποτυπώσουμε σε έναν κατάλογο διατάξεων του δικαίου της μνημονιακής ανάγκης και να τις αφήσουμε για πάντα πίσω μας.

Σε αυτό, λοιπόν, το μεγάλο στοίχημα για μία νέα δίκη νομίζω ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να δούμε τους εναλλακτικούς τρόπους, την ποινική διαταγή, την αποχή από την ποινική δίωξη, την ποινική συνδιαλλαγή και την ποινική διαπραγμάτευση. Νομίζω ότι αυτοί οι τέσσερις θεσμοί είναι οι εξαιρετικά

σημαντικοί που προκύπτουν από τα νέα κείμενα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Σε αυτόν τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ενδυναμώνεται ο ρόλος του εισαγγελέα, προβλέπεται ο εμπλουτισμός της ποινικής δίκης με στοιχεία της κατηγορητικής δίκης ως προς τον ρόλο του δικαστή στην εξέταση μαρτύρων, αλλά και ως προς τις διαδικασίες της εναλλακτικής περάτωσης της δίκης. Υιοθετείται η ευρωπαϊκή τάση διεύρυνσης του θεσμού της αποχής, όπως είπαμε πριν, από την ποινική δίωξη.

Επίσης, ενισχύονται οι θεσμοί διαφύλαξης της αμεροληψίας των δικαστικών προσώπων, λόγου χάριν με την πρόβλεψη αποκλεισμού συμμετοχής στη σύνθεση του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου στον Άρειο Πάγο του εισαγγελέα που συνέπραξε πρώτο βαθμό στην έκδοση της απόφασης.

Απαλείφεται η δυνατότητα του Υπουργού Δικαιοσύνης να παραγγέλλει προκαταρκτική εξέταση και σωστά.

Ενσωματώνονται οι προβλέψεις για τις ειδικές εισαγγελίες στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Απλοποιείται η διαδικασία της πολιτικής αγωγής. Απαλλάσσεται από αυτήν την αντιστοίχιση, από αυτήν την αξίωση αποζημίωσης και συνδέεται

άρρηκτα πλέον και μοναδικά με το ποινικά ενδιαφέρον μέγεθος της υποστήριξης της κατηγορίας.

Αποσαφηνίζονται, επαναπροσδιορίζονται σαφέστερα τα δικαιώματα των διαδίκων, της ακρόασης, της ενημέρωσης, της επικοινωνίας με τα τρίτα πρόσωπα.

Αναδιαρθρώθηκε η καθ' ύλην αρμοδιότητα των δικαστηρίων και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Θυμόμαστε όλοι τη συζήτηση η οποία είχε επικρατήσει σε σχέση με την αναγκαιότητα του μονομελούς εφετείου, σε σχέση με τα κακουργήματα.

Επειδή εδώ νομίζω ότι έχει ασκηθεί κριτική και έχει γίνει μια συζήτηση από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε σχέση με το ζήτημα της κατάργησης του μονομελούς, το οποίο πλέον θα ρυθμίζει διαδικαστικά ζητήματα που θα αφορούν, για παράδειγμα, την επικύρωση της ποινικής διαπραγμάτευσης, η διάρθρωση όλου του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι τέτοια που ουσιαστικά επιτρέπει να εφαρμοστούν αυτές οι διαδικασίες. Θα αποσυμφορηθεί με τέτοιο τρόπο η ποινική δίκη, ούτως ώστε πράγματι το μονομελές εφετείο ουσίας να μην είναι πλέον αναγκαίο.

Επίσης, πολύ σημαντικό αίτημα διαδίκων και δικηγόρων και της κοινωνίας εδώ και χρόνια ήταν το θέμα της τήρησης πρακτικών με τη

φωνοληψία και με την τηλεδιάσκεψη και με την εικονοτηλεδιάσκεψη, ώστε να παρασχεθεί στην πολιτεία το αναγκαίο νομοθετικό έρεισμα για την περαιτέρω εισαγωγή των σύγχρονων μέσων στην ποινική δίκη.

Προσαρμόστηκαν ειδικές ανακριτικές πράξεις, απαιτήσεις δικαιοκρατίας, όπως ήταν η θεσμοθέτηση αληθινής και όχι τυπικής αιτιολογίας των προϋποθέσεων εφαρμογής τους. Έχουμε προβλέψει διευκολύνσεις για την ανάκτηση των προϊόντων από εγκληματικές δραστηριότητες στη λογική της επιστροφής των λεγόμενων «κλεμμένων» από τις πράξεις οικονομικού εγκλήματος ή διαφθοράς. Εκσυγχρονίζονται οι προβλέψεις για τα ένδικα μέσα.

Προβλέφθηκε, επίσης, αυξημένη αποζημίωση ως και υπερδιπλασιασμού για τους αδικώς κρατηθέντες και απλουστεύθηκε η σχετική διαδικασία.

Και προχωρώ σε λίγες ακόμα παρατηρήσεις σε σχέση με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Σχετικά με την ποινική συνδιαλλαγή, θα είναι άρθρο 301 και επόμενα του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Εκεί προβλέπονται τα κακούργηματα στα οποία μπορούν να εφαρμοστούν, άρθρα 216 και 242, στα εγκλήματα χωρίς βία ή απειλή που στρέφονται κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας.

Με αυτόν τον τρόπο, μέχρι την περάτωση της ανάκρισης, θα καλείται ο κατηγορούμενος και ο παθών, προκειμένου να βρουν και μέσω των συνηγόρων τους, τη λεγόμενη συνδιαλλαγή. Προβλέπονται όλες αναλυτικά οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν από κει και πέρα, πριν την περάτωση της ανακρίσεως και μέχρι την περάτωση της ανακρίσεως.

Σχετικά με τα θέματα της ποινικής διαπραγμάτευσης πάλι σε περιπτώσεις αυτεπαγγέλτων διωκόμενων εγκλημάτων, εξαιρουμένων των κακουργημάτων που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης, εδώ θα έχουμε τη δυνατότητα δηλαδή του κατηγορουμένου να συμφωνήσει, να διαπραγματευτεί με την εισαγγελική αρχή την ποινή που θα του επιβληθεί. Αυτό θα είναι πια το μοναδικό αντικείμενο, η επιβλητέα κύρια ή παρεπόμενη ποινή.

Είναι πάρα πολλές οι παρατηρήσεις και καταλαβαίνω ότι η συζήτηση γίνεται και αρκετά τεχνική. Καταλαβαίνω, επίσης, ότι σε όλη αυτήν τη διαδρομή αυτής της εργασίας και όλων αυτών των άρθρων δεν θα μπορούσα να είμαι αντίστοιχος στην καταγραφή σήμερα σε αυτό τον σύντομο χρόνο σε αυτήν τη διαδικασία προς την ποιότητα και το μέγεθος αυτής της κορυφαίας μεταρρύθμισης. Οπότε, ως προς αυτό, να είστε επιεικείς μαζί μου σήμερα. Ολοκληρώνω σιγά σιγά.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, όπως φάνηκε ήδη από τα δύο σχέδια Ποινικών Κωδίκων, επελέγη να εισαχθούν προς ψήφιση εν όψει του γεγονότος

ότι παρά τις ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις ή διαφωνίες ως προς επιμέρους σημεία τους, στο σημαντικότερο βαθμό επιτυγχάνουν να συγκεράσουν τους στόχους του εκσυγχρονισμού της ποινικής μας νομοθεσίας και της προσέγγισής της και πάλι μετά από πολλές δεκαετίες παρέκβασης από τα αρχικά τους πρότυπα στο συμβαίνον στην Ευρώπη.

Όπως ευχερώς θα διαπιστώσει κάποιος ανατρέχοντας στις οικείες εισηγητικές εκθέσεις, τα κείμενα αυτά είναι κατ' εξοχήν καρποί της φιλελεύθερης αντίληψης στο Ποινικό Δίκαιο. Καταφέρνουν να συνδυάσουν τα σύγχρονα αιτήματα για επιτάχυνση των διαδικασιών ενός κόσμου που τρέχει με πολύ μεγάλες ταχύτητες και της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των πολιτών απέναντι στην ποινική εξουσία.

Ο τρόπος που το κάνουν αυτό δεν είναι με εμπνεύσεις που έχουν προς τα μέσα, κοίταγμα σε μια φοβερή για τις διεθνείς εξελίξεις τάση, αλλά αξιοποιώντας τη διαχρονική σχέση της ποινικής θεωρίας της πατρίδας μας με οικείου χώρους και σχολές σκέψης της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Επελέγη, λοιπόν, αποβλέποντας στον στρατηγικό στόχο της εισαγωγής μιας σύγχρονης και ταυτόχρονα ανθρωπιστικής και δικαιοκρατικής νομοθεσίας, η υποβολή τους προς ψήφιση ως κωδίκων από το ελληνικό Κοινοβούλιο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ ως κόμμα της Αριστεράς αφουγκράζεται σταθερά τα κινήματα και τις ανάγκες των φυλακισμένων και των ανθρώπων που τίθενται στο περιθώριο από τους μηχανισμούς της ποινικής εξουσίας, αλλά ταυτόχρονα – και αυτή είναι μια σχέση αμφίδρομη, η οποία δεν θα πρέπει να παρεξηγείται και να διαστρεβλώνεται από κανέναν- αφουγκράζεται την ανάγκη για ασφάλεια του πολίτη, αφού είναι γνωστό ότι οι δικαιοκρατικές εγγυήσεις έχουν τεθεί για όλους.

Ο καθένας μπορεί να βρεθεί απέναντι στην ποινική καταστολή που ξεκινά κάποιες φορές και με πρωτοβουλία οργάνων του κράτους που δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους ή που σφάλλουν στον τρόπο που την κάνουν, ενδεχομένως γιατί προσπαθούν να την ασκήσουν σε αντίξοες συνθήκες. Όλοι μπορούμε να είμαστε δράστες και θύματα.

Είναι, λοιπόν, μια συγκυρία για να διατυπωθεί το εξής συμπέρασμα. Ο ΣΥΡΙΖΑ που λοιδορήθηκε όλο αυτό το διάστημα ως αποσυνάγωγος της θεσμικής αντίληψης και των μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών, είναι εν τέλει εκείνος που αναλαμβάνει το βάρος να κάνει τομές με υψηλό κοινωνικό ενδιαφέρον και βάθος χωρίς να λογαριάζει το πολιτικό κόστος ή να κρύβεται από τα προβλήματα.

Και το κάνει αυτό προσανατολισμένος στην ευρωπαϊκή δικαιοταξία και τα ευρωπαϊκά πρότυπα, αποδεικνύοντας σταθερά ότι οι συγκρούσεις που

ανέδειξε στον ευρωπαϊκό χώρο ήταν για περισσότερη δικαιοσύνη στη λειτουργία των θεσμών και τη συνύπαρξη των λαών στην ήπειρό μας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ που λοιδορείται με κάθε ευκαιρία για απαξίωση της δικαιοσύνης, προσπαθεί να αναλάβει εκείνες τις τομές που θα βγάλουν τη δικαιοσύνη από το τέλμα της στασιμότητας και του ατέρμονου χρόνου απονομής της που την έβαλαν οι πρακτικές τόσων χρόνων.

Η Κυβέρνηση αυτή είναι που παρ' ότι καταγγέλλεται κάθε λίγο ως Κυβέρνηση των λαϊκιστών, προσπαθεί να δώσει με αυτό το νομοθέτημα ισχυρό πλήγμα στις λογικές του ποινικού λαϊκισμού. Αναφορικά με αυτά για τα οποία κατηγορήθηκε η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ και η Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ σε σχέση με τα θέματα της δικαιοσύνης και τον τρόπο που η Κοινοβουλευτική Ομάδα ανταποκρίθηκε ως προς τα αιτήματα της δικαιοσύνης και τα διαδικαστικά ζητήματα που προέκυπταν από την εισαγωγή στο Κοινοβούλιο των ποινικών δικογραφιών, κυρίως, σε σχέση με εμπλοκές πολιτικών προσώπων, η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ τήρησε και την κοινοβουλευτική τάξη και το Σύνταγμα. Για όλα αυτά που ακούστηκαν και όλα αυτά που γράφτηκαν σε σχέση μ' αυτή τη συμπεριφορά, η τελευταία καθαρή απάντηση προς το παρόν είναι ο συγκεκριμένος νέος Ποινικός Κώδικας και ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας.

Είναι σημαντική η κατάργηση του ν.1608/1950. Για όσους διαδίδουν τις τελευταίες μέρες ότι ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται στη Βουλή, γιατί διευθετεί ζητήματα που έχουν να κάνουν με δική του ευθύνη για τη διακυβέρνησή του, θα ήθελα να θυμίσω την αιτιολογική έκθεση του δρακόντειου και τόσο αναποτελεσματικού ν.1608/1950, που είναι ένα καλό παράδειγμα για το ότι η δεξιά παράταξη στην Ελλάδα διαχρονικά πολιτευόταν μέσω των «fake news» και της προπαγάνδας, αφού εκεί προτάσσεται η πάταξη της διαφθοράς λόγω ενός σκανδάλου λαθρεμπορίας χρυσού, που χρεώθηκε στους κομμουνιστοσυμμορίες.

Η απάντηση είναι, βέβαια, το κύρος των προσώπων της επιτροπής, η γνωστή στην κοινωνία ανεξαρτησία τους απέναντι σε κάθε κόμμα, η διάρκεια των εργασιών τους που είναι ανώτερη των δέκα ετών, η διαβούλευση από την οποία αναδείχθηκε κλίμα συναίνεσης. Υπήρξε κλίμα συναίνεσης μέχρι προχθές, όπου τα κόμματα της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής αποφάσισαν να αλλάξουν τη στάση τους –με συγκεκριμένες βέβαια εξαιρέσεις, καθώς είδαμε μία κορυφαία εξαίρεση σήμερα από τον κ. Βαγγέλη Βενιζέλο- και να αποστασιοποιηθούν, προκειμένου όπως είπα και το πρωί, να μπορέσουν να αποκτήσουν όποια μετέπειτα σχέση θα ήθελαν –εννοώ και σε επίπεδο επικοινωνίας, γιατί ξέρετε ότι είναι πολύ σημαντική η επικοινωνία στην εποχή που ζούμε- ως προς τους κώδικες αυτούς.

Αυτό είναι που μας στέρησε ένα κλίμα συναίνεσης ως προς τα τεχνικά ζητήματα που θα μπορούσαν να απασχολήσουν τους δύο αυτούς κώδικες. Συνεπώς πιστοί στην κατάθεση του νομοθετήματος που προβλέπει την έναρξη ισχύος την 1^η Ιουλίου και στο γεγονός ότι είναι καλό να αποφευχθούν πολύ μεγάλα διαστήματα μεταξύ του χρόνου ψήφισης και του χρόνου έναρξης και προκειμένου να μη διαταραχθούν δίκες οι οποίες μπορούν να διαρκέσουν όλο αυτό το μεσοδιάστημα, ακόμη και των τεσσάρων μηνών, προκρίθηκε η 1^η Ιουλίου. Είναι η ημερομηνία έναρξης των Θερινών Τμημάτων. Για το πρακτικό του πράγματος καταλαβαίνουμε όλοι ότι τα δικαστήριά μας είναι κλειστά. Θα υπάρχει εν όψει και των εθνικών εκλογών της 7^{ης} Ιουλίου ο αναγκαίος χρόνος, προκειμένου όλοι οι εμπλεκόμενοι στις ποινικές δίκες να λάβουν –επιτρέψτε μου τον όρο- τα μέτρα τους. Έτσι νομίζω ότι δημιουργείται ένας ασφαλής διάδρομος σε σχέση με τον τρόπο υλοποίησης και εφαρμογής αυτών των δύο κωδίκων.

Αμέσως, λοιπόν, μετά την κατάθεσή τους βρήκαν μια πρόφαση για να απέχουν από τη διαδικασία αυτή. Ο λόγος είναι σαφής και τον επαναλαμβάνω. Δεν θέλουν να δεχθούν το πολιτικό κόστος των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων στο πεδίο της αντεγκληματικής τους πολιτικής και δεν θα μπορούσαν να αντιπαρατεθούν.

Προσπαθούσαμε να σκεφτούμε με τα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής –ολοκληρώνω μ' αυτό και ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε και εσάς αλλά και το Σώμα για την ανοχή σας στον χρόνο- πώς θα ήταν αυτή η μέρα, πώς θα μπορούσε να είναι μια μέρα ψήφισης των νέων Ποινικών Κωδίκων.

Η απάντηση είναι ότι κάπως έτσι θα ήταν με παρόντες αυτούς που θα είχαν την τόλμη να το κάνουν, με απόντες αυτούς που δεν τόλμησαν όλα τα χρόνια που προηγήθηκαν να κάνουν όλα τα σχέδια Ποινικών Κωδίκων που παρέμειναν στα υπουργικά συρτάρια εδώ και χρόνια. Κάπως έτσι θα ήταν. Με την παρουσία σας νιώσατε και εσείς -και απευθύνομαι στα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής- αυτό που σας έλειπε στην εικόνα των εργασιών σας. Είναι αυτή εδώ η επίπονη διαδικασία εντός του Κοινοβουλίου, αυτή η απόλυτη δημοκρατική διαδικασία, το δημοκρατικό αίτημα, όπως σας αποτυπώθηκε ακόμη και την τελευταία στιγμή, προκειμένου και εσείς να δείτε, να αφουγκραστείτε και να πάρετε ακόμη και την τελευταία στιγμή συγκεκριμένες αποφάσεις. Αυτή ήταν μία εμπειρία, όσο καιρό στέκεστε έξω από αυτό και συζητάτε για τη λεγόμενη βούληση του νομοθέτη ή βλέπετε κάποια λάθη τα οποία δεν καταλαβαίνετε πώς έχουν προκύψει στη νομοθέτηση. Κάπως έτσι είναι και κάπως έτσι λύνονται. Αυτό όμως αυτή η διαδικασία που έγινε σήμερα, είναι αυτή που επέτρεψε τελικά να προχωρήσουμε σε αυτή τη μεταρρύθμιση.

Δεν θα μπορούσε, λοιπόν, στο ερώτημα που έθεσα να είναι διαφορετικά.

Η Αριστερά πάντα γράφει ιστορία, επειδή δεν έχει ιδιοτέλεια και δεν έχει κανένα ειδικό σκοπό να γράφει την ιστορία, γι' αυτό και τη γράφει.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Καταθέτω και τις νομοτεχνικές βελτιώσεις για τα Πρακτικά.

(Στο σημείο αυτό ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Μιχαήλ Καλογήρου καταθέτει για τα Πρακτικά τις προαναφερθείσες νομοτεχνικές βελτιώσεις, οι οποίες έχουν ως εξής:

(ΑΛΛΑΓΗ ΣΕΛΙΔΑΣ)

(Να μπουν οι σελίδες 201-205)

(ΑΛΛΑΓΗ ΣΕΛΙΔΑΣ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής των Ελλήνων, είκοσι οκτώ μαθητές και μαθήτριες και έξι εκπαιδευτικοί συνοδοί τους, από το 6^ο Δημοτικό Σχολείο Καρδίτσας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Και τώρα θα κάνουμε μία μικρή διακοπή μέχρι οι υπηρεσίες να ανταποκριθούν στο τέλος των ντοκουμέντων που πρέπει να ετοιμάσουν.

(ΔΙΑΚΟΠΗ)

(ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ)

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Ζ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΩΤΑΣ**)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συνεχίζεται η συνεδρίαση.

Θα δώσω τον λόγο στον κύριο Υπουργό για να δώσει κάποιες περαιτέρω διευκρινίσεις για τις νομοτεχνικές βελτιώσεις, γιατί δεν είχε προλάβει προηγουμένως.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κατατέθηκαν οι νομοτεχνικές βελτιώσεις τόσο στο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα όσο και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Όπως είπα και κατά την τελευταία τοποθέτηση, είναι αμιγώς νομοτεχνικές σε σχέση με ορθογραφικά λάθη, σημεία στίξης, κόμματα κ.λπ. πέραν των δύο ουσιαστικών βελτιώσεων.

Η μία αφορούσε την πέμπτη παράγραφο του άρθρου 336 σε σχέση με τον βιασμό. Οι άλλες δύο αφορούσαν τη μεταφορά της διάταξης του άρθρου των βασανιστηρίων. Αυτές οι δύο νομοτεχνικές βελτιώσεις επιφέρουν -και προς καταχώριση στα Πρακτικά- σχετικές τροποποιήσεις και στις εισηγητικές εκθέσεις, στην αιτιολογική έκθεση των δύο κωδίκων. Το λέω προς καταγραφή στα Πρακτικά.

Δεύτερον, για λόγους ιστορικότητας και για να παραμείνει επίσης στα Πρακτικά, θα ήθελα μαζί με όλες τις ευχαριστίες τις οποίες έχω αναφέρει από το πρωί, να ευχαριστήσω ειδικά τον συνεργάτη και φίλο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης κ. Γεώργιο Σάρλη, χωρίς τον οποίον δεν θα μπορούσαμε να έχουμε ολοκληρώσει αυτή την πολύ μεγάλη προσπάθεια.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Ευχαριστούμε τον κύριο Υπουργό για τις διευκρινίσεις που έδωσε για τις νομοτεχνικές βελτιώσεις.

Κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση επί της αρχής και επί των άρθρων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα».

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο επί της αρχής;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το σχέδιο νόμου Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό επί της αρχής ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το άρθρο πρώτο, όπως τροποποιήθηκε;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το άρθρο πρώτο έγινε δεκτό, όπως τροποποιήθηκε, ομοφώνως.

Εισερχόμαστε στην ψήφιση του ακροτελεύτιου άρθρου.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το ακροτελεύτιο άρθρο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το ακροτελεύτιο άρθρο έγινε δεκτό ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό επί της αρχής και επί των άρθρων ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο και στο σύνολο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το σχέδιο νόμου έγινε δεκτό και στο σύνολο ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό ομοφώνως, σε μόνη συζήτηση, επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου και έχει ως εξής:

(Να καταχωριστεί το κείμενο του νομοσχεδίου σελίδα 210α)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση επί της αρχής και επί των άρθρων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας».

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο επί της αρχής;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό επί της αρχής ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το άρθρο πρώτο, όπως τροποποιήθηκε;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το άρθρο πρώτο έγινε δεκτό, όπως τροποποιήθηκε, ομοφώνως.

Εισερχόμαστε στην ψήφιση του ακροτελεύτιου άρθρου.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το ακροτελεύτιο άρθρο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το ακροτελεύτιο άρθρο έγινε δεκτό ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό επί της αρχής και επί των άρθρων ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο και στο σύνολο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το νομοσχέδιο έγινε δεκτό και στο σύνολο ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό ομοφώνως, σε μόνη συζήτηση, επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου και έχει ως εξής:

(Να καταχωριστεί το κείμενο του νομοσχεδίου σελίδα 213α)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ το Σώμα να εξουσιοδοτήσει το Προεδρείο για την υπ' ευθύνη του

επικύρωση των Πρακτικών ως προς την ψήφιση στο σύνολο των παραπάνω νομοσχεδίων.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το Σώμα παρέσχε τη ζητηθείσα εξουσιοδότηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δέχεστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 15.17' λύεται η συνεδρίαση για αύριο, ημέρα Παρασκευή 7 Ιουνίου 2019 και ώρα 10.00', με αντικείμενο εργασιών του Σώματος, νομοθετική εργασία: μόνη συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Υγείας: «Κύρωση των επιμέρους συμβάσεων για τα Έργα V και V1 της από 06-09-2018 Σύμβασης Δωρεάς μεταξύ του Ιδρύματος "Κοινωνοφελές Ίδρυμα Σταύρος Σ. Νιάρχος" και του Ελληνικού Δημοσίου για την ενίσχυση και αναβάθμιση των υποδομών στον τομέα της Υγείας».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ